

Komunikacja Lotnicza.

Referat zgłoszony przez Ministerstwo Komunikacji na III Zjazd Polsk. Techn. Zrzesz.

Opracował R. ADAMOWICZ

Wstęp.

Wstęp do referatu o komunikacji lotniczej musiał być z racji jego tematu potraktowany obszerniej, a równocześnie dawać odpowiedź na pewne punkty ankiety, które trudno opracować według przyjętego przez II Zjazd wzoru.

Sprawy, związane z całokształtem lotnictwa cywilnego, wymagają szeregu wyjaśnień przyczyn i skutków. Samo zestawienie stanu lotnictwa w dwu latach, w odstępie 5 letnim, lub też przedstawienie stanu dzisiejszego nie dałoby całości, a czytelnik miałby bardzo utrudnione zorjentowanie się w całokształcie zagadnienia.

Przedewszystkiem, ponieważ w roku 1920 jeszcze lotnictwa cywilnego w Polsce nie było, a pasażerski ruch lotniczy rozpoczęto dopiero w roku 1921, trzeba do porównań statystycznych brać lata 1922 i 1927 i to z pewnemi wyjaśnieniami.

Koniecznym jest również przypomnienie, że komunikacja lotnicza w Polsce rozwijała się w zupełnie innych warunkach niż w innych państwach i miała do pokonania szereg trudności, których nie znano w państwach już istniejących przed traktatem wersalskim.

Te warunki zostawiły swój wpływ przez szereg lat.

Początki lotnictwa komunikacyjnego na Zachodzie przypadają na lata 1919 i 1920, kiedy Polska była zajęta budowaniem podstaw pod swój byt państwowy i prowadziła wojnę.

Po zawarciu pokoju, trzeba było przedewszystkiem stworzyć źródła zaopatrzenia w kraju dla lotnictwa wojskowego — jako jednego ze środków obrony odrodzonego Państwa — lotnictwa, które poprzednio nie miało oparcia o wewnętrzne wytwórnie i było skazane na zaopatrzenie przez sojuszników.

Troskę o właściwe postawienie lotnictwa cywilnego odłożono siłą rzeczy na dalszy plan.

Tymczasem na Zachodzie powstawało lotnictwo komunikacyjne, jako rynek zbytu i pracy dla nadmiernie w stosunku do potrzeb pokojowych rozwiniętego — tak przemysłowo jak i organizacyjnie — lotnictwa wojskowego.

Chodziło więc o danie obstalunków przemysłowi lotniczemu, o zużycie pozostałych w dobrym stanie płatowców i silników, a wreszcie o zatrudnienie zdemobilizowanych fachowców tej dziedziny techniki.

Słowem Zachód powołał do życia lotnictwo cywilne, jako nieodzowną konsekwencję pozostałości wojennej, transformując narzędzia i warsztaty wojenne do potrzeb komunikacji.

Nam lotnictwo komunikacyjne zostało początkowo narzucone koniecznościami życia międzynarodowego o parę lat wcześniej, do czego w znacznej mierze przyczyniło się również położenie geograficzne Polski.

Odbiło się to ujemnie na pierwszych latach istnienia w Polsce lotnictwa komunikacyjnego i dało pole do licznych krytyk i ataków na organy rządowe przez te czynniki, które nie chciały, czy nie mogły zagadnienia ująć głębiej i nie tylko widzieć fakty lecz również zająć się ich analizą.

Państwa, które nie mogły znaleźć kompletnego ujścia dla produkcji swojego przemysłu lotniczego w swych granicach, szukały terenu ekspansji w państwach innych, które, czy to ze względu na stosunki międzynarodowe, czy też ze względu na słaby rozwój rodzimego przemysłu lotniczego, były dla tej ekspansji gruntem podatnym. Państwa te były w takim położeniu, że nie mogąc negocjować potrzeby komunikacji lotniczej i nie mogąc równocześnie zorganizować jej swymi siłami, musiały przyjąć inicjatywę obcą, czyniąc naturalnie, konieczne dla interesu Państwa zastrzeżenia i to tylko w rozmiarach, które zależne były od warunków, stawianych często przez politycznie silniejszego kontrahenta.

Dopiero lata ostatnie są okresem, w którym sytuacje te w poszczególnych państwach się zmieniają i stosunek wpływów wewnętrznych i zagranicznych na lotnictwo danego kraju zostaje oparty na właściwych i zdrowych podstawach.

W Polsce pieczę nad lotnictwem komunikacyjnym powierzono Ministerstwu Komunikacji, które ciężkie to zadanie musiało przyjąć, nie mając początkowo możliwości właściwego spełniania go, ponieważ do innych braków i niedomagań państwowych dołączał się w tych latach również brak ludzi, mających odpowiednie praktyczne i teoretyczne przygotowanie w tej dziedzinie.

Ministerstwo Komunikacji udzieliło w r. 1921 koncesji towarzystwu międzynarodowemu na uruchomienie pierwszej w Polsce linii lotniczej, a mianowicie: Warszawa—Praga Czeska i dalej do Paryża.

W roku 1922 powstało pierwsze polskie towarzystwo komunikacji lotniczej i uruchomiło linię Lwów—Warszawa—Gdańsk. Ministerstwo Komunikacji udzieliło koncesji „Aerolloydowi” na tę linię mimo to, że samoloty były pochodzenia zagranicznego, a organizacja została początkowo oparta również na wzorach zagranicznych, nie mówiąc o konieczności używania obcokrajowców jako instruktorów. Nie było jednak możliwości uruchomienia połączeń lotniczych w Polsce środkami technicznymi krajowymi, a oddanie eksploatacji linii towarzystwu, założonemu przez obywateli polskich, dawało gwarancję możliwości odpowiedniego wpływu na nie i zapewniało, z jednej strony wprowadzenie na te linie z czasem płatowców produkcji krajowej, z drugiej zaś zapewniało warsztat pracy polskim pracownikom

lotnictwa i uchroniało nas od wejścia na te linje przedsiębiorstw zagranicznych.

W swych zarządzeniach Ministerstwo Komunikacji kładło przede wszystkim nacisk na bezpieczeństwo ruchu i jego regularność, zdając sobie sprawę z propagandowego charakteru pierwszych lat istnienia nowego środka lokomocji i konsekwencji, jakie zalety te mieć będą dla zreorganizowanej w przyszłości tej dziedziny komunikacji.

Paroletni okres, który nastąpił po wymienionych dwóch latach, musiał być okresem przejściowym, mającym na celu przedewszystkiem zarezerwowanie polskiej sieci komunikacji lotniczej dla polskiego kapitału i polskiego przemysłu, był również okresem doświadczalnym, który miał dać czynnikom rządowym materiał do powzięcia ostatecznych decyzji co do organizacji lotnictwa komunikacyjnego.

Już jednak w tym okresie przeprowadzono szereg zmian, mających na celu uniezależnienie się od zagranicy. Ze składu personelu usunięto obcokrajowców i zastąpiono ich obywatelami polskimi, zorganizowano w Warszawie warsztat reparacyjny, dokonywujący wszelkich napraw; cały szereg części zamiennych do płatowców i silników, fabrykowanych w Niemczech lub Szwecji, zaczęto wytwarzać w kraju.

Pomimo tego, że znane już były tak wyniki eksploatacji linii w innych państwach jak ich organizacja i polityka przemysłowa, warunki wewnętrzne nie pozwalały na przejęcie tych wzorów.

Linje komunikacyjne polskie nie przedstawiały dostatecznego rynku zbytu dla powstania przemysłu lotnictwa cywilnego, co w rezultacie dało małe zainteresowanie się krajowych wytwórni samolotem komunikacyjnym.

Ten sam wzgląd, a przypuszczalnie i warunki finansowe złożyły się na to, że dotychczasowe konkursy na samolot komunikacyjny, ogłaszane przez Ministerstwo Komunikacji, dawały albo bardzo ni-
kłe, albo żadne rezultaty.

Dopiero w ciągu roku 1928 zaszły zasadnicze zmiany, które wprowadziły lotnictwo cywilne w Polsce na właściwe tory.

Przedewszystkiem ukazało się polskie prawo lotnicze, które dało Ministerstwu Komunikacji podstawy prawne do roztoczenia ścisłego dozoru i wzięcia inicjatywy w tej dziedzinie życia państwowego, a utworzony w łonie Ministerstwa Wydział Lotnictwa Cywilnego stał się właściwym organem pracy Ministra w tym kierunku.

Ustalono zasady polskiej polityki lotniczej tak wewnętrznej jak i zagranicznej, ustalono wytyczne polityki przemysłowej i rozpoczęto intensywną pracę nad ujęciem w formy racjonalnego rozwoju wszelkich gałęzi lotnictwa cywilnego, wykluczające wszystkie przypadkowości.

Wytyczne te, opracowane przy uwzględnieniu zastrzeżeń wszystkich zainteresowanych ministerstw, przedstawiają się w streszczeniu następująco:

Zdrowy rozwój lotnictwa komunikacyjnego musi być oparty o

własny przemysł, dla którego lotnictwo to musi być najbliższym rynkiem zbytu, impulsem do badań i doskonalenia się.

Najbliższy okres czasu będzie okresem doświadczalnym, mającym na celu danie odpowiedzi na pytanie: Czy krajowi konstruktorzy stworzą polski typ płatowca komunikacyjnego? Czy też krajowy przemysł będzie produkował płatowce według licencji zagranicznych? Postanowiono popierać pracę w obydwóch kierunkach, chcąc zagadnienie to głęboko i wszechstronnie zbadać.

Na drugie pytanie już obecnie można dać odpowiedź, że nasz przemysł jest zdolny dostarczyć nam płatowców komunikacyjnych według licencji zagranicznych, których wykonanie we wszystkich szczegółach, jeśli nie przewyższa, to w żadnym razie nie ustępuje wykonaniu wytwórni zagranicznych. Twierdzenie to jest oparte na wartości produkcji samolotów wojskowych, wykonywanych przez wytwórnię krajową według licencji zagranicznych. We wszystkich wypadkach samoloty te są wykonywane przez nasze wytwórnie starannie i solidniej od samolotów, wykonywanych w wytwórniach zagranicznych.

Co się tyczy pierwszego pytania, to należy uważać za pewnik, iż przy odpowiednim poparciu finansowym — nasze wytwórnie dostarczą nam samolotów komunikacyjnych według własnych projektów, niczem nie ustępujących tego rodzaju samolotom zagranicznym.

Narazie, celem uzyskania czasu na rozstrzygnięcie tego zagadnienia z jednoczesnym nie przerywaniem istniejącej komunikacji lotniczej, Ministerstwo Komunikacji musiało zakupić w Holandji 6 samolotów Fokker'a, które są ostatnim zakupem zagranicą samolotów dla lotnictwa cywilnego. Samoloty te zostały jednak zaopatrzone w silniki produkcji już polskiej. Co do produkcji silników, to już dziś można powiedzieć, że zdaje się przez czas dłuższy będziemy czerpać je z wytwórni krajowych, budujących według licencji zagranicznych.

Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia pasażerom maximum wygody i bezpieczeństwa, już w ubiegłym okresie budżetowym Ministerstwo Komunikacji położyło nacisk na prace budowlano-inwestycyjne na lotniskach.

Program budowlany, przewidujący stopniowy rozwój sieci lotnisk w Polsce, jest opracowany na szereg lat. W zależności od warunków budżetowych będzie można go realizować szybciej lub wolniej. Postanowiono jednak absolutnie nie zaniedbywać rozbudowy lotnisk, dworców i hangarów, kosztem zgęszczenia istniejącej sieci komunikacji lotniczej.

Decyzje w tej materji są oparte na świadomości nietylko potrzeb wewnętrznych.

Położenie geograficzne Polski daje nam możliwość odegrania roli pomostu dla tranzytu lotniczego w wielkim stylu, tak w kierunku południowym jak równoleżnikowym, tranzytu, którego rozwój jest kwestją bliskiej przyszłości, a do realizacji którego potrzeba tylko wejścia Polski w kompleksy umów lotniczych międzynarodowych, dla tej czy innej międzynarodowej linii lotniczej.

Dziś jest trudno jeszcze przewidzieć dokładnie korzyści, które dane państwo będzie ciągnąć z udziału w międzynarodowych szlakach lotniczych, równocześnie jednak stwierdzić dziś również można, że nie wychodzi na korzyść państwu pozostawanie z boku jakichkolwiek dróg komunikacyjnych.

Koniecznym jest zatem zapewnienie naszemu życiu gospodarczemu możliwości korzystania z leżących w Polsce odcinków międzynarodowej sieci komunikacji lotniczej. Zaniedbanie rozbudowy przyziemi i nieodpowiednie wyposażenie ich równałoby się rezygnacji i pociągnęłoby za sobą ominięcie Polski przez takie wielkie — w prędkim już czasie z pewnością — transkontynentalne linje.

W ścisłym związku z powyższem pozostają sprawy oświetlenia lotnisk i szlaków powietrznych, przechodzących przez Polskę, zorganizowanie sieci radiotelegraficznej dla użytku lotnictwa cywilnego i rozbudowa sieci posterunków i stacyj meteorologicznych.

Fundamenty pod te trzy tak ważne dla lotnictwa organizacje są już położone jak również są przewidziane okresy ich stopniowego rozwoju.

Wreszcie co do charakteru i organizacji przedsiębiorstw komunikacji lotniczej, to biorąc pod uwagę fakt, że przedsiębiorstwa takie nie mogą istnieć bez państwowej pomocy finansowej i organizacyjnej w niezliczonych kierunkach, że o posiadanie komunikacji powietrznej ubiegają się przedewszystkiem większe i bogatsze miasta, że w obecnych warunkach nie można znaleźć w Polsce dostatecznych kapitałów dla tego rodzaju przedsiębiorstw, że eksploatacja stosunkowo niewielkiej sieci komunikacyjnej w Polsce przez parę małych przedsiębiorstw jest bardzo nieekonomiczna, że w końcu z punktu widzenia obrony Państwa lotnictwa cywilne ma niemal 100% znaczenie — postanowiono zorganizować przedsiębiorstwo o kapitale państwowo-samorządowym.

Po tym wstępie przejdziemy do omówienia poszczególnych punktów według projektu planu dla poszczególnych referatów.

I.

1. *Statystyka.*

Statystyka produkcji musiała być zastąpiona statystyką ruchu. Przy rozpatrywaniu załączonych tablic statystycznych, należy wziąć pod uwagę następujące fakty:

- a) Spadek ilości wykonanych lotów i przewiezionych pasażerów w roku 1928 (tablica Nr. 1) tłumaczy się tem, że w roku tym skasowano mało uczęszczaną linję Warszawa—Łódź—Poznań.
- b) Spadek regularności w r. 1926 (tablica Nr. 2) jest spowodowany przedewszystkiem wprowadzeniem komunikacji lotniczej w okresie zimowym, co w całorocznej statystyce daje ujemny obraz oraz tem, że jedno z towarzystw w roku tym bardzo niesprawnie funkcjonowało. Lata następne wykazują jednak systematyczną poprawę.

- c) Zmniejszenie się liczby pasażero-kilometrów w roku 1928 (tablica 4) spowodowane jest częściowem przerwaniem komunikacji na linii Warszawa—Poznań i Kraków—Lwów.

Porównawcze zestawienie wzrostu ruchu lotniczego w latach 1922 i 1927 przedstawia się następująco:

(Uwaga) dla porównania wzięto tylko dwa towarzystwa: Polską Linję Lotniczą „Aerolot” i Międzynarodowe Tow. Żegl. Pow. — „CID-NA”).

A.	Wyszczególnienie	Rok 1922	Rok 1927	% wzrostu
1.	Ilość linii	3	10	333%
2.	„ wykonanych lotów	642	3.708	578%
3.	„ przelecianych klm.	180.960	1.136.099	628%
4.	„ przew. pasażerów	613	7.538	1.230%
5.	„ przewiezionych towarów i bag. w kg.	18.374	220.221	1.198%
6.	„ przew. poczty w kg.	1.377	13.500	980%
7.	„ pasażero - kilometr.	139.300	2.289.400	1.643%
8.	„ tonno - kilometrów całk. handl. obciąż.	20.741	247.711	1.194%

B. Porównanie taryf i regularności ruchu lotniczego w państwach: (w roku 1927)

	Taryfa osobowa	Taryfa bagażowa za 1 kg.	Taryfa towarowa za 1 kg.	% regularności ruchu
Polska	zł. 0,22 za 1 km.	zł. 0,030 za 1 km.	zł. 0,015 za 1 km.	82,7%
Francja	„ 0,38 „ „ „	„ 0,020 „ „ „	„ 0,020 „ „ „	88,0%
Włochy	„ 0,34 „ „ „	„ 0,035 „ „ „	„ 0,030 „ „ „	96,3%

C. Stosunek sieci lotniczej w roku 1927 do obszaru i zaludnienia:

	1 klm. linii lotniczej na mieszkańców:	1 klm. linii lotniczej na obszar:
Polska	8.820	113,5 klm. ²
Francja	14.325	201,0 klm. ²
Włochy	18.960	145,0 klm. ²

D. Porównawcze zestawienie wzrostu ruchu na poszczególnych liniach:

I. P. L. L. Aerolot.

	Wyszczególnienie	Rok 1922	Rok 1927	% wzrostu
1.	Ilość linii	2	9	450%
2.	„ wykonanych lotów	246	3.285	1.335%
3.	„ przelecianych klm.	81.960	1.024.004	1.249%
4.	„ przew. pasażerów	527	7.306	1.386%
5.	„ przewiezionych towarów i bag. w kg.	9.410	194.847	2.070%
6.	„ przew. poczty w kg.	295	12.519	4.243%
7.	„ pasażero - kilometr.	117.800	2.227.700	1.891%
8.	„ tonno - kilometrów całk. handl. obciąż.	16.617	236.096	1.420%

II. C. I. D. N. A.

1. Ilość linii	1	1	—
2. „ wykonanych lotów	396	423	106%
3. „ przelecianych klm.	99.000	112.095	113%
4. „ przew. pasażerów	86	233	271%
5. „ przewiezionych towarów i bag. w kg.	8.964	25.374	283%
6. „ przew. poczty w kg.	1.082	981	90%
7. „ pasażero-kilometr.	21.500	61.700	287%
8. „ tonno - kilometrów całk. handl. obciąż.	4.124	11.615	281%

E. Porównanie procentowe ruchu lotniczego towarzystw P. L. L. Aerolot i C. I. D. N. A. w roku 1927.

Wyszczególnienie	P. L. L. Aerolot	C. I. D. N. A.	Różnica
1. Ilość linii	9	1	900%
2. „ wykonanych lotów	3.285	423	776%
3. „ przelecianych klm.	1.024.004	112.095	913%
4. „ przew. pasażerów	7.306	233	3.135%
5. „ przewiezionych towarów i bag. w kg.	194.847	25.374	768%
6. „ przew. poczty w kg.	12.519	981	1.276%
7. „ pasażero-kilometr.	2.227.700	61.700	3.610%
8. „ tonno - kilometrów	236.096	11.615	2.032%

Jeśli chodzi o warunki produkcji dla lotnictwa cywilnego w Polsce, to zarówno pod względem personelu jak i materiału są one obecnie bardzo dobre.

Mamy coraz więcej, niżem nie ustępujących zagranicznym fachowców, jakoteż posiadamy surowce zarówno dla produkcji samolotów o konstrukcji drewnianej, jak metalowej i mieszanej. Mamy możliwość produkowania w kraju duraluminjum. Brak nam jedynie kauuczku na opony i dętki do kół podwozia i na kable.

2. Rozpoczynający prace cywilny przemysł lotniczy będzie się koncentrował w istniejących wytwórniach, a mianowicie:

W Lublinie — Plage i Laśkiewicz,
w Białej Podlaskiej — Podlaska Wytwórnia Samolotów,
w Warszawie — Państwowe Zakłady Lotnicze i
w Poznaniu — Fabryka „Samolot“.

3. Stan prawny i organizacyjny komunikacji lotniczej przedstawia się następująco:

Prawo udzielania koncesji na utrzymywanie komunikacji lotniczej czy też prowadzenia jakichkolwiek przedsiębiorstw lotniczych posiada Minister Komunikacji w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Koncesje na utrzymywanie komunikacji lotniczej zawierają dokładne warunki wykonywania wpływających z nich uprawnień i określają subwencje i pomoc rządową, które to sprawy są dla każdego towarzystwa oddzielnie ustalane.

Subwencje finansowe są wypłacane z dołu miesięcznie na podstawie obliczeń przelecianych kilometrów.

Obecnie działają dwa towarzystwa na liniach, które są przedstawione na załączonej mapce:

Na linii Warszawa—Praga—Paryż — Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej — C. I. D. N. A.

Na pozostałych liniach — Linje Lotnicze Lot, Spółka Rządowo-Samorządowa, zorganizowana dnia 1 stycznia b. r.

Kapitał zakładowy „Lotu” wynosi osiem milionów złotych, z czego 60% udziałów zatrzyma Ministerstwo Komunikacji, reszta zaś udziałów jest przeznaczona dla samorządów.

Samoloty, używane na koncesjonowanych liniach, muszą być przed wprowadzeniem ich do eksploatacji zatwierdzone przez Ministerstwo Komunikacji i wpisane do państwowego rejestru statków powietrznych.

Personel musi odpowiadać warunkom, ściśle określonym przez polskie prawo lotnicze.

Rozkłady lotów, taryfy i t. p. podlegają również zatwierdzeniu Ministra Komunikacji.

Przez zcentralizowanie komunikacji lotniczej w rękach wymienionego towarzystwa została wyłączoną obecnie wszelka konkurencja.

II.

Co do przyszłości produkcji i zainteresowania wytwórni samolotów polskim lotnictwem cywilnym, to rynków zbytu szukać należy:

- a) w polskim lotnictwie komunikacyjnym i
- b) w polskim lotnictwie sportowym i turystycznym.

Co do punktu pierwszego, to Ministerstwo Komunikacji, po przeprowadzeniu dokładnych studjów co do typu samolotu, który ma być używany na polskich liniach lotniczych, postanowiło co następuje:

1. Celem uzupełnienia liczby samolotów do koniecznej ilości, potrzebnej dla istniejącej sieci komunikacji lotniczej, zakupić w Holandji 6 płatowców Fokker'a F VII i zaopatrzyć je w silniki L. D. 450 KM produkcji krajowej.
2. Zakupić licencję na fabrykację tegoż samolotu w kraju i oddać produkcję samolotów komunikacyjnych F VII firmie „Plage i Laškiewicz”.
3. Zamówić w wytwórniach krajowych prototypy samolotów komunikacyjnych polskiej konstrukcji.
4. Nie czynić więcej zakupów zagranicą ani samolotów ani silników, a raczej ograniczyć rozbudowę polskiej sieci lotniczej do czasu wyprodukowania samolotów komunikacyjnych w kraju.
5. Ministerstwo Komunikacji w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych zakupiło licencję na silnik Wright Wirlwind 15 i oddało go do fabrykacji Polskim Zakładom Skody na Okęciu. Silniki te o mocy 200 KM, chłodzone powietrzem, są uznane w całym świecie za najlepsze silniki tego typu. W

końcu bieżącego roku Polskie Zakłady Skody dostarczą już pierwsze silniki tego typu, wykonane całkowicie z materiałów krajowych za wyjątkiem iskrowników, gaźników i pewnych drobnych akcesorji, których nie fabrykujemy w kraju, ponieważ nasze zbyt małe zapotrzebowanie nie pozwala na uruchomienie ich produkcji w kraju.

Wszystkie od 1 do 5 zamierzenia zostały zrealizowane, a punkt 4 został w ten sposób wykonany, że organizując przedsiębiorstwo komunikacji lotniczej „Lot”, spółkę rządowo-samorządową, zakupiono od „Aerolotu” jego park w liczbie 15 Junkers'ów, które łącznie z zakupionymi Fokkerami, pozwalają na normalną eksploatację linii lotniczych.

Linje lotnicze, oznaczone na załączonej mapce jako projektowane, będą uruchomione dopiero po wykonaniu pierwszych Fokker'ów w fabryce „Plage i Laskiewicz”. Należy się tego spodziewać w Jecie roku bieżącego.

Co do punktu b) to jest to rynek zbytu, będący dopiero w zaczątku.

Ministerstwo Komunikacji zamierza zapewnić ten rynek wewnętrznemu przemysłowi lotniczemu w ten sposób, że przewiduje subwencjonowanie sportowych klubów lotniczych w formie dostarczania im odpowiednich dla ich celów samolotów, które naturalnie będą wybrane z pośród istniejących już typów i zakupione przez Ministerstwo Komunikacji w wytwórniach krajowych.

W roku bieżącym zostaną zakupione przez Ministerstwo Komunikacji 4 samoloty. Niezależnie od powyższego Ministerstwo Komunikacji zamówi prototyp samolotu tyrustycznego i silnika lotniczego o małej mocy w jednej z fabryk krajowych.

Obliczenie konsumpcji krajowego rynku wytworów polskich fabryk, pracujących dla lotnictwa cywilnego, jest obecnie niemożliwe.

Operować można w tej dziedzinie tylko przypuszczeniami, opartymi na obecnym zapotrzebowaniu.

Dzisiaj komunikacja lotnicza w Polsce (tylko linje polskie, bez C. I. D. N. A.), posiada w użyciu 21 samolotów. Zależnie od tego jak zostanie rozwinięta polska sieć komunikacji lotniczej, wzrośnie zapotrzebowanie na samoloty i silniki.

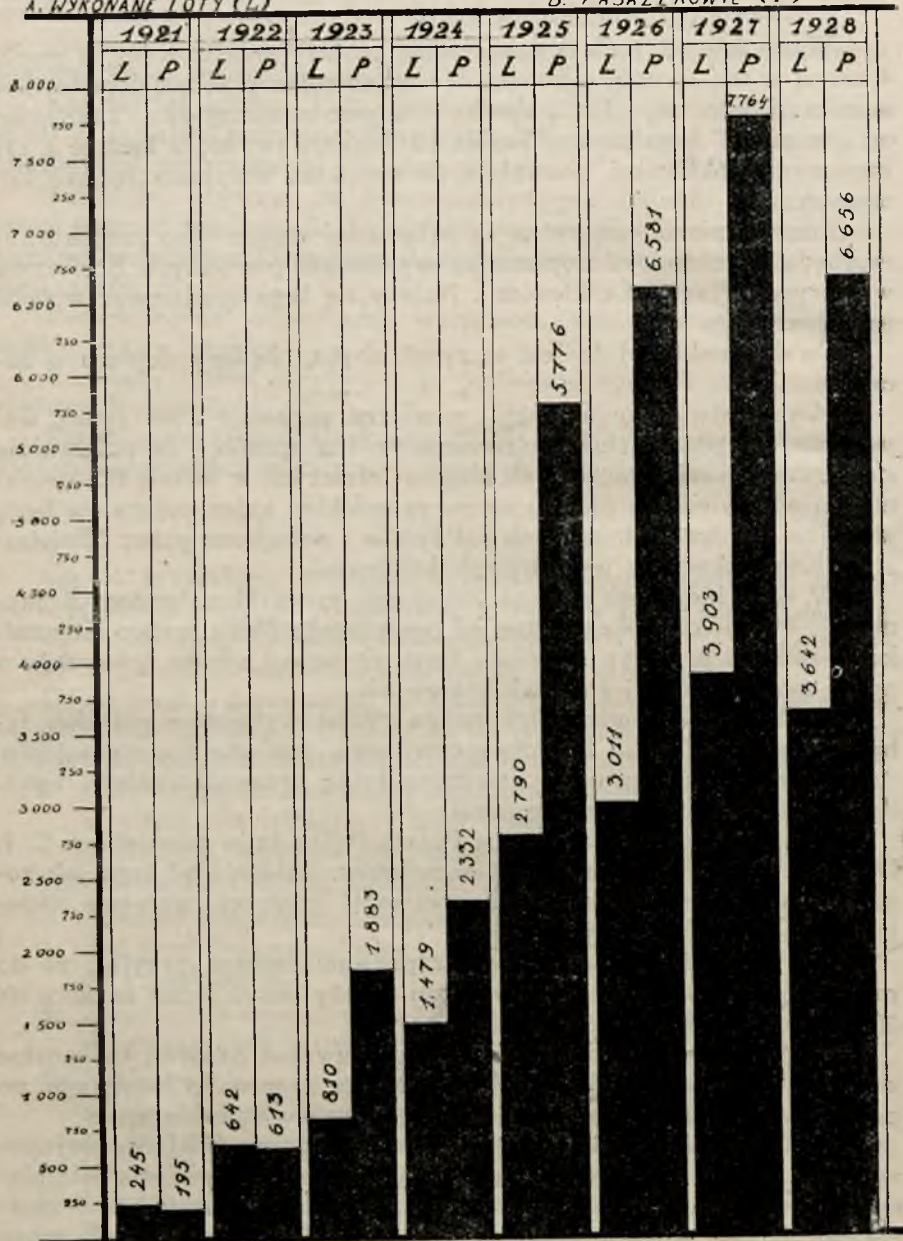
Dla obliczeń przyszłego zapotrzebowania można przyjąć, że do racjonalnej eksploatacji linii lotniczej należy liczyć jeden samolot na 100 kilometrów bieżących linii lotniczej.

Co do rynku zagranicznego to należy uważać państwa bałkańskie za właściwy kierunek ekspansji dla naszego przemysłu lotniczego, po przeprowadzeniu całego szeregu przygotowań w tym kierunku.

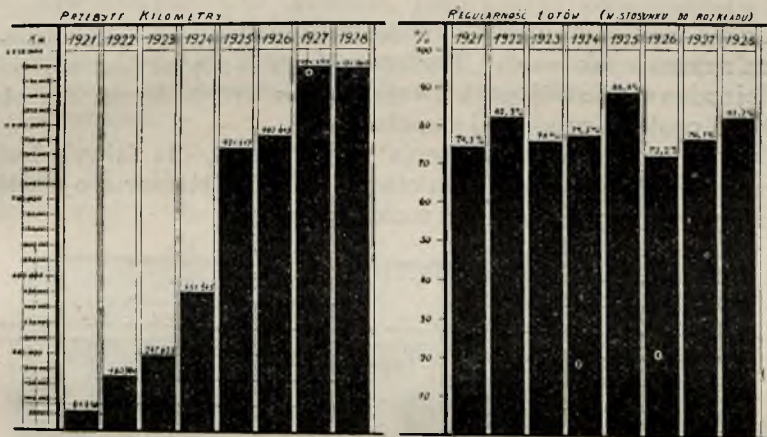
Jeśli w wypadku zagrożenia Państwa przez działania wojenne wynikła konieczność nie tylko utrzymania, ale i rozwinięcia istniejących połączeń lotniczych, to lotnictwu temu będzie mógł bezsprzecznie dostarczyć samolotów polski przemysł. Dzisiaj przemysł nie może zbyt często zająć się praktycznie tem zagadnieniem wobec braku kapitałów i odpowiedniej wewnętrznej konsumpcji oraz wielkich kosztów produkcji, ponieważ rynek wewnętrzny nie umożliwia jeszcze produkcji

A. WYKONANE LOTY (L)

B. PASAŻEROWIE (P)

seryjnej, dzięki której fabryki mogą mieć większe zarobki i zwiększyć swój kapitał niezbędny dla rozwoju i studiów nad postęпами techniki lotniczej, zarówno w produkcji, jako też w budowie nowych doskonalszych typów.

Zamówienia lotnictwa wojskowego i komunikacyjnego różnią się zasadniczo. Lotnictwo wojskowe, po wypróbowaniu pewnego typu samolotu zamawia go w dużych serjach 50—100 sztuk, jeśli typ ten wykazał duże zalety i przewyższa typ poprzedni. Lotnictwo komunika-

cyjne, przeciwnie, nie może ze względu na ekonomję eksploatacji zamawiać większej ilości samolotów.

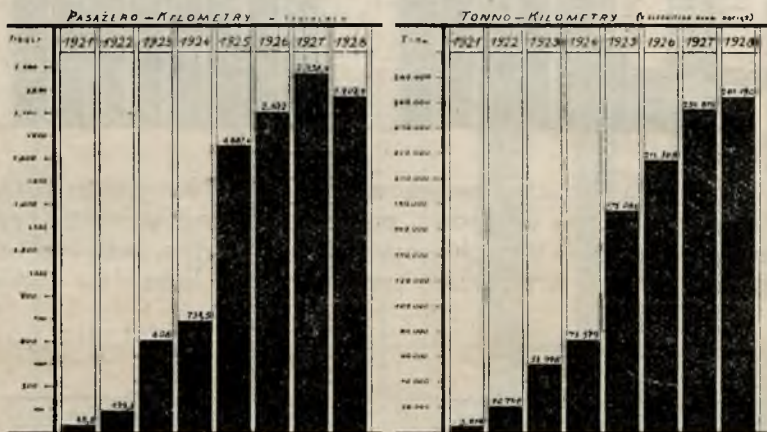
Lotnictwo komunikacyjne zamawia tylko tę niezbędną ilość, która jest mu konieczna do eksploatacji i wymaga od przemysłu przy na-

stępnym typie tych ulepszeń i zmian, jakie technika poczyniła w ostatnim okresie.

Lotnictwo komunikacyjne przy stałych regularnych lotach na jednym i tym samym typie może go wszechstronnie wypróbować, a z rezultatów korzysta fabryka która w następnym typie może usunąć usterki poprzedniego, oraz wprowadzić nowe zdobycze techniki lotniczej.

Dzięki małej stosunkowo ilości samolotów i nie posiadając tak dużych zapasów jak wojsko, lotnictwo komunikacyjne jest w możności częściej odnawiać swój park i tem samem być bodźcem dla stałego i ciągłego postępu produkcji samolotów.

Z tych względów zamówienia wojskowe są dla fabryk bardziej rentowne, lecz zamówienia lotnictwa cywilnego stanowią o postępie i rozwoju przemysłu w kierunku technicznym.

Ponieważ dla rozwoju lotnictwa komunikacyjnego główną podstawą jest nie ilość samolotów lecz ich jakość, a zatem wysiłki Ministerstwa Komunikacji są i będą kierowane do zmuszenia naszego przemysłu w kierunku jaknajintensywniejszej pracy nad budową coraz nowszych typów samolotów według ostatnich zdobyczy techniki lotniczej. W tym celu Ministerstwo Komunikacji zamawia prototypy samolotów w krajowych fabrykach, pokrywając rzeczywiste koszty tych fabryk, poniesione na studia i na budowę.

Biorąc jednak pod uwagę możliwości materiałowe i personalne produkcji, o których już mówiliśmy, na wypadek kiedy Państwo będzie musiało ponieść ryzyko producenta, potrafi on w zupełności zaspokoić wymagania Państwa w tej dziedzinie.

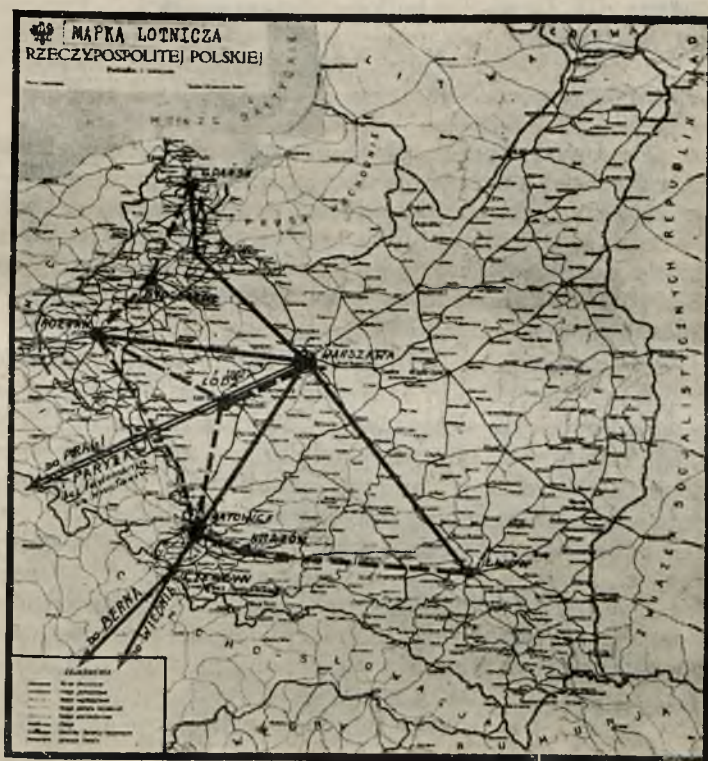
Z omówionych już względów dążenia do coraz doskonalszych typów samolotów komunikacyjnych, niemożliwem jest przeprowadzenie ujednostajnienia typu samolotu. Można to będzie osiągnąć jedynie co do silników. Takim jedynym typem silnika używanego w lotnictwie komunikacyjnym ma być silnik Wrighta.

Co do dezyderatów na przyszłość to należałoby dążyć aby:

1. Kapitał prywatny zaangażował się w produkcji samolotów, przeznaczonych do celów pokojowych, a więc, komunikacji, aerofotogrametrii, sportu, turystyki i t. p.
2. Powstały przedsiębiorstwa prywatne w różnych dziedzinach lotnictwa.
3. Zpopularyzowanie samolotu, jako środka komunikacji i transportu, usamodzielnilo przedsiębiorstwa tego rodzaju, zdejmując z bark Państwa konieczność subwencjonowania finansowego, a ograniczyło Jego obowiązek do budowy i utrzymania przyziemi.

Warszawa, dn. 5.IV. 1929 r.

Ryszard Adamowicz.

- Linje istniejące polskie
(Linje Lotnicze Lot)
- - - - - Linje projektowane polskie
- ==== Linje międzynarodowe (Międzyn. Tow.
Żegl. Pow. — C.I.D.N.A.).

Przemysł konfekcyjny w Polsce.

referat zgłoszony przez Związek Przemysłu Konfekcyjnego
na III Zjazd Techników Zrzeszonych.

Dr. M. ZAWADZKA.

Nazwa „Przemysł Konfekcyjny“ obejmuje wszystkie działy wytwórczości, związanej z zaspokojeniem potrzeb ubraniowych — a zatem: odzież, bielizna, obuwie, kapelusze, czapki, krawaty, szelki, rękawiczki, parasole, laski i t. p. oraz artykuły pomocnicze, jak guziki, spinki, kopyta do obuwia i t. p. (Według danych spisu ludności z 1921 r., 332.978 osób zaliczono do zatrudnionych w produkcji odzieżowej i galanterijnej.

Przed wojną, jedynie b. Królestwo Polskie miało znacznie rozwinięty przemysł konfekcyjny, prowadzony systemem nakładczo-chwałupniczym (głównie w Warszawie, Łodzi, Brzezinach, Ozorkowie i t. d.), i zaspakający nietylko rynek miejscowy, ale również i wywożący do Rosji za kilkadziesiąt milionów rubli. W b. zaborze austriackim w Tarnowie i Chrzanowie były ośrodki produkcji krawieckiej, w Uhnowie, Kulikowie i Dobczycach — szewckiej; w Tyśmienicy — kożuszniczej, w Myślenicach — kapeluszniczej i t. d. — wszystkie prowadzone systemem nakładczo-chwałupniczym i wytwarzające towar najtańszy, przeznaczony dla ludności wiejskiej i robotniczej miejskiej. Wybredniejsze wymagania zaspakajał niemal wyłącznie import gotowej konfekcji z Austrii i Czech. Dopiero przed samą wojną uruchomiona we Lwowie fabryka obuwia mechanicznego produkowała towar lepszej jakości. Fabryka stożków wełnianych do kapeluszy w Białej produkowała półfabrykaty.

W b. zaborze pruskim, wobec wyższego poziomu dobrobytu, rękodzielo pracujące „na miarę“ okazywało większą odporność przed zalewem gotowych wyrobów niż w b. zaborze austriackim. Przemysł

---

¹⁾ Właściwie, to i przemysł dziany, rozwijający się zwłaszcza w ostatnich 2 latach b. silnie, zatrudniający około 25.000 robotników w kilkunastu większych i średnich zakładach, jest przemysłem konfekcyjnym, jakkolwiek ze względów metodologicznych zaliczony jest do przemysłu chemicznego. Import trykotaży i pończoch wynosi około 10 milj. zł., eksport niecały milion.

słu konfekcyjnego jednak nie wytworzyło; jedynie kilka średnich fabryk obuwia mechanicznego produkowało tańsze obuwie dla rynku miejscowego oraz n. wywóz do Niemiec.

Połączenie dzielnic i utworzenie jednolitego Państwa Polskiego wywołało konieczność całkowitego „przestawienia” przemysłu konfekcyjnego, przystosowania go przede wszystkim do potrzeb rynku wewnętrznego a następnie i do pewnych prób eksportowych. Struktura jednak tego przemysłu jest tak powikłana i chaotyczna, że zupełnie uniemożliwia obliczenia statyczne zarówno rozmiarów produkcji jak i znaczenia przemysłu konfekcyjnego w ogólnym rozwoju gospodarczym. W każdym niemal odłamie wytwórczości konfekcyjnej, prócz licznego rękodzieła, spotykamy indywidualny przemysł domowy (niemal wyłącznie tylko na wschodzie) — przemysł nakładczo-chałupniczy, i to zarówno wielki, zatrudniający po kilkuset chałupników, jak i drobny, zatrudniający zaledwie paru chałupników, obok fabryk zupełnie zmechanizowanych — przedsiębiorstwa mięszane fabryczno-nakładcze. Charakterystycznym rysem obecnej fazy rozwojowej, jest fakt, że kilka przedsiębiorstw fabrycznych, powstałych po wojnie, produkujących odzież en masse, przeszło na system pracy chałupniczej lub mięszanej. Wynika to z przyczyn dość różnorodnych: pewną rolę odgrywa brak kapitału i trudności kredytowe oraz brak organizacji eksportowej i wogóle handlowej; najważniejsze jednak przyczyny sięgają głębi naszej struktury gospodarczej: nadmierna podaż tanich rąk roboczych stwarza skuteczną konkurencję maszynie; system nakładczo-chałupniczy umożliwia uchylanie się od podatków, świadczeń socjalnych, uniemożliwia kontrolę przekraczania ustawowego czasu pracy i t. p. (chałupnicy w sezonie pracują 12—18 godzin dziennie...).

Pomimo bardzo dużych strat, poniesionych w okresie hiperinflacji na wekslach klientów i walutach — oraz w okresie pierwszej stabilizacji i załamania się złotego (1924—26 r.), przemysł konfekcyjny wykazuje najsilniejszą dynamikę rozwojową ze wszystkich gałęzi przemysłu konsumcyjnego i przeciwstawia się coraz skuteczniej konkurencji zagranicznej, jak o tem świadczy zmniejszenie się importu (około 105 milj. zł. (obecnych) w 1925 r. — 22 milj. zł. w 1927 r.).

Tanią odzież ludową wyrabia się w Warszawie, Brzezinach i Tarnowie. Gros produkcji stanowi odzież męska — mniejsze zakłady wyrabiają jednak i tanie płaszcze i kostjумы damskie. Prócz tego kilka fabryk (posługujących się również częściawo lub całkowicie pracą chałupniczą) w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, Bielsku, Tarnowie i Lwowie, wyrabia towar średni i lepszy dla ludności miejskiej. Wartość produkcji netto wynosi około 25—35% wartości brutto. Wyrób odzieży opiera się przeważnie na krajowych materiałach i półfabrykatkach pomocniczych.

W 1928 r., wobec mody na płaszcze nieprzemakalne, zaczęto fabrykować je en masse mietylko na potrzeby krajowe ale i na eksport (do Finlandji i Persji).

Wartość przywozu odzieży z zagranicy spadła z 20 milj. w 1925

roku na 10 milj. zł. w 1926 r. i w 1927 r. i 1928 r. utrzymuje się na wysokości około 3 milj. zł., obejmując już tylko specjalne artykuły luksusowe (płaszczki nieprzemakalne, drogie ubrania sportowe, pyjamy i t. p.). Wywóz w 1927 r. i 1928 r. nie przekraczał wartości 300.000 zł.

Produkcja bielizny męskiej jest również mało zorganizowana i w znacznej mierze opiera się na pracy chałupniczej. Fabryki istnieją w Warszawie, Bielsku, Cieszynie, Lwowie, Przemyśle i Poznaniu (prócz mnóstwa drobnych przedsiębiorstw); produkują przede wszystkim koszule i kołnierzyki męskie dla ludności miejskiej zaможniejszej i uboższej. Eksport jest nieznaczny; w ostatnich czasach zaczęto zapowiadające się pomyślnie próby wywozu bielizny średniej jakości do Francji. Wartość netto wynosi około 30—50% wartości brutto. Przemysł włókienniczy łódzki dostarcza około 85% materiałów. Konkurencja zagraniczna jest tu znacznie groźniejsza niż przy ubraniach wierzchnich; przywóz bielizny wynosił w 1924 r. 8 i pół milj. zł., w 1926 r. 3 i pół milj. zł., podnosząc się znowu za 11 miesięcy 1927 r. do 3.600 tys. zł. i za 11 miesięcy 1928 r. do 4.920.000 złotych.

Kapelusze pilśniowe wyrabiają 2 fabryki: w Łodzi i Skoczowie. W Polsce istnieje dobrze urządzona fabryka strzyżenia i odciągania puchu zwierzęcego (zające) poczem puch wysyła się do wielkiej fabryki czeskiej, gdzie uzyskuje odpowiednią przymieszkę puchu z zające australijskich, i wraca do Polski dla przerobu na wysoki gatunek stożków i kapeluszy gotowych. W tej gałęzi import jest nieznaczny — eksportu niema.

Kapelusze wełniane produkuje 6 fabryk, wytwarzając przeważnie półfabrykaty, sprzedawane zakładom rękodzielniczemu i konfekcyjnym do wykończenia i przybrania, lub eksportując zagranicę (do Anglii, Ameryki Półn., Szwecji, Austrii, Skandynawji, a ostatnio do Francji). Wartość eksportu wyniosła w 1927 r., 1.214.000 zł. i w 10 miesiącach 1928 r. 1.746.000 zł.

Krawaty te są wyrabiane w paru średnich i kilkudziesięciu małych wytwórniach, z materiałów przeważnie zagranicznych; Łódź dostarcza około 20% materiałów. Nieznaczny eksport skierował się przede wszystkim do Persji.

Wybitnie eksportowe tendencje przedstawia fabrykacja kołder, koców i firanek — głównie na Daleki Wschód. Wywóz w 1927 r. osiągnął 3,33 milj. zł.; przywóz w 1928 r. — 2,13 milj. zł.

Dział produkcji getrów, szelek, gorsetów, pasów, rękawiczek skórkowych, parasoli, lasek i t. p. uprawiany jest głównie w małych wytwórniach i nie odgrywa znaczniejszej roli gospodarczej. Półfabrykaty (tkaniny lepsze, mechanizmy, nawet rączki wykwinniejsze do parasoli) sprowadzane są z zagranicy — a ze względu na szczyły rynek wewnętrzny nie opłaca się zakładać specjalnych fabryk.

Firma „Palas“ w Skoczowie wytwarza fabrycznie parasole i laski, rozwijając i udoskonalać produkcję.

Fabryki guzików i spinek rozwijają się pomyślnie, zaspakajając potrzeby rynku wewnętrznego, a nawet rozwijając eksport. Jedynie spinki luksusowe, pozbawione dostatecznej ochrony celnej, importuje się z zagranicy.

W dziale obuwia, Polska, z powodów powyżej omówionych, znajduje się w tem paradoksalnem położeniu, że praca ręczna zwycięsko konkuruje z maszynową. Obecnie czynnych jest 25 fabryk, pracujących zaledwie w 50% swej zdolności wytwórczej i produkcja których zaspakaja zaledwie 10% potrzeb konsumcyjnych kraju. Wedle obliczeń sfer zainteresowanych, w branży tej pracuje przeszło 100.000 osób. Przyjmując, iż ręczny robotnik wykonuje w 8 godz. dnia niespełna jedną parę, a robotnik fabryczny 3 pary obuwia, przy obecnej konsumcji krajowej, zatrudnienie znalazłoby zaledwie 60—70.000 ludzi. Przywóz zaś pokrywa około 3,5% zapotrzebowani ai wynosi około 0,3 własnej produkcji mechanicznej. W 1928 r. Polska wydała na przywóz skór wyprawionych przeszło 100.000.000 zł.; gotowego obuwia skórzanego powyżej 17 milj. zł. oraz obuwia gumowego przeszło 16 milj. zł. Warunki naturalne kraju, rozwój hodowli, predestynują nas raczej na wielkich eksporterów.

Porównyując ceny obuwia u nas i zagranicą, okazuje się, iż obuwie wykonane ręcznie, luksusowe, jest stosunkowo tak tanie, iż przy odpowiedniej organizacji mogłoby być z powodzeniem eksportowane. Firma francuska w Paryżu, wprowadzona na rynek Stanów Zjednoczonych A. P., pertraktowała z szewcami warszawskimi, produkującymi luksusowe obuwie damskie o dostawę obuwia w celu reeksportu; tymczasem sprawa rozbiła się o trudności celne, które może będą usunięte przy odnawianiu konwencji handlowej z Francją. Dla wywozu obuwia męskiego prawdopodobnie potrzebne byłoby pośrednictwo i marka londyńska. Zdobywanie zaufania dla marki warszawskiej wymagałoby znacznych kapitałów i dłuższego czasu; jest więc na razie nieaktualne.

Bardzo silnie rozwija się w ostatnich czasach przemysł obuwia gumowego (kalosze, śniegowce, obuwie ludowe i sportowe na gumowej podeszwie). Wobec powodzenia jedynej wielkiej fabryki, jaka istniała od 1924 r., w 1928 r. uruchomiono drugą, a w r. b. powstają jeszcze 4 nowe fabryki.

W dziale pomocniczym dla produkcji obuwia, jesteśmy samowystarczalni w ćwiekach i kopytach dla obuwia wyrabianego ręcznie. Kopyta dla wyrobu obuwia mechanicznego sprowadzamy z zagranicy — przeważnie z Niemiec, gdzie wyrabiają je przeważnie z polskiej grabiny i brzeziny.

Stan koncentracji i mechanizacji w przemyśle konfekcyjnym naogół w Polsce jest znacznie niższy niż w środkowej Europie.

Przemysł konfekcyjny, poparty odpowiednią polityką ekonomiczną, mógłby stać się przemysłem eksportowym, dając zatrudnienie znacznej liczbie pracowników i wpływając dodatnio na nasz bilans handlowy.

Dezyderaty przemysłu konfekcyjnego z zakresu polityki podatkowej, socjalnej i kredytowej, zgodne są z postulatami innych gałęzi przemysłu. Specjalne warunki przemysłu konfekcyjnego, silniej wysuwają następujące postulaty:

1-o. Obniżenie stopy podatku obrotowego na $\frac{1}{2}\%$ — a narazie przynajmniej na 1%, aby ułatwić konkurencję przedsiębiorstwom prowadzącym prawidłowo księgi z przedsiębiorstwami nieprowadzącymi ksiąg i płacącymi zryczałtowany niższy podatek.

2-o. Zaniechanie wyciągów o płatnikach podatku obrotowego z ksiąg tych przedsiębiorstw konfekcyjnych, które prowadzą księgi — gdyż to pozbawia najsolidniejsze fabryki klienteli.

3-o. Takie stosowanie przepisów ustawy o podatku dochodowym, aby obciążał czysty dochód — a nie przychód.

4-o. Praktyczne popieranie konwencji, zawieranych w celu skrócenia terminu weksli klientów ze strony banków publicznych i prywatnych oraz władz skarbowych.

5-o. Znaczne obniżenie opłat stemplowych weksli z terminem do 6 tygodni — podwyższenie zaś opłat od weksli z terminem powyżej 3 miesięcy.

6-o. Otwarcie źródła dogodnych kredytów na produkcyjny eksport.

7-o. Premjowanie eksportu pionierskiego.

8-o. Subwencjonowanie fachowych misji handlowych przemysłu konfekcyjnego, dla zdobycia zagranicznych rynków zbytu oraz finansowe umożliwienie pierwszych wkładów a fond perdu, których wymagałaby organizacja eksportu na większą skalę.

9-o. Przyznanie zwrotu ceł za półfabrykaty przy wywozie gotowych artykułów konfekcyjnych.

10. Jaknajrychlejsze poprawienie niedostatecznej ochrony celnej:

- a) dla obóvia poz. 57. I lit. D. E. F. i 57 p. 2;
- b) dla bielizny i odzieży z poz. 209 pp. 1, 2, 3;
- c) poprawienie ochrony celnej na spinki w lepszych gatunkach przez odpowiednie zróżniczkowanie poz. 212;
- d) nieudzielanie żadnych dalszych ulg na jakiegokolwiek wyroby konfekcyjne, z wyjątkiem tych, które przemysł konfekcyjny uzna za nieszkodliwe;
- b) zawieszenie w drodze administracyjnej ceł na takie, niewyrabiane w kraju półfabrykaty i środki pomocnicze jak np.: paski skórzane do kapeluszy, mechanizmy korytkowe do parasoli, pewne rodzaje sztucznej skóry i tektury dla obuwia mechanicznego, igły do maszyn szewskich, kółka i haczyki do obuwia i t. p.

SPRAWOZDANIE ZWIĄZKU POLSKICH ZRZESZEŃ TECHNICZNYCH ZA ROK 1928. Rok istnienia IV,

A. Skład Związku.

Przyjęte zostało do Związku Stowarzyszenie Inżynierów Polaków w Ameryce w głosowaniu piśmiennem potwierdzonym przez VII-my Zjazd Delegatów.

Na 1.I.1929. Związek liczył 25 Stowarzyszeń obejmujących 6300 członków.

B. Skład Zarządu Związku P. Z. T.

Zarząd Związku stanowili:

Prezes: Inż. Stanisław Rybicki, Prezes Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie.

Wice-Prezesi: Prof. Inż. Ignacy Radziszewski, Prezes Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie, Inż. Antoni Kamiński.

Sekretarz Generalny Inż. Stanisław Rodowicz.

Skarbnik: Inż. Franciszek Żaryn.

Członkowie Zarządu: Prof. Dr. Inż. Bohdan Deryng, Bud. Ignacy Kaczmarek, Inż. Janusz Kaliński i Inż. Władysław Markowicz.

Do Komisji Rewizyjnej wybrano pp.: Inż. K. Gnoińskiego, Inż. K. Iwanickiego i Inż. Cz. Klarnera.

C. Zjazdy Delegatów.

Odbyto dwa Zjazdy Delegatów: VII-my w dn. 26 i 27 maja w Grudziądzu, przy udziale 18 delegatów reprezentujących 13 Stowarzyszeń i Zarząd Związku, — i VIII-my Zjazd Delegatów w dn. 25 i 26 listopada w Radomiu przy udziale 15 delegatów reprezentujących 13 Stowarzyszeń i Zarząd Związku.

D. Sprawy rozpatrywane na Zjazdach Delegatów.

I. III-ci Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych. — Z okazji Powszechnej Wystawy Poznańskiej zdecydowano zwołać w czerwcu 1929 r. do Poznania Kongres F. I. S., III-ci Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych i specjalne Zjazdy Fachowe. Wszystkie powyższe Zjazdy mają się odbyć pomiędzy 22—27 czerwca 1929 r. w czasie t. zw. „Tygodnia Technicznego“.

Zapowiedziany został cały szereg zjazdów fachowych.

Jako hasło III-go Zjazdu **uchwalono** rozszerzyć hasło „Pracy Gospodarnej“ uwzględniając sprawę zastosowania nauki ścisłej do techniki oraz laboratorjów naukowych i instytutów badawczych.

II. **Udział Związku w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.** — Udział Związku w Powszechnej Wystawie Krajowej ma się wyrazić przez: 1) Zorganizowanie pod patronatem Związku Dzia-

łu Literatury i Prasy Technicznej za okres X-ciolecia istnienia Niepodległości. 2) Wydanie specjalnego numeru „Wiadomości” o zwiększonym nakładzie, poświęconego sprawozdaniom za X-ciolecie Stowarzyszeń z ich prac i rozwoju, jak również Związku P. Z. T. 3) Wystąpienie z propagandą za pomocą plakatów umieszczonych w różnych miejscach Wystawy, i przezroczy.

III. Udział Związku w Federacji Słowiańskich Inżynierów. —

Doroczny Kongres F. I. S. odbył się w Sofji. Na r. 1928 przewodnictwo w F. I. S. objęła Bułgarja. Omawiano współpracę Słowian w dziedzinie normalizacji, międzynarodowych wystąpień słownictwa, wymiany literatury, w sprawie zdobycia przez inżynierów odpowiedniego wpływu na życie gospodarcze i społeczne. Przy tworzeniu się normalizacji w Jugosławji wydatną pomoc okazali Czesi i do pewnego stopnia Polacy (P. K. N.). Zdecydowano wydawać wspólny słownik techniczny we wszystkich językach słowiańskich i przez to udostępnić sobie wzajemne poznanie swych prac. Rozpatrywano sprawę utworzenia Międzynarodowej Federacji Inżynierów, lansowaną przez Francję i Amerykę, sprawę odbywania ogólno-słowiańskich zjazdów fachowców (wniosek polski), sprawę wymiany studentów jadących na praktyki i t. d.

Upoważniono również Polskę do objęcia z ramienia Federacji Słowiańskich Inżynierów wice-prezesury w Międzynarodowej Federacji Prasy Technicznej.

IV. Udział Związku w Związku Polskich Czasopism Technicznych i Zawodowych.

Wobec powstania Związku Polskich Czasopism Technicznych i Zawodowych, wszedł w jego skład organ Związku „Wiadomości”, jak również cały szereg organów Stowarzyszeń Zrzeszonych. Prezes Związku Inż. A. Pawłowski, Redaktor „Inżyniera Kolejowego” został Wice-Prezsem Międzynarodowej Federacji Prasy Technicznej i Zawodowej. Do Zarządu weszli Członkowie Zarządu Związku P. Z. T. pp.: St. Rybicki i St. Rodowicz. Związek Polskich Czasopism Technicznych i Zawodowych zdecydował aby „Wiadomości Związku P. Z. T.” były równocześnie i jego organem.

V. Utworzenie Sekcji Pracy Gospodarnej przy Związku. —

W myśl § 4a. Statutu na VII-ym Zjeździe Delegatów uchwalono utworzyć Sekcję Pracy Gospodarnej i zatwierdzono dla niej Regulamin.

VI. Wniosek Wołyńskiego Stowarzyszenia Techników o utworzeniu wspólnej Kasy Pogrzebowej przekazano na VIII-ym Zjeździe Zarządowi do zbadania i przedłożenia odpowiednich wniosków.

VII. Sprawa Ustawy o Okręgowych Radach Gospodarczych. —

Ponieważ Konstytucja nasza przewiduje utworzenie Rady Gospodarczej, wobec tego Lwowska Rada Zrzeszeń Gospodarczych proponuje, aby utworzyć Okręgowe Rady Gospodarcze i Centralną Radę, do której wejdą przedstawiciele Okręgowych Rad. Tworzenie Okręgowych Rad byłoby objęte Ustawą, której projekt Lwowska Rada Zrzeszeń Gospodarczych opracowuje.

VIII-my Zjazd Delegatów powitał z uznaniem inicjatywę Lwowskiej Rady Zrzeszeń Gospodarczych i po opracowaniu projektu Ustawy ma zamiar wydać swą opinię.

VIII. Sprawa ankiety mieszkaniowej. — Bank Polski zwrócił się dnia 30-go maja 1928 r. do Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie z prośbą o dostarczenie danych, ile budynków mieszkalnych trzeba wznieść i jakie kapitały na ten cel przeznaczyć. Dane te były potrzebne doradcy finansowemu p. Ch. Dewey. Biuro Ekonomiczne Banku zwracało się w tej sprawie do Ministerstwa Robót Publicznych, ale nie otrzymało stamtąd odpowiednich informacji. Pismo powyższe Banku skierowało Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie do Związku. W myśl zapytania Związku (Okólnik Nr. 25) Stowarzyszenia Zrzeszone nadesłały swe odpowiedzi na podstawie których została opracowana odpowiedź do Banku Polskiego z dnia 3-go lipca 1928 r. Mianowicie dla zaradzenia głodowi mieszkaniowemu w miastach, które zamieszkuje 7,5 miljonów mieszkańców potrzeba: 1) Na pokrycie przyrostu rocznego 250 tys. mieszkańców licząc po 1 izbie na 2 mieszkańców 125.000 izb rocznie. 2) Brak obecny wynosi 675.000 izb. Przy pokryciu w ciągu 15 lat wynosi to rocznie 45.000 izb. 3) Odbudowanie zniszczonych izb 60.000 izb rocznie. Razem około 230.000 izb rocznie. Licząc na 1 izbę 100 m.³ przy cenie 50 zł./1 m.³ wynosi to 1.150 miljonów zł. rocznie.

VIII-my Zjazd Delegatów zaaprobował powyższe załatwienie sprawy i uchwalił aby zapoczątkować prowadzenie normalnej statystyki budowlanej, prowadzonej przez Stowarzyszenia z zaznaczeniem corocznie zmian zaszyłych, aby zobrazować kwestję budowlaną liczbowo.

IX. Sprawy wewnętrzne. — VIII-my Zjazd Delegatów zatwierdził sprawozdanie Związku za rok 1927, bilans i zamknięcie rachunkowe i udzielił ustępującemu Zarządowi absolutorjum.

Dokonano wyborów nowego Zarządu. Uchwalono budżet na rok 1928, zamykający się sumą zł. 21.000.—.

E. Działalność Zarządu Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych.

Zarząd odbył 7 posiedzeń, a mianowicie w dniach 24.I., 7.III., 31.V., 7.VIII., 3.X., 20.XI., 20.XII. Prócz tego parę razy zbierało się Prezydium Związku.

Z najważniejszych spraw rozpatrywano następujące:

I. Sprawy udziału w F. I. S. — Zastanawiano się nad sprawą utworzenia Międzynarodowej Federacji Inżynierów. Zdecydowano dążyć przedewszystkiem do ożywienia działalności F. I. S.'a. Ustalono wnioski polskie na Doroczny Zjazd FIS'a.

II. Sprawa organizacji III-go Zjazdu P. T. Z. i udziału w Wystawie była omawianą niemal na każdym posiedzeniu. Przedstawiono wnioski dotyczące programu III-go Zjazdu i programu udziału w Powszechnej Wystawie na zatwierdzenie Zjazdowi Delegatów.

III. Załatwiono sprawę ankiety mieszkaniowej dla Banku Polskiego, o czem zdano sprawę na VIII-ym Zjeździe Delegatów.

IV. Przygotowano wnioski na Zjazdy Delegatów.

V. Sprawy bieżące:

- a) Interwenjowano w M. S. Wojsk. i M. Pracy na wniosek Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników woj. Śląskiego w sprawie unormowania ustawowego płacy za czas powołania pracowników na ćwiczenia wojskowe. Otrzymano odpowiedzi z M. S. Wojsk i M. Pracy, że sprawa ta będzie rozstrzygnięta.
- b) W sprawie ułatwień przy otrzymywaniu paszportów zagranicznych dla oficerów rezerwy pracujących na Śląsku interwenjowano na wniosek Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników woj. Śląskiego w M. S. Wojsk. M. S. Wojsk. odpowiedziało że postulaty powyższe będą wzięte pod uwagę przy nowelizowaniu Ustawy o pow. obow. służby wojskowej.
- c) Interwenjowano w M. S. Z. i M. S. Wewn. w sprawie otrzymania dla delegatów, jadących na Zjazdy Zagraniczne paszportów ulgowych i ułatwienia procedury. Sprawa w toku.

VI. Załatwiono drobne sprawy bieżące i organizacyjne.

F. Działalność Redakcji „Wiadomości Związku P. Z. T.“.

Wydano w 1928 r. 6 zeszytów, a mianowicie:

Nr.Nr. 1—2, 3, 4, 5—6—7, 8—9—10, 11—12.

Drukowano protokoły Zjazdów Delegatów, zasady klasyfikacji dziesiętnej, skróty referatów z IV Kongresu Międzynarodowej Federacji Prasy Technicznej i Zawodowej i t. d

Wydrukowano 65 stron Polskiej Biblijografii Technicznej, zawierające 1175 artykułów czasopism polskich technicznych zaklasyfikowanych p. g. systemu dziesiętnej.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW ZA ROK 1928

WPLYWY I NALEŻNOŚCI	Wpłaty w gotówce	Należności nieodebrane	WYDATKI I ZOBOWIĄZANIA	Wypłacono w gotówce	Zobowiązania niepokryte
1. Saldo na 1.1.1928 r.	466.45		A. Związane z prowadzeniem Sekretariatu Związku P. Z. T.: . . .		
2. Stowarzyszenia na składki: . . .		2.272.—	a. pensja sekretarza	3.000.—	
a. za lata ubiegłe.	3.641.—	3.213.50	b. pensja urzędnika	2.800.—	
b. za 1928 r.	15.640.41		c. zwrot kosztów podróży	701.30	
3. Zrzeszenie gospodarcze za druk referatów w 1927.	3.820.—	1.720.—	d. porto i drobne wydatki	1.142.44	
4. Ogłoszenia			B. Związane z wydawnictwem „Wiadomości”.		
a. w 1927 r.	1.456.—	363.75	1. Kancelaria.	2.975.—	
b. w 1928 r.	1.383.—	779.62	a. pensja urzędnika	430.89	
5. Różne dochody	6.446.35		b. porto i drobne wydatki	13.681.97	
6. Mylnie zarachowano.	237.60		2. Papier i druk	781.18	
			3. Ekspedycja		
			4. Różne wydatki administracyjne, zwrot kosztów podróży	2.352.—	
			5. Ogłoszenia i prowizje	301.60	1.108.33
			C. Saldo Stowarzyszeń		20.66
			D. Zwrot długu.	4.200.—	
			E. Mylnie zarachowano	237.60	
				32.603.98	1.120.99
			Saldo kasowe na 31.12.1928 r.	486.83	
			Saldo wierzytelności na korzyść Związku na 31.12.1928		7.219.88
				33.090.81	8.348.87
			Razem zł. 41.439.68		Razem zł. 41.439.68

SPRAWOZDANIE

z działalności Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie
za rok 1928 (sprawozdawczy 30).

Rok sprawozdawczy był 30 w życiu Stowarzyszenia.

W dniu 1 stycznia 1928 roku liczba członków wynosiła 2.305
przyjęto w ciągu roku sprawozdawczego 129
powróciło poprzednio wykreślonych 13

---

razem przybyło 142

Ubyło:

a) z powodu śmierci	37
a mianowicie: ś. p. ś. p. Feliks Banaszekiewicz, Jan Florjan Bronikowski, Karol Chrzęszczewski, Stanisław Colonna Walewski, Jan Dmochowski, Szymon Dzierzgowski, Wacław Dzierzgowski, Kazimierz Gadomski, Szymon Gliksman, Stefan Haraśny, Bronisław Hłasko, Karol Janowski, Jan Kalinowski, Kazimierz Kaliński, Władysław Kawiński, Konstanty Kołossowski, Stanisław Konopczyński, Julian Kraushar, Dawid Lande, Jan Lesiecki, Henryk Mazaraki, Bronisław Mikoszewski, Adam Miłodrowski, Henryk Opocki, Jan Rotarski, Czesław Rybiński, Stanisław Skrzyński, Emil Sokal, Wacław Spława-Neyman, Marjan Straszak, Maurycy Szpilvogel, Stanisław Szyndler, Józef Świątkowski, Stanisław Wretowski, Julian Zabozrzecki, Bronisław Zawadzki i Witold Zongolowicz.	
b) z powodu wykreślenia się:	21
c) wykreślono za nieopłacanie składek	243

---

razem ubyło 301

W dniu 31 grudnia 1928 r. było członków 2146, czyli mniej niż na początku roku o 159-ciu członków.

Według miejsca zamieszkania członkowie dzielą się jak następuje:

a) członków, mieszkających w Warszawie było	1.542
b) członków, mieszkających na prowincji	596
c) członków, mieszkających zagranicą	8

2146

W ogólnej liczbie członków w końcu roku było 28 członków dożywotnich, którzy albo wpłacili jeszcze przed wojną jednorazowo po rb. 300, lub też zrzekli się na rzecz Stowarzyszenia poważniejszych sum, ciążących na **gmachu Stowarzyszenia** z tytułu udzielonych przez nich w swoim czasie pożyczek na budowę gmachu.

Zebrania Walnych odbyło się w roku 1928 cztery: pierwsze w dniu 23 marca, drugie 7 września, trzecie 21 września i czwarte 21 grudnia 1928 roku.

Dnia 23 marca na Walnym Zebraniu przewodniczył kol. Jan Jeziorański, sekretarzował kol. Witold J. Moroński. Kol. Czesław Klarner referował bilans Stow. za rok 1927. Po analizie poszczególnych pozycji odczytał protokół Komisji Rewizyjnej. Bilans został przyjęty. Uchwalono połączenie funduszków wydawniczych im. s. p. Altdorfera, Dziekońskiego, Jewniewicza, Lisieckiego, Markoniego i Obrębowicza w jeden fundusz pamiątkowy Stow. Techn. Polskich w Warszawie na wydawnictwa techniczne. Na przyszły fundusz uchwalono z nadwyżek budżetowych przekazać 20.000 zł. Rada Stow. będzie miała prawo dysponować tym kapitałem, w/g własnego uznania, fundusz zaś będzie miał zapewnione odsetki w skali procentowej Banku Polskiego.

Po zreferowaniu statutu Funduszu Pamiątkowego na wydawnictwa techniczne dla uczczenia s. p. Altdorfera, Dziekońskiego, Jewniewicza, Lisieckiego, Markoniego i Obrębowicza przez kol. J. Eberhardta, Walne Zebranie uczciło pamięć tych członków przez powstanie, statut przyjęto, a nazwiska tych członków uchwalono wpisać do księgi pamiątkowej.

Przyjęto przez balotowanie 49 członków do Stowarzyszenia.

Na następne Walne Zebranie zgłosił wniosek kol. Aleksander Pawłowski, aby na ścianach sali zebrania Stow. Techn. umieścić tablicę marmurową z nazwiskami zmarłych członków zasłużonych dla Stowarzyszenia.

Walne Zebranie w dniu 7 września (na którym przewodniczył kol. Jan Jeziorański, sekretarzował kol. Władysław Gliński, a obecnych było 47 członków) poświęcone było sprawie spłaty przez Stowarzyszenie pożyczki hipotecznej, ciężącej na gmachu przy ul. Czackiego 3/5 i zaciągnięcia nowej pożyczki na spłatę długu hipotecznego.

Po referacie kol. Czesława Klarnera o ogólnym stanie zadłużenia gmachu i obecnym stanie Kasy Stowarzyszenia zostały przekazane na następne Walne Zebranie w dniu 21.IX.1928 r. następujące wnioski, zgłoszone w imieniu Rady przez kol. Czesława Klarnera, a uzgodnione z Delegacją Kół i Wydziałów oraz Komisją Rewizyjną:

1) Walne Zebranie zatwierdza wniosek Rady w przedmiocie spłaty wierzytelności przedwojennych p. Edmunda Makomaskiego w sumie łącznej 50.000 rb., ciężących na hipotecę nieruchomości warszawskiej nr. hipoteki 1326 B, przy ul. Czackiego 3/5, stanowiącej własność Stow. Techników Polsk. w W-wie, sumą 103.200 zł., wliczając w nią kapitał i zaległe odsetki i wszelkie kwoty, oraz upoważnić Radę do zawarcia odpowiedniego aktu notarialnego.

2) Walne Zebranie zatwierdza wniosek Rady w przedmiocie upoważnienia Rady do zaciągnięcia pożyczki hipotecznej długoterminowej na nieruchomość warszawską nr. hip. 1326 B., przy ul. Czackiego 3/5, stanowiącą własność Stow. Techn. Polsk. W-wie, w wysokości i na warunkach do uznania Rady, celem spłacenia ciężących na tejsze nieruchomości wierzytelności hipotecznych p. Edmunda Makomaskiego.

Uchwalono również upoważnić Radę Stow. do przeprowadzenia niezbędnych inwestycji w gmachu Stow. na sumę 60.000 zł.

Po referacie kol. Czesława Klarnera o konieczności rozbudowy gmachu Stow. Techn. przy ul. Czackiego 3/5, i po przedstawieniu przez Radę szkicowego projektu tej rozbudowy, Walne Zebranie zaaprobowало poczynania Rady w tym kierunku, polecając dalsze opracowanie tej sprawy.

Przyjęto przez balotowanie 26 członków.

Dnia 21 września na Walnym Zebraniu przewodniczył kol. Henryk Karpiński, sekretarzował kol. Julian Lehrbach. Obecnych 61 członków. Walne Zebranie uchwaliło bez zmian zgłoszone przez Radę na poprzednim Walnym Zebraniu w dniu 7 września dwa wnioski w sprawie spłacenia długu i zaciągnięcia pożyczki i podane wyżej.

Stwierdzono również skład Rady Stow. i zwrócono uwagę na § 22 statutu, że do wykonania uchwalonych pełnomocnictw powołany jest prezes Rady i jeden z członków Rady.

Walne Zebranie z dnia 21 grudnia, na którym przewodniczył kol. Jan Jeziorański, sekretarzował kol. Marjan Holtorf, zajmowało się wyborami do władz Stow. na rok 1929.

Przyjęto przez balotowanie 54 członków.

Kol. Aleksander Pawłowski wycofał swój wniosek w sprawie ufundowania tablicy marmurowej z nazwiskami zasłużonych członków Stow., zapowiadając zgłoszenie w tej sprawie nowego wniosku Radzie do rozpatrzenia.

Kol. Czesław Klarner referował preliminarz budżetowy na rok 1929. Budżet ten bilansujący się w sumie 272.590 zł., zatwierdzono, zwiększając stypendjum dla studenta do wysokości 2.400 zł., zmniejszając zaś odpowiednio III C. „nieprzewidziane”. Na pokrycie 9.000 zł., związanych z udziałem Stow. w Wystawie Poznańskiej, uchwalono pobierać w ciągu pierwszego półrocza 1929 r. dodatek do składki członkowskiej w wysokości 2 zł. kwartalnie. W II-im półroczu dodatek ten będzie dobrowolny i przeznaczony na powiększenie funduszu zapomogowego.

Przyjęto również zmianę regulaminu Biblioteki Stowarzyszenia w celu umożliwienia korzystania z niej członkom wszystkich zrzeszonych Towarzystw. Kol. Stanisław Rodowicz zakomunikował, że Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych uchwalił wziąć udział w Powszechnej Wystawie Krajowej.

Kol. Ignacy Radziszewski zakomunikował, że w dn. 11.I.1929 r. w pierwszym terminie i dn. 18.II.1929 r. w drugim terminie odbędą się dwa kolejne Walne Zebrania w celu upoważnienia Rady Stow. do spłaty długu hipotecznego, ciężącego na nieruchomości przy ul. Polnej nr. 60.

Skład Rady Stowarzyszenia w roku sprawozdawczym był następujący: kol. kol. Tadeusz Baniewicz, Roman Baranowicz, Julian Eberhardt, Ksawery Gnoiński, Piotr Januszewski, Ryszard Kaszuba, Czesław Klarner, Marjan Lalewicz, Ignacy Myszczyński, Edward Potemski, Ignacy Radziszewski, i Stanisław Rodowicz.

Zajęcia w Radzie były podzielone jak następuje:

Prezes: Ignacy Radziszewski,

Wiceprezesi: Ksawery Gnoiński i Stanisław Rodowicz,

Sekretarze: Tadeusz Baniewicz i Piotr Januszewski,

Skarbnicy: Czesław Klarner i Roman Baranowicz,

Gospodarze lokalu: Ryszard Kaszuba i Edward Potemski,

Gospodarze gmachu: Stanisław Rodowicz i Ignacy Myszczyński.

Delegaci:

do Delegacji Kół i Wydziałów: E. Potemski i P. Januszewski,

do Rady Naukowo-Technicznej: K. Gnoiński,

do Wydziału Posiedzeń Technicznych: C. Klarner,

do Komitetu Bibliotecznego: S. Rodowicz,

do Wydziału Wydawnictw Technicznych: T. Baniewicz,

do Przeglądu Technicznego: J. Eberhardt,

do Sądu Koleżeńskiego: J. Myszczyński,

do Komitetu Kwalifikacyjnego: R. Baranowicz.

do Drukarni Technicznej: J. Eberhardt,

do Redakcji Nowin Technicznych: T. Baniewicz.

DZIAŁALNOŚĆ RADY STOWARZYSZENIA.

Rada obyła w roku sprawozdawczym przy udziale średnio 8-miu członków 23 posiedzenia zwykłe i 1 posiedzenie nadzwyczajne wspólnie z Komisją Rewizyjną i Prezydjum Delegacji Kół i Wydziałów. Na wszystkich posiedzeniach, prócz jednego, przewodniczył kol. I. Radziszewski, na jednym — kol. K. Gnoiński.

Stosunek do ciał ustawodawczych i Rządu.

W ważniejszych sprawach państwowych, z którymi zwracano się do Rady, albo które dotyczyły techniki i życia gospodarczego Państwa, Rada zabierała głos, wyrażając swoją opinię.

W sprawie rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanych z mocą ustaw, uchwalono podzielić te rozporządzenia pomiędzy specjalne kół w celu opracowania i przygotowania materiału dla ewentualnej nowelizacji tych ustaw. Opracowane materiały skierowano do Rady Naukowo-Technicznej.

Na list Banku Polskiego w sprawie ożywienia ruchu budowlanego, porozumiano się ze Związkiem Przemysłowców Budowlanych, na podstawie tego opracowano memoriał, który został przesłany do Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych w celu ustalenia wspólnej opinii. W tym też celu zorganizowano odczyt kol. Klarnera w sprawie mieszkaniowej i uzupełniono go szczegółami przez kol. Mikułowskiiego o nowem prawie francuskim Louchera. Na odczycie tym wybrano specjalną komisję do wyczerpującego zbadania przyczyn kryzysu mieszkaniowego w Polsce w składzie kol. kol.: P. Holca, E. Telakowskiego, C. Klarnera, H. Martensa i W. Polkowskiego dla opracowania memoriału.

Stosunek do społeczeństwa i innych organizacji.

Rada Stowarzyszenia starała się trzymać stale rękę na pulsie naszego życia społecznego i nie było chyba żadnej tego życia dziedziny, w którejby Stowarzyszenie nie brało udziału, czy to okazując poszczególnym organizacjom skromną pomoc materialną, czy to uczestnicząc przez swoich członków w ich pracach, czy wreszcie biorąc udział w rozmaitych zjazdach i zebraniach, a więc:

w uczczeniu artysty dramatycznego Frenkla z okazji 50-letniej działalności scenicznej;

w Fundacji Lotniczej im. Biskupa Połowego Galla,

w ufundowaniu tablicy pamiątkowej ś. p. ks. Prałata K. Budkiewicza,

w poparciu funduszków na budowę Narodowego Obserwatorium Astronomicznego im. Mikołaja Kopernika,

udzielono bezpłatnie sali na odczyt rocznicy 150-lecia urodzin Hoene-Wrońskiego w dniu 26 kwietnia 1928 r. i na Zjazd Tow. Kresów Zachodnich w dn. 17.VI. 28 w tygodniu zbiórki, na dochód Czerwonego Krzyża.

W dniu 21 stycznia roku sprawozdawczego Rada przyjmuje udział (przez kol. kol. I. Radziszewskiego i S. Rodowicza) w Zjeździe Związku Uzdrowisk Polskich.

Rada uczestniczy (przez kol. kol. W. Wańkowicza i R. Kaszubę) w zebraniach Klubu Polityki Gospodarczej przy Radzie Miejskiej.

Na akademii Wielkiego Jałmużnika ś. p. Antoniego Osuchowskiego dn. 5 lutego Rada Stowarzyszenia jest reprezentowana przez kol. kol. R. Kaszubę i I. Myszczyńskiego.

Na akademii z powodu inauguracji Polskiego Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego kol. I. Radziszewski reprezentował Radę.

Na uroczystości odsłonięcia w Nałęczowie pomnika Wielkiego Pisarza, Stefana Żeromskiego, Stowarzyszenie Techników również było reprezentowane przez kol. Mieczysława Strasburgera.

Na Zjeździe Higienistów we Lwowie dnia 7 lipca w imieniu Stowarzyszenia brał udział kol. Włodzimierz Rabczewski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy.

W celu uczczenia 10-lecia Niepodległości Odrodzonej Polski, Rada uchwaliła uroczystość tę uświetnić przez akademię, na której wygłosił okolicznościowe przemówienie kol. A. Wierzbicki.

Wydział Posiedzeń Technicznych, z powodu przypadającego 10-lecia Odrodzenia Polski, uchwalił zorganizować szereg odczytów piątkowych, w którychby był rozpatrzony rozwój gospodarczy Rzeczypospolitej w tym okresie.

Wreszcie w związku z Powszechną Wystawą Krajową w Poznaniu Rada postanowiła wziąć udział w wielkiej rewji dorobku gospodarczego Polski, uchwalając w tym celu pobrać od członków Stowarzyszenia Techników dodatkową składkę w wysokości 4-ch złotych.

Przy współudziale kol. T. Baniewiczza postanowiono wydać broszurkę propagandową o Stowarzyszeniu Techników. Jednocześnie,

w porozumieniu z Delegacją Kół i Wydziałów, Rada zajmowała się zorganizowaniem Zjazdu Techników Zrzeszonych podczas Wystawy w Poznaniu.

Działalność w sprawach szkolnictwa.

W roku sprawozdawczym przyznano ufundowane w roku 1923, stypendjum jubileuszowe studentowi Wydziału Inżynierji Lądowej Politechniki Warszawskiej p. Zygmuntowi Dowgirdowi, uchwalając wypłacać je również i podczas letniej praktyki.

Rada Stowarzyszenia uchwaliła rozesłać kwestjonariusz, opracowany przez Wydział Szkolnictwa Technicznego, dotyczący wykształcenia techników, do wszystkich Związków Przemysłowych z prośbą o poparcie w celu uzyskania odpowiedzi poszczególnych członków związku.

Na skutek listu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego delegowano do Rady Opiekuńczej Państwowej Szkoły Chemiczno-Przemysłowej w Warszawie kol. H. Karpińskiego i jako zastępcę kol. S. Otołskiego.

Stosunki z zagranicą.

Zadziergnięte stosunki ze światem technicznym zagranicznym Rada Stowarzyszenia podtrzymuje przy każdej okazji, starając się nadal rozszerzać je.

Jako objaw tego należy wspomnieć o przyjęciu uczestników wycieczki młodych inżynierów belgijskich (15 osób) w dniu 12 i 13 kwietnia i ułatwienie im zwiedzenia fabryk warszawskich, uprosiła K. Gnoińskiego i R. Kaszubę o zaopiekowanie się wycieczką.

Dla ofiar trzęsienia ziemi w Bułgarii Rada uchwała przeznaczyć zł. 250.

Na skutek listu Stowarzyszenia Inżynierów Cywilnych we Francji z zaproszeniem na uroczystość obchodu 80-letniej rocznicy istnienia Stowarzyszenia uchwalono, żeby nasze Stowarzyszenie reprezentował kol. K. Gnoiński, który jednocześnie był na Zjeździe Prezydium F. I. D. I. C. w Brukseli. Korzystając z pobytu na uroczystościach kol. K. Gnoiński, zgodnie z uchwałą Rady i z polecenia Sekcji Polskiej Stow. Inż. Cywilnych zaprosił przedstawicieli Stow. Inż. Cyw. we Francji na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu. Organizację przyjęcia rewizyty w Warszawie Rada powierzyła kol. J. Eberhardtowi.

W odpowiedzi na list Związku Inżynierów i Techników Polaków w Detroit uchwalono wyrazić zgodę na przyjęcie tego Związku do Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych.

Na skutek wielokrotnego zwracania się kolegów, uchwalono przy opracowaniu nowego statutu uregulować sprawę wstępowania inżynierów cudzoziemców do Stowarzyszenia.

Sprawy techniczne.

Nie mniejsze zainteresowanie i działalność przejawiała Rada Stowarzyszenia i w sprawach technicznych, a więc:

Dla uwiecznienia pamięci zasłużonych członków Stowarzyszenia ś. p. Altdorfera, Dziekońskiego, Jewniewicza, Lisieckiego, Marconiego i Obrębowicza w celu zastąpienia zdewaluowanych funduszków, złożonych przed wojną przez członków na wydawnictwa techniczne, a które to fundusze figurowały w bilansie w sumie symbolicznej zł. 3, Rada uchwaliła restytuować fundusz ten pod nazwą „Funduszu Pamiątkowego na wydawnictwa techniczne”, przez wyznaczenie z sum budżetowych zł. 20.000 i uzupełnianie tej sumy corocznie pewnymi odsetkami.

Statut tego funduszu został opracowany i zreferowany na Walnym Zebraniu przez kol. J. Eberhardta.

Uchwalono wypłacić wydawcom czasopisma „Architektura i Budownictwo”, zawiadamiając o decyzji tej Koło Architektów, subsydjum w wysokości 3 tysięcy zł. z funduszków, przeznaczonych na wydawnictwa techniczne.

Na wniosek kol. T. Baniewiczza postawiony po sprawozdaniu z posiedzenia Komitetu Wydawniczego „Technik” w dniu 24 października 1928 r., Rada zgodziła się pomóc Komitetowi potrzebną sumą 7.000 zł. Suma ta ma być zaczerpnięta z %% od restytuowanego „Funduszu Pamiątkowego na wydawnictwa techniczne” przy Stowarzyszeniu Techników.

Na wniosek Koła Technologów przesłano dywidendę od akcji Banku Polskiego, zdeponowanych przez Koło, do Instytutu Naukowej Organizacji.

Rada przyjmuje do wiadomości program robót kanalizacyjno-wodociągowych, nadesłany przez Magistrat m. st. Warszawy. Uchwalono przekazać program do rozpatrzenia W. U. Z. U. P. w porozumieniu z Wydziałem Posiedzeń Technicznych.

Rada wzięła udział na II-im Zjeździe Organizacji Pracy w osobie kol. C. Klarnera.

Na Zjazd Delegatów Zrzeszeń Technicznych w Grudziądzu w dn. 26, 27 i 28 maja delegowano kol. kol. K. Gnoińskiego, S. Rodowicza i F. Żaryna.

Na Zjeździe Gazowników i Wodociągowców reprezentował Radę kol. R. Baranowicz.

Na Zjeździe Inżynierów Kolejowych w Katowicach w dn. 7—9 października Rada reprezentowana była przez kol. J. Mrozowskiego.

Na skutek zaproszenia Instytutu Badań Inżynierji zgłoszono udział w próbie traktorów rolniczych w Rembertowie.

Życie wewnętrzne.

Przechodząc do wewnętrznego życia, Rada starała się ująć je w pewne określone ramy, uchwalając regulamin dla członków Rady i dla dyrektora Stowarzyszenia.

Przyjęto na posiedzeniu Rady zmieniony regulamin Komitetu Bibliotecznego w związku z zaprowadzeniem Sekcji Bibliografji.

Postanowiono uzupełnić spis inwentarza, stosownie do opinii Komisji Rewizyjnej, przez wprowadzenie do księgi inwentarzowej, poza nr. porządkowym przedmiotu, datę nabycia oraz cenę.

Rada uznała za potrzebne zaprowadzenie pewnych inwestycji w kancelarji Stow. w celu uporządkowania tego lokalu i nadania mu charakteru biura (zakupienie szaf na archiwum i papiery, przeniesienie kredensu do przedpokoju i t. p. przeróbki).

Rada podpisała umowę z Magistratem na dzierżawę placów tenisowych w Parku Skaryszewskim, asygnując na to wybudowanie schronu przed deszczem oraz pomieszczenia dla ubrań sumę zł. 5.000.

W związku z projektami reformy życia technicznego i klubowego Stowarzyszenia i w celu podniesienia użyteczności gmachu Rada rozpatrywała sprawę gruntownej jego przebudowy i rozbudowy przez dodanie 2-ch skrzydeł. Wybrana do tego specjalna Komisja bada racjonalność projektu przebudowy z punktu rentowności.

Następnie Rada zastanawiała się nad zmianami statutu Stowarzyszenia przez szereg posiedzeń, nie wyczerpując całkowicie tej sprawy.

W sprawie „Przeglądu Technicznego“ Rada uchwaliła przedłużyć prenumeratę aż do ostatecznego wyjaśnienia sprawy na podstawie rozesłanej do członków Stow. ankiety, które z niżej podanych czasopism, życzyłyby otrzymywać każdy członek:

- 1) Przegląd Techniczny,
- 2) Architektura i Budownictwo,
- 3) Przegląd Elektrotechniczny,
- 4) Przegląd Górniczo-Hutniczy,
- 5) Czasopismo Techniczne,
- 6) Przemysł Chemiczny.

Przez szereg posiedzeń zastanawiano się nad uporządkowaniem sprawy pożyczek kolegów na budowę gmachu Stowarzyszenia. Sprawę tę, po ustaleniu zasad, postanowiono przekazywać każdorazowo do samodzielnego załatwienia Skarbnikowi Rady wspólnie z dyrektorem Stow.

Dnia 1 lutego, na skutek zwrócenia się Rady Stow. do Koła Zebrań Towarzyskich, przykładem lat poprzednich, Koło to zorganizowało tradycyjny już „Bal Inżynierski“, który pod względem reprezentacyjnym i materialnym można uważać za udany.

Wobec dążenia Koła Architektów do usamodzielnienia się, od dawna u siebie omawianego, Rada czyniła wysiłki, aby Koło Architektów utrzymać w łonie Stowarzyszenia.

Nie bacząc na duży wysiłek Rady, nie udało się jednak przekonać Prezydjum Koła Architektów, aby nie zrywano łączności ze Stowarzyszeniem Techników. Odbyte wspólnie posiedzenia Rady z Prezydjum Koła i konferencje, niestety, nie dały pożądanego rezultatu. Wreszcie, na wystosowany list Rady do Koła z propozycją zrewidowania uchwały Koła otrzymano zawiadomienie, że Koło utrzymuje swą poprzednią uchwałę odnośnie oddzielenia się od Stowarzyszenia.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE.

W roku ubiegłym, wobec stabilizacji warunków wewnętrznych kraju i ustalenia się kursu złotego, Rada Stowarzyszenia postanowiła dążyć do uporządkowania stanu hipotek nieruchomości Stowarzyszenia.

W tym celu, poza normalną pracą nad gospodarką Stowarzyszenia, wysiłek Rady był skierowany do tego, aby spłacić część dłużów hipotecznych, pozostałe ustalić w sposób prawny, oraz wprowadzić do bilansu za rok 1928 wartości nieruchomości w złotych polskich.

Skomplikowane to zadanie zostało wykonane w sposób następujący:

1. Główne zobowiązania hipoteczne, poza Tow. Kred. m. Warszawy, które zostały już ustalone w roku 1925, określono w porozumieniu w wierzycielami w sumach:

a) zł. 103.200 — na gmachu przy ul. Czackiego 3/5, należność p. Edmunda Makomaskiego,

b) zł. 128,000 — na gmachu przy ul. Polnej 60, należność p. Anieli Olszewskiej.

2. Dług zł. 103,200, który ciążył na nieruchomości przy ul. Czackiego 3/5, został w roku sprawozdawczym całkowicie spłacony.

3. Należność p. Anieli Olszewskiej została uregulowana w ten sposób, iż 8,000 zł. podlega spłacie na początku roku 1929, zaś zł. 120,000 pozostaje na hipotece jeszcze 3 lata.

4. Do bilansu za rok 1928 wprowadzone zostały wartości nieruchomości Stowarzyszenia w złotych polskich. Za podstawę do przeliczenia, wzięte były sumy rublowe, figurujące w bilansie za rok 1917. Ruble przeliczono po zł. 2.66. W związku z powyższem ogólna suma bilansowa Stowarzyszenia wykazała znaczny wzrost i wynosiła dn. 31.XII. 1928 r. zł. 1.880.356, gr. 04.

Przechodząc do sprawozdania z gospodarki budżetowej, należy zaznaczyć, że zamiast przewidywanych w budżecie wpływów zł. 239.284, osiągnięto zł. 285.615 gr. 70, czyli więcej o zł. 46.331. gr. 70.

Nadwyżka była osiągnięta prawie we wszystkich poszczególnych grupach dochodów.

Ogólna suma wydatków za rok sprawozdawczy wyniosła łącznie zł. 352,445 gr. 64, która w stosunku do preliminowanych zł. 239,284 wykazała przekroczenie o zł. 113,161 gr. 64. Przekroczenie wydatków było spowodowane głównie:

a) spłatą długu p. E. Makowskiemu zł. 103,200.

b) zarezerwowaniem na r. 1929 na wydatki Biblioteki, niewykorzystanych z preliminowanych na rok 1928 zł. 12,977 gr. 82.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE

B I L A N S

Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie

31 grudnia 1928 roku.

Aktywa		Pasywa	
Kasa	4.540.52	Fundusze własne . . .	1.507.266.10
Banki	4.638.00	Fundusze obce . . .	28.107.49
Papiery procentowe Udziały.	6.951.00	Fundusz Zapomogowy	16.865.34
Dłużnicy	18.472.00	Wierzyciele	311.676.29
Biblioteka	1.00	Sumy przechodnie . .	16.440.82
Ruchomości	1.00		
Nieruchomości*) . .	1.841.707.52		
Dłużnicy Fund. Zap.	4.045.00		
	zł. 1.880.356.04		zł. 1.880.356.04

*) przy ul. Czackiego 3/5, zł. 1,331.490,82, przy ul. Polnej 60, zł. 510.216,70.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie

za rok 1928

Rachunek wydatków bieżących	344.650.87	Składki członków . . .	91.281.23
Na Związek Polskich Zrzesz. Techn. . . .	7.500.00	Dochody różne	196.567.85
Z rachunku Fundusz. Inwest.	2.528.15	Przeniesiono:	
		1) Pozosta- łość z r. 1927.	2.876.35
		2) z r-ku fundusz. własn.	63.953.59
			66.829.94
	zł. 354.679.02		zł. 354.679.02

Z E S T A W I E N I E B U D Ż E T U
Stowarzyszenia Techników
 za rok

D O C H O D Y	Preliminowano na r. 1928		Wpłynęło w r. 1928	
1. Z nieruchomości przy ul. Czackiego 3/5.				
a) komorne za lokale	29.512		29.662.24	
b) wynajęcie sal na II p.	17.000		28.131.60	
c) szatnia	3.000	49.512	3.735.60	61.529.44
2. Z nieruchomości przy ul. Polnej 60. komorne z Gim. im. Staszica .	36.442	36.442	36.387.00	36.387.00
3. Od członków Stowarzyszenia.				
a) składki bieżące i zaległe	78 000		91.281.23	
b) wpisowe.	400	78.400	895.00	92.176.23
4. Z różnych źródeł.				
Ze składek gości stałych, z klubu, z wynajęcia małych sal, wejściowe, ogłoszenia, wpływy na fund. Inwest. i inne.	74.930	74.930	95.523.03	95.523.03
Przeniesiono:				
Pozostałość z r. 1927			2.876.35	
z r-ku Fund. własnych			63.953.59	66.829.94
		239.284		352.445.64

Z DOCHODAMI i WYDATKAMI

Polskich w Warszawie

1928

WYDATKI	Preliminowano na r. 1928	Wydatkowano w roku 1928	
1) Nieruchomość przy ul. Czackiego 3/5.			
a) podatki i ubezpieczenia	18.500		20.105.37
b) opłata rat T. K. M.	9.286		9.286.20
c) procenty od dług. hip.	9.800		110.362.10
d) woda i kanały	1.500		2.193.66
e) koszty ogrzewania	6.300		6.323.86
f) koszty oświetlenia	9.000		11.187.02
g) konserwacja i remont	12.000		17.663.96
h) pobory dozorczy	1.430		1.670.00
i) administr. 5% od wpływ. nier. . .	2.476		3.076.47
j) różne (sądowe i inne)	1.500	71.792.00	1.481.65
			183.350.29
2) Nieruchomość przy ul. Polnej 60.			
a) raty T. K. M.	1.812		1.812.14
b) konserwacja, remont, administr. .	1.000		200.00
c) podatki i ubezpieczenia	1.500		230.88
d) procenty od długów	5.488	9.800.00	6.996.78
			9.239.80
Zakup sprzętów	10.000		14.263.88
Utrzymanie personelu klubowego .	11.908	21.908.00	13.237.00
			27.500.88
1. Ogólne.			
a) utrzymanie lokalu	7.293		6.892.00
b) pobory personelu	25.144		24.890.93
c) inkasenci i dyżury	1.500		—
d) mater. piśm. tel. porto.	3.500	37.437.00	5.798.67
			37.581.60
2) Związ. z dział. techn.			
a) biblioteka i biblijografia	34.500		34.500.00
b) wydatki na Z. P. Z. T.	7.500		7.500.00
c) dla Kół i Wydziałów	5.000		4.108.51
d) subsyd. na wyd. tech.	36.000		33.990.00
e) reprezentacja	5.000		5.026.70
f) stypendjum studenta	2.160		2.160.00
g) ofiary na cele społeczne	3.000	93.160.00	2.859.90
			90.144.21
3. Nieprzewidziane.	5.187	5.187.00	4.629.86
		239.284.00	352.445.64

Z ogólnej liczby 2146 członków Stow.

a) opłaciło składki I.I.1929 r.	1.191
b) zalegało za I kwartał	78
c) zalegało za 1/2 roku	250
d) zalegało za 3 kwartały	37
e) zalegało za 1 rok i więcej	508
	<hr/>
	2.064
było dożywotnich	28
przyjęto w grudniu 1928 r.	54
	<hr/>
	2.146

Skład Komisji Rewizyjnej w roku 1928 był następujący:
kol. kol. Leon Buszkowski, Ludwik Knauff, Mieczysław Koneczny, Faustyn Rasiński i Zygmunt Ryntflejsz.

W roku 1928 przy Stowarzyszeniu działały następujące organizacje:

I. **Delegacja Kół i Wydziałów**, egzystuje od roku 1919. W Delegacji są reprezentowane przez swych przedstawicieli i ich zastępców wszystkie Koła i Wydziały. Delegacja odbyła w roku sprawozdawczym 5 posiedzeń, na których poruszone zostały następujące najważniejsze sprawy: a) sprawa uczczenia pamięci zmarłego prof. Z. Straszewicza, b) sprawa rozwiązania Komisji, powołanej do rozpatrywania spraw, dotyczących nostryfikacji dyplomów, a także Komisji, powołanej do rozpatrzenia sprawy ubezpieczenia członków Stowarzyszenia, c) rozpatrywane były dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej, dotyczące spraw technicznych, d) rozpatrywano propozycje Rady Stowarzyszenia, co do sposobu spłaty wierzytelności hipotecznej, ciężącej na nieruchomości Stow. przy ul. Czackiego 3-5, w celu wniesienia na Walne Zebranie do zatwierdzenia, e) sprawa udziału Stowarzyszenia w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, f) sprawa uczczenia 10-lecia Niepodległości Polski przez przyczynienie się poszczególnych Kół, istniejących przy Stowarzyszeniu, do utworzenia funduszu, przeznaczonego na budowę pomników: w Gdyni i dla uczczenia pamięci poległych we Lwowie, g) ułożenie listy kandydatów do władz Stowarzyszenia na rok 1929.

Przewodniczącym Delegacji był kol. Henryk Poths, vice-prezesem: kol. Zygmunt Przyrembel i Stanisław Krasuski, sekretarzem — kol. Władysław Gliński, zastępcami sekretarza — kol. kol. Zygmunt Ryntflejsz i Jan Wysocki.

II. **Komitet Biblioteczny** powstał w roku założenia Stowarzyszenia 1898 i ma na celu: zarządzanie Biblioteką oraz Czytelnią czasopism i dzienników oraz wypożyczanie, zakup i katalogowanie książek i czasopism. Przy Komitecie istnieją dwie Sekcje: 1) bibliograficzna i 2) informacyjno-katalogowa o wytwórczości krajowej. Komitet składał się z 6-ciu członków, 3-ch zastępców, 1 kooptowanego i 1 delegata Rady Stowarzyszenia. Komitet odbył 7 posiedzeń plenarnych i kilkanaście posiedzeń Prezydium, w miarę potrzeby załatwienia bieżących pilnych spraw. Komitet opracował nowy regulamin dla Komitetu Bibliotecznego z podziałem na 2 Sekcje: bibliotecz-

nią i bibliograficzną. Regulamin został zatwierdzony na Walnem Zebraniu Stowarzyszenia Techników w dniu 21 grudnia 1928 r. Komitet opracował przepisy i warunki korzystania z Biblioteki, Czytelni i Bibliografii Technicznej, w związku z nowym regulaminem Komitetu. Projekt tych przepisów i warunków przesłano Radzie Stowarzyszenia do zatwierdzenia. W porozumieniu z Radą Stowarzyszenia, Komitet delegował na Międzynarodowy Zjazd Bibliograficzny w Kolonji w dn. 17—18 października 1928 r. swego delegata w osobie przewodniczącego Komitetu, kol. S. Rodowicza. Również na Zjazd Bibliotekarzy we Lwowie w dniu 28 maja r. 1928. Komitet delegował, jako swego przedstawiciela, kol. W. Głińskiego. Z najważniejszych spraw, poruszanych na posiedzeniach, było opracowywanie projektu budżetu na rok następny dla przedstawienia Radzie Stowarz. do wniesienia w ogólny budżet Stowarzyszenia, omawiano bieżące sprawy administracyjne i finansowe i zdecydowano sporządzić nowy katalog kartkowy w klamerkach dla użytku wypożyczających książki. W roku sprawozdawczym zakupiono dla Biblioteki dzieł: a) w języku polskim — 46, b) w językach obcych — 64; otrzymano ofiarowanych książek i broszur — 36; abonowano dla Czytelni w języku polskim czasopism technicznych — 28, treści ogólnej i ekonomicznej — 20, dzienników polskich — 14, dzienników zagranicznych — 1, czasopism ilustrowanych polskich — 4, zagranicznych — 2 (jedno w języku angielskim i jedno w języku francuskim); czasopism technicznych zagranicznych — 48 (27 niemieckich, 15 francuskich, 6 angielskich); czasopism treści ogólnej w języku francuskim—2. Prócz tego, Czytelnia otrzymywała kilkadziesiąt czasopism reklamowych krajowych i zagranicznych bezpłatnie od zakładów przemysłowych w kraju, z Poselstwa Angielskiego i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Na dzień 31 grudnia 1928 roku katalog Biblioteki obejmował 5,222 dzieła w 6.083 tomach, oraz czasopism kolejnych numerów inwentarzowych 2,701 w różnych językach, razem tomów oprawionych 8.794. Ofiary w książkach otrzymano od: inż. A. Strąbskiego, inż. prof. M. Bronikowskiego, inż. A. Lossowa, inż. M. Nestorowicza, inż. Wł. Jankowskiego, red. Z. Przyrembla, dr. A. Schweitzer, inż. M. Okęckiego, inż. W. Kosickiego ze Stanów Zjednoczonych, inż. A. Humnickiego, od Akademii Górniczej w Krakowie, od Stowarzyszenia Członków Polskich Kongresów Drogowych, od Ministerstwa Robót Publicznych, od Krakowskiego Towarzystwa Technicznego, od Stowarzyszenia Dozoru nad Kotłami, od Komitetu Redakcyjnego Sekcji Bibliografii Technicznej, od przedsiębiorstwa budowlanego Rajmond, od Lubelskiego Komitetu Obchodu Setnej Rocznicy Zgonu Staszica, od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, od Związku Przemysłowców Metalowych, od Banku Polskiego, od Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Polsce, od Instytutu Międzynarodowego Bibliografii w Brukseli, od Wydziału Handlowego Poselstwa Angielskiego w Warszawie i od Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych wszystkie pisma, przychodzące do Redakcji „Wiadomości” na wymianę.

Biblioteka Stowarzyszenia, z tytułu wnoszenia rocznych stałych opłat za otrzymywane wydawnictwa, jest członkiem następujących

organizacji: Międzynarodowego Instytutu Bibliografii w Brukseli, Stowarzyszenia Członków Polskich Kongresów Drogowych w Warszawie i Związku Bibliotekarzy Polskich w Warszawie. W roku sprawozdawczym w Sekcji Bibliograficznej pracowali kol. kol.: B. Nowakowski, L. Ciechomski, ś. p. J. Wasiutyński, J. Lehrbach, W. Gliński, W. Pac-Pomarnacki, F. Zieliński i L. Zienkowski. Sekcja opracowała i wydrukowała bibliografię czasopism technicznych: Architekt i Budownictwo, Bellona, Czasopismo Techniczne Lwowskie, Gazeta Cukrownicza, Gaz i Woda, Inżynier Kolejowy, Inżynieria Rolna, Maszyny Rolnicze, Polski Przemysł Budowlany, Przegląd Artyleryjski, Przegląd Elektrotechniczny, Przegląd Techniczny, Przegląd Górniczo-Hutniczy, Przegląd Wojskowo-Techniczny, Przegląd Teletechniczny, Przemysł Chemiczny, Przemysł Naftowy, Spawanie i Cięcie Metali, Szaniec, Technik Kolejowy, Technik Sanitarny, Technik, Wiadomości Stowarzyszenia Członków Kongresów Drogowych, Wiadomości Stowarzyszenia Techników w Włnie, Wołyńskie Wiadomości Techniczne. Razem skwalifikowano i ogłoszono drukiem w „Wiadomościach Polskich Zrzeszeń Technicznych” 1300 artykułów drukowanych w czasopismach. Przy udziale Sekcji Bibliograficznej został wydany skrót klasyfikacji dziesiętnej, według jej ostatniego wydania Międzynarodowego Instytutu Bibliografii 1927 r., oraz rozpoczęto druk tłumaczenia pełnego działu 6 dziesiętnej klasyfikacji w „Wiadomościach Związku Zrzeszeń Technicznych”. W roku sprawozdawczym klasyfikację dziesiętną, drukowaną z artykułów, wprowadziły dwa czasopisma techniczne w Polsce: Przemysł Naftowy i Przemysł Artyleryjski.

Ilość tomów książek i czasopism, wypożyczonych w roku sprawozdawczym, wynosiła 1.491, przyczem pożyczność, według działów, była następująca: ekonomja przemysłowa, organizacja pracy i administracji — 150 tomów, fizyka, mechanika techniczna, meteorologia, matematyka geodezja, chemja i astronomja — 126, budowa maszyn i silników spalinowych — 172, chłodnictwo — 27, prace w warsztatach fabrycznych, części maszyn, dźwigi i maszyny pomocnicze do obróbki metali — 82, elektrotechnika, telegrafja, telefonja i radiotechnika — 88, inżynierja (dzieła ogólnej treści) — 88, hygiena — 6, górnictwo i hutnictwo — 8, inżynierja wojskowa — 5, mosty i konstrukcje żelazne — 63, kolejnictwo i drogi bite (budowa i eksploatacja) — 43, technika dróg wodnych — 39, technika sanitarna — 65, technika lotnicza, samochodowa i żegluga — 42, technika rolnicza i rolnictwo — 14, przemysł chemiczny — 107, metalurgja — 44, środki porozumiewania (organizacja biur, drukarstwo, księgarstwo i środki komunikacyjne pod względem urządzeń handlowych), — 12, przemysł fabryczny metalowy, drzewny, skórzanym, włókienniczym i t. p. rzemiosła — 43, technika budowlana — 153, architektura (sztuki piękne, malarstwo i t. p.) — 98, historia, geografja i biografja — 6, słowniki, encyklopedje, zjazdy Stowarzyszeń naukowych i gospodarczych, kongresy — 10.

W roku sprawozdawczym Biblioteka wydatkowała: a) na prenumeratę czasopism technicznych i treści ogólnej, gazet w różnych

językach — zł. 4.835 gr. 28, b) na zakup książek i broszur w różnych językach — zł. 4.375 gr. 95, c) na oprawę książek i roczników czasopism — zł. 6.290 gr. 50, d) na bibliografię techniczną — zł. 2,100, e) na administrację — zł. 3.465, f) na różne drobne wydatki, koszt katalogu kartkowego i t. p. — zł. 455 gr. 45. Razem wydatkowano — zł. 21.522 gr. 18.

Członkami Komitetu Bibliotecznego byli kol. kol.: Stanisław Rodowicz przewodniczący, Szymon Przewalski — kierownik finansowy, Franciszek Suski — sekretarz, Leon Ciechomski, Juljan Lehrbach, Michał Zembrzusi — członkowie i jako zastępcy kol. kol. Władysław Łatkiewicz, Władysław Gliński, Zygmunt Przyrembel; kooptowany — Antoni Sroka, delegat Rady — S. Rodowicz.

III. **Komisja Gospodarcza** powstała w styczniu 1925 roku na skutek decyzji Rady Stowarzyszenia w celu normowania życia klubowego, ma ogólny nadzór nad sprawami gospodarczymi, między innymi nad prowadzeniem bufetu przez przedsiębiorcę. Komisja normowała wysokość cen w bufecie, dawała inicjatywę w sprawie przeróbek i odnawiań lokalu klubowego, pragnąc dostosować go do wymagań życia towarzyskiego. Członkami Komisji w liczbie 10 osób byli przeważnie stali bywalcy w klubie i pełnili kolejno dyżurny w dni klubowe. Posiedzeń w ciągu roku Komisja odbyła 6.

Przewodniczącym Komisji był kol. Ryszard Kaszuba, sekretarzem — kol. Witold Dąbrowski.

IV. **Komitet Kwalifikacyjny** składa się z 18 członków, wybieranych corocznie przez Walne Zebranie. W roku sprawozdawczym Komitet odbył 7 posiedzeń, na których polecił do przyjęcia na członków Stow. 120 kandydatów, nie zakwalifikował 4 kandydatów, przyjmując w poczet stałych gości 2 kandydatów.

Skład Komitetu stanowili: Prezydium: kol. prof. Henryk Korwin-Krukowski — przewodniczący, Józef Buczkowski — sekretarz, kol. kol. Roman Baranowicz, Stanisław Bochnia, Aleksander Drebert, Stanisław Dziekoński, Aleksander Gołębiowski, Wacław Günther, Mieczysław Mieczyski, Stefan Ochotnicki, Wacław Polkowski Aleksander Raniecki, ś. p. Wacław Spława-Neyman, Celestyn Steckiewicz, Michał Ślósarski, Jan Świętochowski, Karol Taylor i Antoni Zdrodowski — członkowie.

V. **Rada Naukowo-Techniczna** powstała w styczniu 1926 roku i odbyła w ciągu roku 8 posiedzeń. Najważniejszymi sprawami, poruszonymi na posiedzeniach były: a) utworzenie Wydziału Informacyjnego o wytwórczości krajowej, b) omówienie konieczności utworzenia Wydziału Oceny Wynalazków, c) omówienie wydania opinii Stowarzyszenia w sprawie, założonych przez P. A. S. T. A., liczników telefonicznych, d) opracowanie programu prac przygotowawczych na Zjazd Techników Zrzeszonych w Poznaniu podczas Wystawy w r. 1929, e) omówienie konieczności zainicjowania prac w celu utworzenia Sekcji Bibliografii Technicznej i f) dyskusje nad ożywieniem i skoordynowaniem działalności poszczególnych fachowych Kół, istniejących przy Stowarzyszeniu. Na zaproszenie Zarządu Związku

Polskich Zrzeszeń Technicznych, Rada Naukowo-Techniczna podjęła się obowiązku dalszej pracy w Sekcji Pracy Gospodarnej Związku Zrzeszeń Technicznych przez przygotowywanie materiałów na Ogólny Zjazd Techników w Poznaniu w roku 1929, na którym jednym z tematów, jako referat, ma być pogłębienie hasła „pracy gospodarnej” ze specjalnem uwzględnieniem znaczenia Instytutów Badawczych dla gospodarczego rozwoju Państwa Polskiego.

Przewodniczącym Rady był kol. Roman Podoski, sekretarzem — kol. Stanisław Rodowicz, członkami Prezydium — kol. kol. Henryk Korwin-Krukowski, Ksawery Gnoiński i Witold Moroński.

VI. **Sąd Koleżeński** powstał w r. 1921 i składa się z 22 członków, wybieranych przez Doroczne Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Wydział odbył 3 Walne Zebrania, na których były omawiane wewnętrzne sprawy organizacyjne, dotyczące kompletów sądujących, oraz sprawy regulaminu Sądu. Spraw, podlegających rozpatrzeniu przez Sąd, w roku sprawozdawczym nie zgłaszano.

Sekretarzem Głównym Sądu Koleżeńskiego był kol. Franciszek Bąkowski. Skład Sądu w roku sprawozdawczym był następujący: kol. kol. Franciszek Bąkowski, Stanisław Bochnia, Waclaw Brygiewicz, Józef Buczkowski, Józef Budkiewicz, Leon Buszkowski, Bolesław Czechowicz, Jan Ryszard Furuhjelm, Waclaw Günther, Jan Knechowicz, Zygmunt Kreczyński, Franciszek Lilpoń, Zygmunt Mańkowski, Waclaw Paszkowski, Ignacy Piotrowski, Edward Potemski, Henryk Poths, Mieczysław Pożaryski, Julian Roman, Czesław Skotnicki, Karol Taylor i Stefan Twardowski.

VII. **Wydział Posiedzeń Technicznych** istnieje od czasu powstania Stow. Techników i ma na celu organizowanie odczytów piątkowych dla członków Stowarzyszenia i wprowadzanych gości.

Przewodniczącym Wydziału był kol. Czesław Klarner, sekretarzem — kol. Kazimierz Pichelski.

Wydział zorganizował w roku sprawozdawczym 29 odczytów, które były wygłoszone na piątkowych zebraniach Stowarzyszenia w następującym porządku:

Nr.	Data	Prelegent	Treść odczytu
1.	13. I 28	inż. K. Straszewski	„O elektryfikacji na zachodzie” (z przezrocami)“
2.	20. I 28	„ W. Kosicki	„Odlewanie żeliwa w stałych formach, odlewy pod ciśnieniem” (z przezrocami i pokazem filmu)
3.	27. I. 28	„ P. Drzewiecki „ I. Radziszewski „ W. Ostrowski	„Zbiorowy odczyt w sprawie mieszkaniowej i ruchu budowlanego w Polsce”
4.	3. II. 28	mjr. K. Jackowski	„Aktualne zagadnienia z organizacji radja w Polsce” (z przezrocami)

5.	10. II. 28	inż. R. Niewiadomski	„O pochodzeniu i rozwoju światów„ (z przezroczeniami)
6.	17. II. 28	arch. M. Lalewicz „ S. Noakowski „ O. Sosnowski „ C. Przybylski	Zbiorowy odczyt na temat: „Zagadnienia architektoniczne doby obecnej” (z przezroczeniami)
7.	24. II. 28	dyr. Omar Hallström	„Najnowsze poglądy na wytwarzanie zamienne i układy pasowań”
8.	2. III. 28	plk. M. Pietraszek	„Zasady nawigacji lotniczej”
9.	9. III. 28	inż. B. Nagórski	„Urządzenia portowe w Gdańsku”
10.	16. III. 28	„ S. Sztolcman	„Koszty własne przewozów na polskich kolejach państwowych”
11.	30. III. 28	„ M. Okęcki	„Gospodarka drogowa w Anglii”
12.	12. IV. 28	„ A. Gołębiowski	„Produkcja i wywóz w ciągu ostatniego 5-ciolecia”
13.	27. IV. 28	„ A. Kolutowski	„Zaopatrzenie Warszawy w wodę” (z przezroczeniami i filmem)
14.	4. V. 28	„ R. Schmidt	„Organizacja warsztatów głównych kolejowych w Bydgoszczy”
15.	11. V. 28.	„ B. Plebiński	„Historja mostów (z przezroczeniami)
16.	18. V. 28	„ M. Bohatyrew	„Zagadnienie szybkości w żegludze wodnej” (z przezroczeniami)
17.	25. V. 28	inż. J. W. Holewiński	„Kryzys samowystarczalności naftowej Polski”
18.	1. VI. 28	dyr. J. S. Szczerbiński	„Uzdrowiska polskie“ (z przezroczeniami)
19.	8. VI. 28	inż. E. Berger p. M. Jastrzębowski	„Uwagi o wybuchu fosfenu w Hamburgu” „Nowe ustawy o umowie pracy pracowników i robotników“
20.	5. X. 28	prof. F. Kucharzewski	„Michał Jan Hube i jego rozprawa o obwałowaniach rzek”
21.	12. X. 28	inż. B. Plebiński „ J. Pruchnik	„Film mostu betonowego na 180 mtr. rozpiętości” „O Polesiu” (z przezroczeniami)

22.	19. X. 28	J. Srzednicki	„Wyniki stosowania zasad naukowej organizacji pracy w warsztatach kolejowych (z przezroczami)
23.	26. X. 28.	C. Klarner	„Potrzeby mieszkaniowe miast polskich w liczbach (z przezroczami)
24.	16. XI. 28	dr, Marcin Szarski	„O bankowości polskiej”
25.	23. XI. 28	inż. P. Drzewiecki	„Sprawozdanie z kongresu mieszkaniowego”
26.	30. XI. 28	„ W. Borawski	„Budownictwo szpitalne w Polsce w okresie 1918—1928”
27.	7. XII. 28	„ A. Tokarski	„Demonstrowanie modelu automatycznego przeładowania z wagonów na okręty”
		„ B. Plebiński	„Sprawozdanie z Międzynarodowego kongresu budowy mostów w Wiedniu” (z przezr.)
28.	14. XII. 28	„ W. Kuczewski	„Polska metalurgia w okresie ostatniego 10-letcia”
29.	28. XII. 28	„ P. Drzewiecki	„Polska na progu nowego dziesięciolecia”

Skład Wydziału Posiedzeń Technicznych był następujący: kol. Franciszek Bąkowski, Maurycy Chorzewski, Ludwik Gorazdowski, Marjan Holtorf, Konstanty Jakimowicz, Piotr Januszewski, Czesław Klarner, Julian Lehrbach, Andrzej Kubicki, Józef Lenartowicz, Zygmunt Lewandowski, Cezary Łoziński, Antoni Niedzielski, Stefan Otolski, Wacław Paszkowski, Kazimierz Pichelski, Roman Podoski, Ignacy Radziszewski, Stanisław Rodowicz, Wacław Schramme.

VIII. Wydział Szkolnictwa Technicznego. Liczba członków Stowarzyszenia, którzy zapisali się do tego Wydziału, wynosi 48 osób. Wydział odbył 1 zebranie, na którym uchwalono rozesłać, za pośrednictwem Rady Stowarzyszenia, ankietę do wszystkich zakładów przemysłowych w Polsce w celu zebrania materiałów, dotyczących stanu wykształcenia pracowników danej gałęzi przemysłu. Wzór kwestionariusza dla ankiety został przesłany Radzie Stow. z prośbą o rozesłanie takowych. Po otrzymaniu odpowiedzi Wydział zajmie się ułożeniem statystyki, której wynik da możliwość sądu o stanie szkolnictwa technicznego w Polsce.

Skład Prezydium Wydziału był następujący: kol. Maciej Rogowski — przewodniczący, kol. Jan Strasburger — sekretarz.

IX. Wydział Wydawnictw Technicznych istnieje od chwili założenia Stowarzyszenia. Od kilku lat Wydział podjął się wydawania nowego wydania „Technik”, — który wydawany jest zeszytami i dotychczas wydane jest około 1/3 tomu pierwszego. O ile materiały do

zakończenia t. I-go będą przez współpracowników wydawnictwa dostarczone w najbliższym czasie, wydział spodziewa się zakończyć wydanie t. I z końcem r. b. Wydział dokłada wszelkich starań do szybszego wydawania „Technika“, brak jednak środków materialnych i trudności redakcyjne, które są bardzo wielkie, utrudniają bardzo Wydziałowi szybsze realizowanie swych zamierzeń.

Fundusze wydawnicze wynoszą na 31.XII.1928—zł. 22.683 gr. 71. Z ogólnych wpływów w sumie zł. 26.060 gr. 81 w roku sprawozdawczym wydatkowano na druk zł. 1451, honorarja—zł. 1.750, korekty—zł. 100, na rysunki — zł. 64 gr. 50 i koszty handlowe — zł. 11 gr. 60. Wysokość zapomogi, udzielonej przez Min. W. R. i O. P., wynosiła zł. 5.000 i L. O. P. P. — zł. 3.000.

Do Wydziału wchodził następujący kol. kol.: Henryk Korwin-Krukowski, Józef Krupa, Czesław Mikulski (skarbnik), Marcin Pietruszka (sekretarz), Stanisław Płuzański, Bohdan Stefanowski, Karol Taylor (przewodniczący), i Czesław Witoszyński.

KOŁA FACHOWE.

1. **Koło Architektów** powstało w r. 1904 i liczyło członków 124. Koło ma na celu dbać o rozwój architektury i starać się o utrzymanie należytego stanowiska architektów w społeczeństwie. W roku sprawozdawczym Koło odbyło 21 Walnych Zebrań i 10 posiedzeń Zarządu. Najważniejszymi sprawami, poruszaniem na posiedzeniach Koła, były: a) sprawa wystąpienia ze Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie i utworzenia odrębnej organizacji z rozszerzonym nowym statutem Koła, b) rozpatrywano wydane przez Prezydenta Rzeczypospolitej dekrety, które dotyczyły rozbudowy miast, opieki nad zabytkami, ustawy budowlanej, i normalnych wymiarów cegły, c) sprawa słownictwa technicznego, d) sprawa Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, e) wystawa architektów wiedeńskich w Warszawie, f) konkursy architektoniczne, ogłaszane przez Koło. Koło wzięło udział w Zjazdach Delegacji Architektów Polskich w kwietniu w Warszawie i w listopadzie we Lwowie. Koło brało udział w pracach Akademii Nauk Technicznych i ogłaszało wyniki konkursów architektonicznych. Na nadzwyczajnym Walnym Zebraniu w dniu 7 marca 1928 r. Koło uchwaliło wystąpienie ze Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie, w celu założenia samodzielnej organizacji.

Przewodniczącym Koła był kol. Franciszek Lilpop, sekretarzem — kol. Jan Hinz, skarbnikiem — kol. Adam Paprocki.

W końcu roku sprawozdawczego stan kasy Koła wynosił na rachunku w Banku Ziemiańskim zł. 35.767 gr. 20.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodził kol. kol. Andrzej Boni, Gustaw Trzcziński i Władysław Waloński.

2. **Koło Ekonomiczne**, powstało w r. 1919, liczyło 26 członków. Koło ma na celu studjowanie zagadnień ekonomicznych ogólnych i polskich w szczególności. Koło odbyło 3 posiedzenia. Najważniej-

szemi sprawami, poruszaniami na posiedzeniach, były bieżące zagadnienia gospodarcze, finansowe i przemysłowe.

Przewodniczącym Koła był kol. Stanisław Kwinto.

3. Koło Górników i Hutników. Członkowie Koła są jednocześnie członkami Warszawskiego Koła Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych. Koło powstało w r. 1921 i ma na celu zrzeszenie naukowe inżynierów górników i hutników polskich, popieranie wzajemnej łączności i niesienie pomocy materialnej kolegom. Ilość członków czynnych wynosiła 53. W ciągu roku Koło odbyło 1 walne zebranie, 2 odczytowe i 5 posiedzeń Zarządu. Na posiedzeniach swoich Koło poruszało następujące sprawy: a) sprawę ustawy górniczej, b) sprawę federacji stowarzyszeń technicznych, c) sprawę ożywienia działalności Koła i jego życia koleżeńskiego, d) sprawę opracowania polskiego słownictwa technicznego i e) sprawę kasy zapomogowej na wypadek śmierci, która została założona w listopadzie r. 1926 i liczy 57 uczestników.

Przewodniczącym Koła był kol. prof. Jan Zarański, a następnie kol. Stefan Czarnocki, sekretarzem — kol. Edward Szawdyn, skarbnikiem — kol. Stanisław Olszewski.

Wpływy Koła ze składek członkowskich i innych dochodów wyniosły zł. 1.481 gr. 01, składki członków do Kasy Zapomogowej wyniosły zł. 795 gr. 01, wydatki Koła wyniosły zł. 1.087 gr. 05, zapomogi pośmiertne zł. 835 gr. 60. Do Komisji Rewizyjnej należeli kol. kol. Henryk Korwin-Krukowski, Stanisław Szymanowski i Wacław Urbanowicz.

4. Koło Inżynierów Cywilnych powstało w r. 1920. Do Koła należą b. wychowawcy Instytutu Inżynierów Cywilnych w Petersburgu. Koło ma charakter fachowy i koleżeński i liczy 40 członków. Koło odbyło 1 walne zebranie, 7 — odczytowych i 8 — posiedzeń Zarządu oraz 1 zebranie towarzyskie. Na posiedzeniach wygłoszone zostały następujące referaty: 1) kol. Wąsowicz: „O stropach żelbetowych na Zamku Królewskim w Warszawie”, 2) kol. Malinowski: „Dom Y. M. C. w Krakowie przy ul. Krowoderskiej — konstrukcje i rozplanowanie”, 3) kol. Popiel: „Trybuny w Stadjonie na Pradze”, 4) kol. Miller: „Dworzec kolejowy w Gdyni, dom Związku Kolejarzy przy ul. Czerwonego Krzyża”, 5) kol. kol. Matuszewski, Pawłowski i Miller: „O katastrofach budowlanych w r. 1928”, 6) kol. kol. Popiel i Wąsowicz: „O nowych materiałach budowlanych”, 7) stud.-Polit. Warsz. p. Serwaczyński: „O budowie boisk i stadjonów nowoczesnych”. Oprócz odczytów na zebraniach komunikowano sobie o sprawach bieżących technicznych, dotyczących stosunku do innych Kół i Wydziałów przy Stowarzyszeniu Techników oraz do instytucyj fachowo-naukowych.

Przewodniczącym Koła był kol. Tomasz Bielski, zastępcy — kol. Stanisław Mirowski i kol. Felicjan Staniszewski, sekretarze — kol. Zygmunt Malinowski i kol. Wiktor Roszkowski.

Funduszów Koło żadnych nie posiada, wydatki bieżące były pokrywane z doraźnych składek koleżeńskich.

5. Koło Inżynierów Doradców i Inżynierów Rzeczoznawców (K. I. D. I. R.). Koło powstało w r. 1913 i liczy członków 20. Koło ma na celu zbliżenie między sobą inżynierów-doradców i inżynierów-rzeczoznawców dla wspólnej pracy w swym zawodzie, oraz do popierania wiedzy technicznej, będącej podstawą ich działalności zawodowej, a także utrzymanie zawodu tego na wysokości zadania. Charakter Koła określa jego regulamin wewnętrzny, który wymienia warunki, jakim powinien odpowiadać inżynier-doradca, a mianowicie: wiedza i doświadczenie, bezstronność oraz niezależność. Regulamin ten zawiera również „Kodeks etyczny”, obowiązujący członków Koła. Koło odbyło walnych zebrań 4 i posiedzeń Zarządu 24, na których poruszane były następujące sprawy: a) współpraca architekta, inżyniera-doradcy i instalatora, b) sprawa doradctwa technicznego przez władze i urzędników, c) przygotowawcze prace do Kongresu Inżynierów Doradców w Amsterdamie w 1928 r., d) sprawa podatku stemplowego, obrotowego i dochodowego (wysokość wymiaru), e) warunki techniczne zamówień (cahier de charge). Koło pośredniczyło w wyborze doradców technicznych dla zarządów komunalnych, przedsiębiorstw i osób prywatnych. Za pośrednictwem Koła został powołany rzeczoznawca polski, prof. A. Pszenicki, jako jedyny rzeczoznawca zagraniczny do oceny projektów mostu na Złotym Rogu w Konstantynopolu. Koło było reprezentowane przez swego delegata na Zjeździe Zarządu Międzynarodowego Związku Inżynierów Doradców w Paryżu w maju 1928 r. Delegat Koła jest stałym członkiem Zarządu F. I. D. I. C. Na IV-ym Międzynarodowym Kongresie Inżynierów Doradców we wrześniu 1928 r. w Amsterdamie, Koło wzięło czynny udział przez wysłanie 2 delegatów i poza tem obecny był jeden z członków Koła w charakterze osobistym. Koło utrzymywało kontakt przez ożywioną korespondencję z przedstawicielami Stowarzyszeń Inżynierów Doradców w 9 państwach, należących do F. I. D. I. C. Koło wzięło udział w wydaniu „Rocznika Międzynarodowego Inżynierów Doradców” za rok 1928. Koło pobierało, — jako składkę od swych członków, po 15 złotych rocznie. Z funduszu tego wysłano 800 fr. belg., jako udział Koła za rok 1928 w F. I. D. I. C. Delegat Koła na Zjazd Zarządu F. I. D. I. C. w Paryżu jeździł na swój własny koszt, na wyjazd zaś 2-ch delegatów na Kongres w Amsterdamie, uzyskano od Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie zwrotną pożyczkę w wysokości 1.800 zł.

Przewodniczącym Koła był kol. Ksawery Gnoiński, sekretarzem — kol. Stanisław Rodowicz, skarbnikiem — kol. Mieczysław Pożaryski i członkami Komisji Rewizyjnej kol. kol. Ignacy Radziszewski i Henryk Korwin-Krukowski.

6. Koło Inżynierów Mierniczych powstało w r. 1919 i liczy obecnie 60 członków. Koło ma na celu pracę naukową na polu zawodowym, przedstawicielstwo zawodowe na zewnątrz oraz utrzymywanie wzajemnych stosunków koleżeńsko-towarzyskich. Koło odbyło w roku sprawozdawczym 1 walne zebranie, 6—odczytowych i 8 — zarządu. Ważniejszymi sprawami, poruszanymi na posiedzeniach, były: prace pomiarowe w wojnie światowej, metody pomiarów

akustycznych, wyższe szkolnictwo miernicze u nas i zagranicą, dostosowanie do potrzeb programów Wydziałów Mierniczych na Politechnikach polskich, projekt Izby Mierniczych i nowelizacja ustawy o mierniczych przysięgłych.

Ze składek członkowskich wpływ wyniósł zł. 1.324 gr. 85, wydatki zaś wyniosły zł. 1.081 gr. 40, głównie na prenumeratę pryncypalną „Przeglądu Mierniczego” dla członków Koła.

Przewodniczącym Koła był kol. Władysław Surmacki, sekretarzem — kol. Mieczysław Malesiński, skarbnikiem — kol. Włodzimierz Kolanowski.

7. Koło Mechaników liczy członków 160 i ma na celu szerzenie wiedzy technicznej wśród inżynierów-mechaników przez organizowanie odczytów i wycieczek i udostępnienie wymiany zdań i poglądów pomiędzy członkami Koła na wspólnych posiedzeniach dyskusyjno-technicznych. W roku sprawozdawczym Koło odbyło 1 walne zebranie, 9 odczytowych i 1 posiedzenie Zarządu. Na wszystkich posiedzeniach dało się zauważyć wielkie zainteresowanie różnymi dziedzinami mechaniki i na skutek wspólnej ożywionej dyskusji członkowie Koła mieli możliwość wymiany zdań i poglądów wzajemnych na tem polu techniki.

Wpływy Koła ze składek wyniosły zł. 663 gr. 20, wydatków zaś Koło miało zł. 340 gr. 50.

Przewodniczącym Koła był inż. Włodzimierz Budziński, sekretarzem — kol. Bolesław Jordan, skarbnikiem — kol. Józef Świerczewski, członkami Komisji Rewizyjnej byli kol. kol. Stanisław Krasuski i Stanisław Świątecki.

8. Koło Meljoracyjne powstało w r. 1910 i liczy obecnie członków 25 a na prawach gości, osób 40. Koło ma na celu zrzeszenie inżynierów i techników meljoracyjnych dla omawiania i rozpatrywania spraw i zagadnień z dziedziny techniki meljoracyjnej i pokrewnych gałęzi wiedzy przez wygłaszanie na posiedzeniach odczytów i referatów. Koło odbyło 18 zebrań odczytowych, 20 posiedzeń komisyjnych i 3 posiedzenia Zarządu. Na posiedzeniach tych Koło zajmowało się następującymi zagadnieniami: kredyty meljoracyjne, podatki meljoracyjne, program wystawy w Poznaniu, II-gi Zjazd Meljoracyjny w Polsce, konferencja w sprawie meljoracji Polesia, wycieczka meljoracyjna do Czechosłowacji, rezultaty działalności kredytowej Polskiego Banku Rolnego, wygłoszony był odczyt o wrażeniach meljoratora z podróży do Azji Mniejszej, odczyt o wyzyskaniu odpadków miejskich dla celów rolniczych, sprawa meljoracji w związku z przebudową ustroju rolnego, normalizacja ustawy wodnej, ogólne sprawy normalizacji, sprawa meljoratorów przysięgłych, sprawa ubezpieczenia pracowników umysłowych, projekt ustawy o zagospodarowaniu nieużytków, sprawa propagandy robót meljoracyjnych przy pomocy filmu, odczyt o najnowszych prądach i działaniach w osuszaniu gruntów mineralnych, polityka kredytowa w Danji, Szwecji i Niemczech w dziedzinie kredytu na meljorację, sprawa Polskiego Towarzystwa Meljoracyjnego i sprawa Związku

Zawodowego Pracowników Meljoracyjnych. Z ważniejszych uchwał, zapadłych w Kole, były: 1) przygotowanie i zwołanie konferencji w sprawie meljoracji Polesia, 2) przygotowanie materiałów dla II-go Polskiego Ogólnokrajowego Zjazdu Meljoracyjnego, 3) przygotowanie materiałów dla Wystawy Meljoracyjnej na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, 4) przygotowanie wycieczki meljoratorów do Czechosłowacji i 5) zaopiniowanie kilku projektów, wydanych ustaw i rozporządzeń rządowych w dziedzinie meljoracji rolnej.

Wpływy ze składek członków i gości wyniosły zł. 297 gr. 80, koszty korespondencji wyniosły zł. 249 gr. 50.

Przewodniczącym Koła był kol. Stanisław Turczynowicz, zastępcami — kol. kol. Bolesław Powierza i Jan Michalski, sekretarzem — kol. Leonard Gumiński, skarbnikiem — kol. Stanisław Sienkowski.

9. **Koło Naukowej Organizacji** powstało w r. 1923. Koło ma na celu badanie zasad i metod naukowej organizacji pracy. Ilość członków Koła wynosiła osób 40. Koło odbyło 1 zebranie odczytowe i 1 posiedzenie Zarządu. Koło bierze udział w organizacyjnym Komitecie II-go Polskiego Zjazdu Naukowej Organizacji Pracy, zgłaszając przez swych członków liczne referaty na Zjazd.

Funduszy Koło nie posiada żadnych.

Przewodniczącym Koła był kol. Jan Śmigieński, sekretarzem — kol. Włodzimierz Skoraszewski, skarbnikiem — kol. Władysław Sypniewski.

10. **Koło Techników Cukrowników** powstało w r. 1920 i liczy obecnie członków 125. Koło ma na celu zrzeszenie cukrowników-fachowców, bez względu na to, czy obecnie pracują w cukrownictwie, czy też oddają się innej zawodowej pracy oraz szerzenie wiedzy zawodowej wśród członków Koła. Koło odbyło w roku sprawozdawczym 1 zebranie walne, 10 zebrań odczytowych i 3 posiedzenia Zarządu. Wciągu roku wygłoszone były następujące referaty: kol. A. Chrzanowski: „Stan zdrowotności plantacji buraczanych w roku 1927 i wskazania na przyszłość“, kol. K. Dąbrowski: „Praktyczne wyniki stosowania wykresów Ganta przy kontroli fabrykacji“ i „W sprawie organizacji plantacji buraków cukrowych“, kol. dr. J. Spława-Neyman: „Przyczynki do metodyki oceny rentowności odmian buraków cukrowych“, inż. Ignacy Dąbrowski: „Para przegrzana w cukrownictwie“, inż. Stanisław Śliwiński: „Zmniejszenie kosztów produkcji w przemyśle cukrowniczym w związku z elektryfikacją kraju“, prof. K. Smoleński: „O suszeniu, chłodzeniu i odsiewaniu cukru białego“, kol. W. Demby: „Spożycie cukru w Polsce“ i red. Zygmunt Przyrembel: „Historja cukrownictwa na ziemiach Litwy“ i „Polskie piśmiennictwo cukrownicze w wieku XVIII-ym“. Wspólnie z Instytutem Przemysłu Cukrowniczego Koło brało udział w organizowaniu 10-ciodniowych kursów dla techników-cukrowników, na których, obok zaproszonych specjalistów, wykładali również członkowie Koła. We wrześniu 1928 r. Koło zorganizowało trzydniowy Zjazd Cukrowników w Wilnie.

Przewodniczącym Koła był kol. dr. Leon Nowakowski, zastępcami kol. kol. red. Zygmunt Przyrembel i prof. Kazimierz Smoleński, sekretarzem-kol. Bronisław Nowakowski.

11. **Koło Techników Lotniczych** sprawozdania za rok ubiegły nie nadesłało.

12. **Koło Włókienników** sprawozdania nie nadesłało.

13. **Wydział Dróg Lądowych i Wodnych** powstał w r. 1918 i liczy obecnie członków 57. Wydział ma na celu badanie i oświetlenie zagadnień, dotyczących komunikacji lądowych i wodnych. Wydział odbył 4 posiedzenia odczytowe i 3 posiedzenia Zarządu. Rozprawy na zebraniach dotyczyły następujących tematów: rozwój portu Gdańskiego, powódzie na ziemiach polskich, zjazd hydrologów w Leninradzie, o najlepszym składzie betonu. W dniu 16 stycznia 1928 r. Wydział wziął udział w posiedzeniu komitetu organizacyjnego I-go Zjazdu Hydrotechnicznego, mającego się odbyć w dn. 3—6 stycznia 1929 r. Na tem posiedzeniu omówiony został program i ogólne wytyczne organizacji tego Zjazdu.

Przewodniczącym był kol. Julian Eberhardt, sekretarzem — kol. Radzimir Piątkowski i inż. Dymitr Proszkowski.

14. **Wydział Urządzeń Zdrowotnych Użyteczności Publicznej** (W. U. Z. U. P.) egzystuje od r. 1905 i liczy obecnie członków 50 i ma na celu badanie naukowe techniki sanitarnej. Wydział odbył w roku sprawozdawczym 9 zebrań odczytowych i 1 posiedzenie Zarządu. Następujące referaty były wygłoszone podczas zebrań: kol. M. Trzeciecki: „Studja dla wodociągów na Pradze”, kol. A. Szniolis: „Osad czynny”, kol. W. Skoraszewski: „Organizacja robót na budowie kanałów”, kol. Z. Wendrowski: „Projekt filtrów szybkobieżnych dla Warszawy”, kol. E. Kątkowski: „Asenizacja małych miast i osiedli”, kol. I. Piotrowski: „Wrażenia z podróży do Szwecji”, kol. W. Skoraszewski: „Budowa przelewu na ulicy Krasińskiego”, kol. A. Szniolis: „Oczyszczanie ścieków na złożach przewietrzanych” i kol. E. Kątkowski: „Mechaniczne oczyszczanie ścieków”. Wydział wziął czynny udział w organizacyjnych pracach tworzenia i rozwoju istniejącego dziś Polskiego Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego.

Przewodniczącym Wydziału był kol. Eugenjusz Kątkowski, zastępcą — kol. Zygmunt Wendrowski, sekretarzem — kol. Włodzimir Skoraszewski i skarbnikiem — kol. Mieczysław Strasburger.

KOŁA KOLEŻEŃSKIE.

1. **Koło Byłych Słuchaczy Politechniki Lwowskiej** powstało w r. 1912 i ma charakter naukowy i towarzyski. Koło odbyło kilka posiedzeń Zarządu w sprawach organizacyjnych i administracyjnych. W roku sprawozdawczym Koło miało wpływów ze składek zł. 213 gr. 35, wydatki Koła wyniosły zł. 206 gr. 70. Majątek Koła stanowi w obecnej chwili 6 dolarówek, 1 pożyczka kolejowa 10 fr. zł. i 1 pożyczka konwersyjna zł. 10. Gotówką Koło posiada 11 dolarów.

Przewodniczącym Koła był kol. Władysław Srzednicki, sekretarzem — kol. Władysław Fuksiewicz, skarbnikiem — kol. Mieczysław Kanigowski.

2. Koło Byłych Wychowanców Instytutu Technologicznego w Petersburgu powstało w roku 1898 (istniało już od r. 1895). Koło liczy obecnie 208 członków Stow. Techników i 85 członków na prawach gości, nie będących członkami Stow. Koło ma na celu pomoc koleżeńską, podtrzymywanie stosunków koleżeńskich, rozważanie spraw aktualnych, związanych z życiem gospodarczem kraju. Koło odbyło 9 Walnych Zebrań i 14 posiedzeń Zarządu, na których poruszone były następujące sprawy: powzięcie decyzji w kwestjach pomocy koleżeńskiej, ułatwianie legitymowania się w wypadkach zaginięcia dokumentów, kolegom powracającym z Rosji. Wygłoszone były referaty przez członków korporacji akademickiej „Helanja” w Gdańsku: „Idea i treść Korporacji” (p. Tyszka), „Znaczenie Filistratu” (p. Lutosławski), „Pięciolecie działalności Mussoliniego” (p. Drzewiecki), „II-gi Zjazd Naukowej Organizacji Pracy” (p. Drzewiecki), „Wrażenia z podróży do Tunisu i Algieru” (p. Drzewiecki), „Wrażenia z pobytu Emersona w Polsce” (p. Drzewiecki), „Znaczenie bilansu handlowego” (p. Drewnowski), „Konferencja w Ministerstwie Przemysłu i Handlu na temat zagadnień gospodarczych” (p. Jeziorański).

Koło w roku sprawozdawczym obchodziło jubileusz 100-letniego istnienia Instytutu Technologicznego w Petersburgu. W Zjeździe wzięło udział około 300 uczestników przy udziale przedstawiciele korporacji akademickiej „Helanja” z Gdańska. Na uroczystej akademii, która odbyła się w gmachu Stow. Techników w dniu 8 grudnia 1928 r. zapadły następujące uchwały: wydanie Księgi Jubileuszowej, zebranie funduszu dla uczczenia 10-lecia Niepodległości Polski z przeznaczeniem na pomnik w Gdyni i pomnik we Lwowie dla uczczenia pamięci poległych obrońców tego grodu w r. 1918. Prócz tego postanowiono zebrać pomiędzy kolegami większy fundusz (około kilkudziesięciu tysięcy złotych) z przeznaczeniem na stypendja dla studentów Polaków Korporacji Gdańskiej „Helanja”. W dniu 5 maja Koło obchodziło uroczystość 80-letni jubileusz kol. Gustawa Kamieńskiego (Gamastona). W dn. 27—28 maja przedstawiciele Koła kol. Kaszuba, Świętochowski i Dziekoński wzięli udział w dorocznym Zjeździe (komersie) korporacji akademickiej w Gdańsku „Helanja”, nad którą to organizacją Koło przyjęło protektorat w r. 1927.

Fundusze Koła na dzień 31.XII.1928 wykazały zł. 19.350 gr. 01, w czem składka na Fundusz Jubileuszowy wyniosła zł. 16.855, składka na pomniki z okazji obchodu 10-lecia Niepodległości Polski zł. 520. Wydatki Koła na koszty organizacji obchodu jubileuszowego 10-lecia Instytutu, zapomogi dla kolegów i koszty kancelaryjne wyniosły razem zł. 1.652 gr. 57. Koło prócz tego posiada złożone w depozycie w Stowarzyszeniu Techników 75 akcji Banku Polskiego; z dywidendy od których, w porozumieniu z Radą Stow. Techników, wypłacane jest stypendjum wychowancowi Szkoły Wawelberga i Rotwanda w wysokości zł. 70 miesięcznie, reszta przekazywana jest na rzecz Instytutu Naukowej Organizacji w Warszawie.

Przewodniczącym Koła był kol. Wacław Wańkowicz, wice-przewodniczącym — kol. Jan Jeziorański, sekretarzem — kol. Jerzy

Bronikowski i Stanisław Dziekoński, skarbnikiem — kol. Stanisław Nehring.

3. Koło Byłych Wychowanców Moskiewskiego Instytutu Inżynierów Komunikacji powstało w r. 1924 i liczy obecnie 54 członków wraz z gośćmi, nie będącymi członkami Stowarzyszenia. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 1 odczytowe i 10 posiedzeń Zarządu. Koło ma na celu łączność towarzyską oraz pomoc materialną kolegom. Corocznie na swych Zjazdach koleżeńskich członkowie zbierają składki na fundusz imienia swego Koła, który przekazywany jest Kołu Inżynierji Lądowej Studentów Politechniki Warszawskiej, jako fundusz zapomogowy dla członków tej korporacji. Przekazane dotychczas sumy wynoszą łącznie zł. 4.890 gr. 25.

Przewodniczącym Koła był ś. p. Bolesław Walkiewicz, sekretarzem — kol. Adam Wyleżyński, skarbnikiem kol. Henryk Jezierski. Członkami Komisji Rewizyjnej byli kol. kol. Andrzej Koczan, Edgar Norwerth i Włodzimierz Korolkoff.

4. Koło Byłych Wychowanców Politechniki Kijowskiej powstało w r. 1922 i liczy członków 179. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 7 odczytowych i 10 posiedzeń Zarządu. Koło ma na celu zbliżenie kolegów na polu intelektualnem i towarzyskiem oraz wzajemną pomoc koleżeńską. W związku z bytnością w Warszawie członka Koła, kol. Kosickiego, prezesa Związku Inżynierów Polaków w Ameryce, Koło wysłuchało na swych zebraniach kilku referatów, wygłoszonych przez Kol. K., a mianowicie: o najnowszych zdobyczach techniki w Ameryce, o przemyśle amerykańskim, wysłuchano sprawozdań z kongresów technicznych, które miały miejsce w Czechosłowacji i Turcji, na których obecni byli niektórzy koledzy-członkowie Koła. Koło zorganizowało koleżeńską Kasę Pogrzebową, która wypłaca, w razie śmierci członka, jego rodzinie zapomogę w wysokości 1.000 złotych.

Ogólne wpływy Koła wyniosły zł. 905 gr. 45, wydatki zaś wyniosły zł. 616 gr. 50.

Przewodniczącym Koła był kol. Antoni Romanowski, sekretarzem — kol. J. Krause i skarbnikiem — kol. M. Łopuszański.

5. Koło Byłych Wychowanców Politechniki Warszawskiej powstało w r. 1907 i ma na celu utrzymanie łączności pomiędzy kolegami i wzajemną pomoc. Koło liczy 180 członków. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 2 odczytowe i 10 posiedzeń Zarządu oraz odbył się 1 Zjazd ogólnokoleżeński. Na swych posiedzeniach Koło najwięcej czasu poświęciło omawianiu sprawy budowy własnej koleżeńkiej kooperatywy mieszkaniowej oraz sprawy wydania książki adresowej b. wych. Politechniki Warszawskiej z przed wojny światowej.

Wpływy Koła ze składek członkowskich wyniosły zł. 1.638 gr. 81, wydatki zaś zł. 1.104 gr. 90. W papierach wartościowych Koło ma umieszczone zł. 137.

Przewodniczącym Koła był kol. Jan Aleksander Rodkiewicz, zastępcą — kol. Lucjan Orłowski, sekretarzem — kol. Stanisław Nowicki, skarbnikiem — kol. Mieczysław Kanigowski.

6. **Koło Byłych Wychowañców Uniwersytetu w Nancy** powstało w r. 1924 i liczy członków 65, z której to liczby tylko nieznaczna część jest członkami Stowarzyszenia, reszta bywa w Stowarzyszeniu na prawach gości. Koło ma na celu wzajemną pomoc koleżeńską, szczególnie pomoc młodszym kolegom Polakom, studującym na Uniwersytecie w Nancy. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 3— odczytowe i 12 posiedzeń Zarządu.

Wpływy Koła ze składek wraz z saldem z roku poprzedniego wyniosły zł. 1045 gr. 03, wydatki Koła wyniosły zł. 447 gr. 15.

Przewodniczącym Koła był kol. Jan Pędzich, wice-przewodniczącym — kol. Stefan Twardowski, sekretarzem — kol. Paweł Grodecki, skarbnikiem — kol. Mieczysław Buczwiński.

7. **Koło Darmsztadczyków** powstało w r. 1924 i liczy członków 55, w tej liczbie pewien procent nie jest członkami Stowarzyszenia. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 4 odczytowe i 3 posiedzenia Zarządu. Koło ma na celu utrzymanie towarzyskiego życia koleżeńskiego, oraz pomoc zawodową i materjalną kolegom. Na zebraniach koledzy wygłaszali referaty i pogadanki na tematy aktualne. Koło zbierało prócz zwykłych składek członkowskich, specjalną składkę na fundusz stypendjalny im. ś. p. Tomasza Ruśkiewicza, b. członka Koła. Jedną z aktualnych spraw, którą zajmowało się Koło, była sprawa sprowadzenia Biblioteki Akademickiej w Darmsztadzie, należącej do b. Polskiej Czytelni Akademickiej. Biblioteka ta znajduje się na przechowaniu w Konsulacie Polskim w Kolonji i ma być ofiarowana jednej z organizacji społecznych polskich w kraju lub na obczyźnie.

Fundusze Koła na dz. 31.XII. 1928 r. wynosiły zł. 674 gr. 46.

Przewodniczącym Koła był kol. Piotr Januszewski, zastępcą— kol. Zdzisław Breitkopf, sekretarzem—kol. Czesław Zarzecki, skarbnikiem—kol. Bolesław Truskolaski.

8. **Koło Inżynierów Dróg i Mostów**, b. wych. Politechniki Warszawskiej, Lwowskiej i Gdańskiej, powstało w r. 1924 i ma na celu zjednoczenie inżynierów dróg i mostów dla utrzymania stosunków koleżeńskich, towarzyskich, wzajemnej pomocy oraz wspólnej pracy nad rozwojem techniki budowy dróg w Polsce. Koło liczy 242 członków i odbyło 1 Walne Zebranie, odczytowych — 3, i posiedzeń Zarządu oraz Sekcji — 63. Koło zajmowało się następującymi sprawami: sprawą uprawnień inżynierów dróg i mostów, wydaniem rocznika inżynierów dróg i mostów, ustaleniem wewnętrznej struktury Koła, sprawą obniżenia kosztów budowy przez zastosowanie ulepszonych metod pracy, uchwałą Koła wystąpienia z memorjałem do Ministra Komunikacji w sprawie uposażeń inżynierów i ucieczki sił fachowych z posad rządowych. Koło starało się nawiązać kontakt z Kołem Zebrań Towarzyskich przy Stow. Techników i z Kołem Inżynierji Lądowej Politechniki Warszawskiej, oraz z Kołem Sportowem przy Stow. Techników przez zorganizowanie zabawy pod nazwą „Balu Inżynierji Lądowej”. Koło prowadziło Biuro Pracy, mające na celu dostarczanie posad i chwilowych zajęć kolegom.

Dochody Koła wyniosły ogółem zł. 1848 gr. 08, wydatki zaś zł. 1609 gr. 08.

Przewodniczącym Koła był kol. Józef Różański, zastępcą — kol. Władysław Skoczek, sekretarzem — kol. Jan Siwiński, skarbnikiem — kol. Czesław Gniewiński, redaktorem rocznika adresowego — kol. Zygmunt Chabelski.

9. Koło Inżynierów Komunikacji B. Wych. Petersburskiego Instytutu Komunikacji powstało w r. 1919, ma charakter koleżeński, liczy 200 członków, w tej liczbie pewien odsetek nie jest członkami Stow. Techników, którzy bywają na posiedzeniach Koła w charakterze gości. W roku sprawozdawczym Koło odbyło 2 Walne Zebrania, 7 odczytowych i 21 posiedzeń Zarządu. Najważniejszymi sprawami, poruszanymi na posiedzeniach Zarządu, była likwidacja zatargu członka Koła kol. Barszczewskiego z Kołem Architektów w sprawie projektu budowy Muzeum Narodowego w Warszawie oraz sprawy zapomóg udzielanych kolegom. Koło urządziło od czasu do czasu koleżeńskie zebrania wraz z rodzinami, na których członkowie Koła dzielili się wrażeniami z różnych sfer życia technicznego, ze Zjazdów Międzynarodowych i t. p. Składka członków podniesiona została do zł. 12 rocznie, pomimo tego dochody Koła z tego tytułu nie przewyższają 1.500 zł. rocznie, które są zużytkowywane na zapomogi dla niezamożnych członków Koła.

Przewodniczącym Koła był inż. Józef Mrozowski, sekretarzem — kol. Janusz Jankowski.

Przy Kole Inżynierów Komunikacji powstała w r. 1924 Sekcja Polsko-Francuska Inżynierów Cywilnych (Groupement Franco Polonais des Ingenieurs Civils) w celu zbliżenia się wzajemnego b. wych. Inst. Inż. Cyw. w Paryżu którzy są jednocześnie członkami Koła Inż. Komunikacji, oraz w celu zbliżenia się polsko-francuskiego w dziedzinie techniki. Związek liczy 150 członków i odbył 6 Walnych Zebrań, 2 — odczytowe i 2 posiedzenia Zarządu. Związek w swej działalności zaznaczył swą pracę przez umieszczanie artykułów technicznych polskich w przekładzie francuskim w organie Stow. Inż. Cyw. w Paryżu (Bulletin), a mianowicie wydrukowano artykuły: kol. kol. Kunickiego, Kannengissera, Sekutowicza, Wasiułyńskiego, Wierzbickiego i Zawadzkiego. Związek starał się zorganizować biuro informacyjne dla ułatwienia stosunków przemysłowych pomiędzy Francją a Polską. Omawiano sprawę wycieczki akademickiej Politechniki Warszawskiej do Francji, a także sprawę przyjazdu do Polski inżynierów francuskich w roku przyszłym 1929. Na posiedzeniach były wygłoszone referaty: kol. Wasilewski: „O racjonalnem wyżywieniu robotnika polskiego“, kol. Kunicki: „O dokładnych systemach mostów“ i prof. Wasiułyński: „O przebudowie węzła warszawskiego“.

Wpływy Związku ze składek członkowskich wyniosły zł. 807 gr. 45, wydatki zaś wyniosły zł. 747 gr. 36. Koło otrzymało pożyczki zwrotne: od Rady Stowarzyszenia Techników zł. 250 i od Koła Inż. Komunikacji zł. 100 w celu niezbędnego przesłania terminowych składek Związku do pokrewnego Związku w Paryżu.

Przewodniczącym Związku był kol. Julian Eberhardt, sekreta-

rzem — kol. Stanisław Zawadzki, skarbnikiem — kol. Antoni Sobociński i Roman Czarnota-Bojarski.

10. **Koło Inżynierów Uniwersytetu Leodyjskiego** (Polska Sekcja A. I. Lg.) sprawozdania nie nadeszło.

11. **Koło Inżynierów Wyższej Szkoły Technicznej w Moskwie** powstało w r. 1919, liczy członków 50. Koło odbyło 1 Walne Zebranie, 6 odczytowych i 6 posiedzeń Zarządu. Koło ma na celu zjednoczenie kolegów, którzy ukończyli Wyższą Szkołę Techniczną w Moskwie i stara się o utrzymanie pomiędzy kolegami łączności towarzyskiej oraz przez urządzenie pogadań i odczytów na różne tematy wiedzy technicznej okazywać wzajemną pomoc w postaci rad fachowych i wskazówek oraz ma na celu ułatwianie kolegom otrzymywanie pracy zawodowej. Wygłoszono odczyty i pogadanki na następujące tematy: kol. G. Hensel: „O antynomji społecznej Hoene-Wrońskiego“, kol. M. Poczobutt: „Wrażenia z Targów Lipskich“, inż. Szymanderski: „Piec elektryczny firmy Brown-Boveri“ w zakładach Towarzystwa Lilpop, Rau i Löewenstein, kol. Z. Mańkowski: „O planie regulacyjnym m. st. Warszawy“, kol. G. Hensel: „Z cyklu filozofji Hoene-Wrońskiego“, kol. E. Missuna: „Wrażenia z podróży do Rosji Sowieckiej“.

Przewodniczącym Koła był kol. ś. p. Spława-Neyman, po śmierci Jego, kol. Odlanicki-Poczobutt Michał, sekretarzem — kol. Jerzy Ciechanowski.

12. **Koło Sportowe** powstało w r. 1927 i ma na celu szerzenie zamiłowania do sportów wśród członków Stowarzyszenia i ich rodzin. Koło liczy 74 członków i odbyło 4 posiedzenia Zarządu, na których poruszana była sprawa budowy przystani wioślarskiej i kortów tenisowych w Parku Skaryszewskim. Koło, przy poparciu Rady Stowarzyszenia, wybudowało dwa place tenisowe i oddało je do użytku w dniu 17 maja 1928 r. Place były czynne do dnia 15 października. Z placów tenisowych korzystało 16-cie osób członków Koła i 35 osób gości. W celu zdobycia funduszy na dalszą rozbudowę, uzyskanych od Magistratu, placów tenisowych, Koło urządziło w dniu 11 lutego bal pod nazwą „Bal Sportowy“.

Dochody Koła wraz z saldem na 1.I.1928 r. wyniosły zł. 4822 gr. 74, wydatki zaś, głównie na wydatki związane z budową i utrzymaniem w porządku placów tenisowych, wyniosły zł. 4.567 gr. 60.

Przewodniczącym Koła był kol. Józef Wadzyński, sekretarzem — kol. Jan Szeller, skarbnikiem — kol. Kazimierz Chwalibóg.

13. **Koło Wawelberczyków** powstało w r. 1912, jako Koło b. wych. Szkoły Mechaniczno-Technicznej im. Wawelberga i Rotwanda. Koło liczy 51 członków, wśród których znaczny odsetek nie jest członkami Stow. Techników, bywają jednak na zebraniach Koła w charakterze gości. Koło odbyło 6 Walnych Zebrań, 5 — odczytowych i 24 posiedzenia Zarządu. Koło ma na celu towarzyskie zbliżenie pomiędzy kolegami, pomoc wzajemną i popieranie rozwoju wiedzy technicznej. Z działalności Koła należy zaznaczyć następujące sprawy: a) sporządzenie spisu wszystkich kolegów, którzy ukoń-

czyli b. Szkołę Wawelberga i Rotwanda do r. 1918 włącznie, ze wskazaniem ich adresów, miejsca ich zatrudnienia i zajmowanego stanowiska, b) rozpatrywany był projekt zmiany wewnętrznego regulaminu Koła, c) omawiana była sprawa zmiany ustawy o tytule inżyniera, d) program uczczenia pamięci ś. p. prof. Zygmunta Straszewicza, e) omawiana była sprawa zmiany programów szkolnictwa zawodowego. Z inicjatywy Koła powstał Komitet Uczczenia ś. p. prof. Straszewicza, w skład którego weszli przedstawiciele Koła kol. kol. Wysocki i Łopiński. W konferencji w sprawach szkolnictwa zawodowego w Katowicach wziął udział na życzenie Rady Stowarzyszenia kol. Tadeusz Paszewski, który reprezentował na tej konferencji Stowarzyszenie Techników.

Wpływy Koła z zaległych i bieżących składek członkowskich wyniosły zł. 1.556, koszt wydrukowania spisu członków Koła oraz wydatki Komitetu Uczczenia ś. p. prof. Straszewicza i różne wydatki kancelaryjne wyniosły zł. 1.022 gr. 25.

Przewodniczącym Koła był kol. Aleksander Pirowski, sekretarzem — kol. Jan Szeller, skarbnikiem — kol. Edmund Żołędowski.

14. **Koło Zebrań Towarzyskich** powstało w r. 1923 i ma na celu organizowanie zebrań towarzyskich dla członków Koła, członków Stowarzyszenia wogóle i ich rodzin oraz dla wprowadzonych gości, ułatwiając bliższe wzajemne zapoznawanie się rodzin członków Stow. Koło odbyło 1 Walne Zebranie oraz 5 posiedzeń Zarządu. Koło liczyło 105 członków Stowarzyszenia, a wraz z rodzinami 180 osób, prócz tego do Koła należało 5 delegatów innych Kół koleżeńskich przy Stow. Techników, w celu utrzymania bliższej łączności z temi Kółami. Na posiedzeniach Zarządu wraz z Komisją Gospodarczą omawiane były sprawy organizacyjne, dotyczące urządzanych zebrań towarzyskich, składane były sprawozdania z urządzania zabaw, decydowano o zakupie różnych przedmiotów dla uzupełnienia serwisu Koła, mebli oraz remont mebli, w t. zw. „Złotej Sali”, urządzonej kosztem Koła. Sala ta służy, jako pokój posiedzeń Rady Stowarzyszenia, jednocześnie, łącznie z sąsiednią salą, służy jako miejsce zebrań towarzyskich Koła w każdą środę tygodnia, w godzinach od 7-ej do 1-ej w nocy. W ciągu roku sprawozdawczego Koło zorganizowało 10 wieczornic tanecznych, 7 lekcji tańca, oraz, na życzenie Rady Stow., 1 „Bal Inżynierski” w dniu 1 lutego r. 1928. W każdą środę Koło urządzało składkowe „herbatki” dla członków Koła, ich rodzin i wprowadzonych gości. Zebrania te były często urozmaicone popisami wokalnemi lub muzyką sił amatorskich, zapraszanych przez Panie Członkinie Koła z Komisji Gospodarczej, część zaś towarzystwa grała przy kilku stolikach w karty i t. p. gry towarzyskie. W dnię środowe były wykładane w „Sali Złotej” czasopisma „Bluszcz” i „Kobieta w świecie i domu”, abonowane przez Zarząd Koła specjalnie na życzenie Pań-Członkiń. Od dnia 1.XI. do dnia 19.XII r. 1928 w każdą środę w Sali Wielkiej lub Średniej odbywał się kurs lekcji tańca, w którym brało udział od 80 do 120 osób członków i ich rodzin.

Wpływy z wejściowego na wieczornice towarzyskie, składkowe przyjęcia środowowe, składki i wpisowe od członków Koła i różne dochody nieprzewidziane (wynajem posiadanego serwisu, pianina innym organizacjom) oraz wpływy z lekcji tańca wyniosły ogółem zł. 16.539 gr. 70. Wydatki organizacyjno-administracyjne, koszt umeblowania sali recepcyjnej (VI i V), koszt uzupełnienia serwisu, koszt lekcji tańca i t. p. nieprzewidziane wydatki wyniosły zł. 15.638 gr. 87.

Przewodniczącym Koła był kol. Artur Machlejd, sekretarzem — kol. J. Gosiewski i Zygmunt Łada, skarbnikiem — kol. Michał Zembruski.

15. **Stowarzyszenie Filistrów Welecji** powstało w r. 1907 i liczy obecnie wraz z pewną ilością gości, b. wych. Politechniki w Rydze, nie będących członkami Stow. Techników, osób 343. Stowarzyszenie ma na celu wzajemną pomoc członkom, wydawanie zapomóg członkom, Korporacji Akademickiej „Welecja” oraz utrzymywanie stosunków koleżeńskich i towarzyskich pomiędzy członkami Stowarzyszenia i ich rodzinami. Stowarzyszenie odbyło 3 Walne Zebrania i głównie zajmowało się rozpatrywaniem sprawy doprowadzenia do końca budowy „Domu Weleckiego”, w którym znajduje schronienie kilkunastu akademików „Weletów” i który służy jednocześnie, jako miejsce mniejszych zebrań członków Stowarzyszenia i ich rodzin.

Przewodniczącym Koła był kol. Kazimierz Kiersnowski, sekretarzem — kol. Edmund Michalski, skarbnikiem — kol. Jan Łuskowski.

16. **Związek Filistrów Arkonji**, założony w r. 1920, ma na celu wytworzenie łączności pomiędzy kolegami, członkami b. korporacji „Arkonja” w Rydze i obecnej Korporacji w Warszawie, pomoc koleżeńską oraz opiekę moralną i pomoc finansową dla studentów Korporacji Arkonja w Warszawie oraz pomoc dla wdów i sierot po Filistrach. Związek liczy obecnie wraz z pewną ilością gości, b. wych. Politechniki w Rydze, nie będących członkami Stow. Techników, osób 329. Związek odbył 6 Walnych Zebrań, 23 posiedzenia Zarządu, na których były omawiane sprawy, dotyczące Kasy Pomocy Akademickiej Korporacji „Arkonja” (stypendja), pomoc dla wdów po zmarłych Filistrach, projekt wydania jednego z dzieł ś. p. Filistra dr. Zawadzkiego i wydanie Księgi Pamiątkowej 50-lecia istnienia „Arkonji”. Budżet „Arkonji” na r. 1928 zamykał się sumą zł. 48.400 po stronie wpływów i wydatków.

Przewodniczącym Związku był kol. Władysław Malinowski, sekretarzem — kol. Roman Daczyński, skarbnikiem — kol. Lucjusz Iwiński.

17. **Związek Filistrów Gdańskiej Korporacji Z. A. G. „Wisła”** (b. Koło Karlsruheńczyków), powstał w r. 1924 i ma na celu opiekę moralną i nadawanie kierunku ideowego oraz pomoc materialną Gdańskiej Akademickiej Korporacji „Wisła”. Związek odbył w ro-

ku sprawozdawczym 9 zebrań odczytowych i 11 posiedzeń Zarządu, na których omawiane były sprawy korporacyjne, utworzenie Funduszu Pożyczkowego, Kasy Pogrzebowej, pomoc w uzyskiwaniu praktyki dla studentów Korporacji „Wisła” i posad dla kończących studja, oraz wygłaszane były referaty o aktualnych gospodarczych i ekonomicznych sprawach. W roku 1928 Związek zawarł bliższą łączność z estońską akademicką Korporacją w Gdańsku „Waiula” i z Korporacją polską „Aquilonja” w Warszawie, w celu zajęcia wspólnego frontu przeciwko niemczyźnie na terenie Gdańska. Każdy z członków Związku opłacał składkę miesięczną w wysokości zł. 5, które prawie w całości idą na pokrycie wydatków polskiej akademickiej Korporacji „Wisła” w Gdańsku.

Przewodniczącym Związku był kol. Leopold Skulski, sekretarzem — kol. Janusz Wyganowski, skarbnikiem — kol. Henryk Rukójzo.

Skład Zarządu Stowarzyszenia Polsk. Inżynierów Przemysłu Naftowego w Boryslawiu:

Prezes: kol. *St. Paraszcza*
 Zast. prezesa: kol. *M. Karpiński*
 „ „ kol. *T. Reguła*
 Sekretarz: kol. *T. Bielski*
 Zast. sekretarza: kol. *J. Wojnar*
 Skarbnik: kol. *J. Moszyński*
 Zast. skarbnika: kol. *Wł. Klimkiewicz*
 Bibliotekarz: kol. *H. Górka*
 Gospodarz: kol. *Z. Tabaczyński*.

oraz członkowie Wydziału: kol. kol. *R. Glazer, A. Kahl, Wł. Krynicki, W. Skoczyński, St. Sulimirski, M. Wyszynski, J. J. Zieliński*.

PROJEKT STATUTU
Stowarzyszenia Techników Polskich
w Warszawie

przedłożony Walnemu Zebraniu
w dniu 26 Kwietnia 1929 r.

PROJEKT STATUTU

Stowarzyszenia Techników i Inżynierów

w Warszawie

Przebieg prac nad projektem Statutu

od dnia 15.10.1920 r. do dnia 15.11.1920 r.

Projekt zmiany Statutu

Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie, opracowany przez Komisję, wyłonioną na Walnem Zebraniu w dniu 17.XII.1926.

Projekt zmiany Statutu ma swoją historję, uważamy przeto za wskazane przypomnieć ją Kolegom.

Najkrócej oraz najlepiej uwidaczniają rozwój historyczny myśli wyrażone w uchwałach Zjazdów Zrzeszonych Stowarzyszeń, które w porządku chronologicznym poniżej przytaczamy:

Na **II-im Zjeździe Stałej Delegacji** Polskich Zrzeszeń Technicznych w 1922 r. w Warszawie uchwalono:

6. W sprawie zlania się Zrzeszonych Stowarzyszeń w jedno Stowarzyszenie, uchwalono: a) wydanie jednolitych legitymacji dla wszystkich członków zrzeszonych T-w, które upoważniłyby do korzystania w charakterze gości z urzędzeń zrzeszonych T-w; b) opracowanie wspólnego statutu i przedstawienia go na **III Zjeździe Stałej Delegacji**, ostatecznie przekazano Stowarzyszeniu Techników w Warszawie.

Na **III Zjeździe Stał. Delegacji** w dniach 28, 29 i 30 kwietnia 1923 r. w Poznaniu:

ad. 2. Sekretarz gen. Rodowicz referuje sprawę opracowania nowego Statutu. Ponieważ II Zjazd przekazał opracowanie nowego statutu Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie, to ostatecznie wyłoniło komisję Statutową pod przewodnictwem kol. Rodowicza. Projekt zasad organizacji został opracowany przez komisję statutową przyjęty przez Delegację Kół i Wydziałów, następnie Radę Stowarzyszenia i Walne Zebranie i w tej formie zostaje przedłożony na Zjazd: Projekt ten obejmuje zasady organizacji ogólnego Zrzeszenia Techników Polaków, całej Rzeczypospolitej i opiera się na podstawie organizacji omówionej w artykule Dr. Krauzego. (Nr. 3 „Wiadomości”).

Referent przedstawił szemat organizacji, oparty na terytorjalnym ześrodkowaniu sekcji fachowych, zrzeszeń zawodowych i kół koleżeńsko-towarzyskich — w oddziałach miejscowych względnie w pododdziałach prowincjonalnych, przy zachowaniu łączenia się Sekcji i Zrzeszeń poszczególnych oddziałów w Stałe Delegacje fachowe i zawodowe, które przez swych delegatów biorą udział w Zarządzie Głównym.

Graficznie został przedstawiony stan i rozlokowanie obecnie zrzeszonych Towarzystw, oraz wygląd w przyszłości po dokonaniem złączeniu w jedno Stowarzyszenie.

Statut będzie mógł być opracowany i przedłożony po ustaleniu ogólnych zasad.

Po szeregu zapytań przez kolegów: Rybickiego, Zipsera, Ballenstedta, Żaryna, Krauzego, Sztolzmana, Derynga, Grabianowskiego, Gadomskiego — wyjaśnień udzielił Kol. Rodowicz odczytując ważniejsze §§ będącego w opracowaniu statutu.

Dr. Krauze zgłasza wniosek „by przyjąć poruszone w referacie podstawy organizacji” wice prezes Maćkowiak — popiera wniosek Krauzego motywując, że sprawa ta była omawiana na łamach „wiadomości” i dlatego wszystkim jest nie nową a w poszczególnych Stowarzyszeniach przedyskutowaną i znalazła uznanie. W tym samym sensie wypowiadają się Kol. Kol. Zagrodzki i Zipser.

Po dyskusji zostaje jednogłośnie przyjęty wniosek Dr. Krauzego.

„III Zjazd Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych uchwała, że jak zasadę organizacji techników polskich przyjmuje system organizacji terytorjalnej w pierwszym stopniu, a organizacji fachowej i zawodowej w stopniu drugim stosownie do referatu Sekretarza gen. Rodowicza, przyczem Stała Delegacja poleca Prezydum opracowanie szczegółowego Statutu z tem, że Statut ten ma być zawczasu przed posiedzeniem rozesłany poszczególnym Zrzeszeniom”.

IV Zjazd Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych.

w dniach 26, 27 i 30 września 1923 r. w Warszawie

III. Rozpatrzenie projektu Statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego:

Po zasadniczej dyskusji, nad sposobem realizowania — tworzenia jednego Towarzystwa oraz nad terminem jego powstania, noszącej charakter informacyjny odbyła się szczegółowa dyskusja nad poszczególnymi paragrafami statutu również o charakterze informacyjnym. Uchwalono, aby uzupełnienia i uwagi, wyrażone w I-szym i II-gim dniu IV-go Zjazdu Stałej Delegacji rozesłać wszystkim Zrzeszonym Stowarzyszeniom w celu jaknajprędzszego wypowiedzenia się co do zasadniczych punktów projektu Statutu dla ostatecznego przedyskutowania go na V-ym Zjeździe.

Ogólne życzenie Delegatów wyraża się w sensie jak najprędzszego przyjęcia wspólnego Statutu.

V Zjazd Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych

w dniach 15 i 16 grudnia 1923 r. w Krakowie.

VI. Projekt nowego statutu.

Ze względu na to, że koledzy ze Lwowa i Krakowa nie są gotowi do natychmiastowego przystąpienia, więc reszta delegatów, zga-

dzając się na przedłużenie okresu organizacyjnego jednolitego stowarzyszenia, skupiającego ogół techników, mającego przed sobą wielkie zadania do spełnienia, wypowiadają się za przejściową formą organizacji w formie Związku Zrzeszeń Technicznych i przyjmują następującą uchwałę:

„V-ty Zjazd Stałej Delegacji uchwała, by po rozesłaniu do Stowarzyszeń projektu Statutu „Stałej Delegacji Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych” proponowanego przez Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie, oparte na pierwszej części statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego, w terminie 4-o tygodniowym poszczególne Stowarzyszenia zgłosiły poprawki i przesały je do Sekretariatu Stałej Delegacji, a następnie poleca Prezydjum Stałej Delegacji uzgodnić te poprawki i zalegalizować powyższy Statut”.

Następnie przyjęto następującą uchwałę:

„Po uprzednim zaznajomieniu wszystkich Zrzeszonych Towarzystw z projektem Statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego oraz wysłuchaniu szczegółowych i zasadniczych uwag delegatów w czasie dyskusji nad Statutem, V-ty Zjazd Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych, uważając, że Statut Polskiego Towarzystwa Technicznego w tej formie zasadniczej, wraz z poprawkami zgłoszonymi i przegłosowanymi, jest do przyjęcia przez wszystkie Zrzeszone Stowarzyszenia, uchwała zwrócić się do Stowarzyszenia Techników w Warszawie, jako do najliczniejszego Stowarzyszenia, godzącego się na natychmiastową realizację Polskiego Towarzystwa Technicznego, z prośbą, aby podjęło inicjatywę przeprowadzenia realizacji tego Statutu oraz połączenia tych wszystkich Zrzeszonych Stowarzyszeń, które już teraz chcą do Polskiego Towarzystwa Technicznego należeć. Do czasu zlania się wszystkich Zrzeszonych Towarzystw Polskie Towarzystwo Techniczne wchodziłoby w skład Stałej Delegacji Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych z prawem uczestniczenia delegatów oddziałów w Zjazdach Stałej Delegacji Związku na równi z poszczególnymi Stowarzyszeniami, które jeszcze do Polskiego Towarzystwa Technicznego nie wejda”.

VI Zjazdu Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych.

w dniu 20, 21 i 22 Czerwca 1924 r. w Katowicach.

Sprawa Statutu.

Wpłynęły dwa projekty statutu Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych. Jeden projekt Stow. Techn. Polsk. w Warszawie opracowany przez specjalną komisję i przyjęty przez walne zebranie w dniu 13 VI. 1924 r. — Drugi Polskiego Tow. Politechnicznego we Lwowie. Kolega Rodowicz charakteryzuje różnicę obydwóch projektów i uważa że są bardzo nieznaczne i różnią się ilością członków Zarządu i ilością głosów poszczególnych Stowarzyszeń przy głosowaniu.

Po ogólnej dyskusji nad sposobem dyskutowania projektu Statutu uchwalono czytać poszczególne paragrafy projektu przyjętego przez Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie.

Zostały odczytane art. 1, 2 i 3 i te zostały przyjęte.

Następnego dnia odbywa się szczegółowe rozpatrzenie projektu. Dyskusje wywołuje minimalna ilość członków stowarzyszenia potrzebna do przyjęcia do Związku. Po wyjaśnieniu, że klauzuli tej nie podlegają Stowarzyszenia założycielskie, zostaje ustalona liczba 50 członków. Wszystkie paragrafy zostały odczytane i przyjęte. Przyjęto również następującą uchwałę: Zjazd upoważnia Zarząd do wprowadzenia zmian w Statucie pod względem stylistycznym i formalnym na żądanie Władz. Zostaje przyjęta również rezolucja kol. Gnoińskiego. Poleca się zarządowi opracowanie na przyszły zjazd wewnętrznego regulaminu Związku. Wszyscy obecni delegaci w imieniu swoich towarzystw składają akces należenia do Związku. —

UWAGA: Przyjęty Statut umieszczony w końcu protokołu.

Wobec przyjęcia Statutu przyjdum Stałej Delegacji składa mandat całego zarządu i proponuje wybór komisji mającej na celu porozumienie się z delegatami poszczególnych Stowarzyszeń w celu ustalenia listy kandydatów do Zarządu. W skład komisji weszli koledzy: Gnoiński, Maćkowiak, Nosowicz, Krauze, Górkiewicz i Rodowicz.

Wniosek p. Krauzego.

Zostaje przyjęty następujący wniosek. Zjazd przekazuje nowemu Zarządowi kontynuowanie pracy nad przygotowaniem materiału w celu opracowania Statutu jednolitego Towarzystwa Technicznego.

Następnie na **I-ym Zjeździe Delegatów Związku** w dniach 25, 26 i 27 kwietnia 1925 r. w Lublinie, powzięto następującą uchwałę:

„Uważając, że powstanie Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych jest tylko etapem do zrealizowania Polskiego Towarzystwa Technicznego, że utworzenie takiego Towarzystwa jest tylko możliwą drogą scalania Stowarzyszeń Związkowych, że najbardziej powołanym do tego jest Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie, — Zjazd ponownie zwraca się do Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie, o ponowne przejrzenie swego Statutu i przystosowanie go do zakresu działań ogólnopolskiego Stowarzyszenia“.

Na II-im Zjeździe Delegatów Związku P. Z. T. w dn. 28, 29 i 30 listopada 1925 r. w Wilnie, p. Kaczmarek przypomina uchwały poprzednich Zjazdów o potrzebie dążenia do utworzenia jednolitego Towarzystwa.

III-ci Zjazd Delegatów Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych. w Warszawie w dniach 10 i 11 maja 1926 roku.

XII. Sprawa stworzenia jednolitego Towarzystwa Technicznego.

Przypomniano uchwałę I-go Zjazdu Delegatów Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych, aby uważać Związek za etap do stworzenia jednolitego Towarzystwa Technicznego. Po dyskusji wniosek Pol-

skiego Stowarzyszenia Techników w Bydgoszczy został odrzucony, a przyjęto następujący wniosek p. inż. Łukaszewicza.

„III-ci Zjazd Delegatów Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych, dążąc do utworzenia Polskiego Towarzystwa Technicznego, wzywa Zarząd do złożenia projektu Statutu, i, po zasięgnięciu o nim opinii Stowarzyszeń Zrzeszonych, do przedłożenia go do przyjęcia na Ogólnym Zjeździe. Zarząd Związku winien na każdym Zjeździe Delegatów składać sprawozdania o stanie realizacji Towarzystwa”.

W Nr. 7—8—9 „Wiadomości” na str. B—70 został podany projekt Statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego, rozpatrywany przez Stałą Delegację.

IV-ty Zjazd Delegatów w dniach 25 i 26 września 1926 roku w Bydgoszczy uchwalili jednogłośnie:

„IV-ty Zjazd Delegatów uchwala, aby Zarząd przygotował na następny Zjazd Delegatów projekt Statutu Polskiego Towarzystwa Technicznego na podstawie zgłoszonych uwag poszczególnych Zrzeszeń i podda pod głosowanie V-go Zjazdu Delegatów.”

Na V-ty, VI-ty i VII-my Zjazd Delegatów projekt nie został przedstawiony.

Nakoniec na **VIII-ym Zjeździe Delegatów** w dniach 25 i 26 listopada 1928 r. w Radomiu powzięto następującą uchwałę:

„Zgodnie z poprzednimi uchwałami Zjazdów sprawę utworzenia Ogólnego Polskiego Towarzystwa Technicznego Związek bada dalej i dąży do zrealizowania tego postulatu, terminu jednak narazie określić nie może, wobec stanowiska poszczególnych Zrzeszeń w tej sprawie”.

Komisja Stowarzyszenia Techników w Warszawie obrana 17.XII. 1926 r. opracowała poniżej załączony projekt, który dla umożliwienia przyjęcia przez poszczególne Stowarzyszenia, życzące sobie przyswoić ten Statut, rozdzieliła na dwie części: Statut Zrzeszenia i Statut Towarzystwa obejmującego poszczególne Zrzeszenia. Statuty te po aprobachie Rady Stowarzyszenia i Delegacji Kół i Wydziałów zostają wniesione na porządek obrad dwu Walnych Zebrań, z których pierwsze odbędzie się dnia 26 kwietnia r. b.

STATUT ZRZESZENIA

„Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie“

Członka Polskiego Towarzystwa Technicznego (P. T. T.).

A. NAZWA I SIEDZIBA.

§ 1.

Zrzeszenie nosi nazwę „Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie“ i jest jednostką prawną.

UWAGA: Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie w następnych paragrafach nazywane jest „Zrzeszenie“.

§ 2.

Terenem działania Zrzeszenia jest Rzeczpospolita Polska, siedzibą władz — m. st. Warszawa.

B. ZADANIA I ŚRODKI DZIAŁANIA.

§ 3.

Zrzeszenie ma za zadanie:

- a) rozwój i szerzenie wiedzy technicznej;
- b) współdziałanie w zastosowaniu zdobyczy techniki celem zaspokajanie ogólnych potrzeb Państwa Polskiego oraz celem rozwoju jego przemysłu i handlu jak również wyzyskania bogactw naturalnych;
- c) obronę stanowiska technika w jego pracy zawodowej i zastępowanie spraw ogółu techników polskich tak wewnątrz jak i zewnątrz Państwa Polskiego;
- d) wzajemną pomoc moralną i materialną techników polskich;
- e) utrzymywanie łączności zawodowej i towarzyskiej pomiędzy technikami polskimi.

§ 4.

Środkami do osiągnięcia powyższych zadań są:

- a) urządzenie odczytów, wykładów, zjazdów, wystaw, wycieczek, naukowych, konkursów, bibliotek, czytelni, laboratorjów, wydawanie i popieranie czasopism lub innych wydawnictw, oraz popieranie szkolnictwa zawodowego;
- b) rozważanie spraw technicznych oraz spraw związanych z techniką, a mających znaczenie ogólne, wydawanie w tych sprawach opinii i komunikowanie jej osobom, urzędom i instytucjom oraz delegowanie do nich przedstawicieli;
- c) występowanie do instytucji społecznych i państwowych oraz do władz w obronie słusznych praw technika; występowanie w imieniu techników polskich na zjazdach krajowych i międzynarodowych;
- d) udzielanie swym członkom porad i informacji w sprawach związanych z techniką, pośrednictwo i pomoc w wyszukiwaniu pracy, zakładanie kas pożyczkowych, ubezpieczeniowych i t. p.;
- e) organizowanie zjazdów, zebrań zawodowych i towarzyskich, wycieczek, zabaw, kół sportowych i t. p.

C. CZŁONKOWIE ZRZESZENIA, ICH OBOWIĄZKI I PRAWA.

§ 5.

Zrzeszenie składa się z członków rzeczywistych (miejscowych to jest zamieszkałych w tejże miejscowości, gdzie znajduje się siedziba Zarządu i zamiejscowych, to jest zamieszkałych poza tą miejscowością), członków rzeczywistych dożywotnich, nadzwyczajnych, oraz wspierających, którymi mogą być tylko instytucje.

§ 6.

Na członka rzeczywistego może być przyjęty Polak lub Polka pełnoletni:

- a) posiadający wyższe lub średnie wykształcenie techniczne lub
- b) pracujący na polu technicznym lub przemysłowo-technicznym i posiadający ogólne wykształcenie wyższe.

Zrzeszenie na mocy uchwały Walnego Zebrania może wprowadzić dla członków rzeczywistych wymagane kwalifikacje wyższe od wskazanych w punktach a) i b).

§ 7.

Na członka nadzwyczajnego może być przyjęty każdy Polak lub Polka nie posiadający kwalifikacji, wymienionych w par. 6 pod a) i b), lecz posiadający wyższe wykształcenie, a także w wypadkach wyjątkowych osoba narodowości nie polskiej lub cudzoziemiec, posiadający również wyższe wykształcenie.

§ 8.

Kandydat na członka Zrzeszenia, winien złożyć Zarządowi Zrzeszenia odpowiednią deklarację, podpisaną przez 2-ch członków rzeczywistych Zrzeszenia; deklaracja zostaje przekazana Komitetowi Kwalifikacyjnemu, który po zebraniu wiadomości o kandydacie zwraca Zarządowi deklarację wraz z wnioskiem co do przyjęcia lub nieprzyjęcia kandydata. Wszelkie formalności, dotyczące ogłaszania nazwisk kandydatów oraz sposób załatwiania spraw przez Komitet Kwalifikacyjny określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Zrzeszenia, Przyjmowania kandydatów na członków dokonywa Walne Zebranie przez tajne głosowanie, przy czem do przyjęcia niezbędna jest większość wynosząca przynajmniej $\frac{3}{4}$ głosujących.

§ 9.

Każdy członek rzeczywisty i dożywotni ma czynne oraz bierne prawo wyboru do wszelkich władz Zrzeszenia oraz bierne prawo wyboru do wszelkich władz P. T. T.: poza tem tak rzeczywisci, dożywotni jak i nadzwyczajni członkowie mają prawo korzystania z lokalu i wszelkich urządzeń Zrzeszenia, a członkowie rzeczywisci i dożywotni z lokalu i wszelkich urządzeń wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T., z zachowaniem przepisów, obowiązujących w każdym z tych zrzeszeń.

§ 10.

Członkowie Zrzeszenia obowiązani są stosować się do wymagań Statutu i prawomocnych uchwał Walnych Zebrań, oraz, w miarę możliwości, współdziałać w urzeczywistnieniu zadań, wskazanych niniejszym Statutem.

§ 11.

Członkowie obowiązani są wnosić w odpowiednim czasie uchwalone przez Walne Zebranie Zrzeszenia składki. Każdy członek rzeczywisty, który przez 25 lat był członkiem Zrzeszenia i wpłacał składki, może być zwolniony od składki zasadniczej, to jest przeznaczonej na ogólne cele Zrzeszenia, przy czem członek taki nadal korzysta ze wszystkich, przysługujących mu poprzednio praw członka rzeczywistego; opłata składek dodatkowych, mających specjalne przeznaczenie, jak naprz. na prenumeratę czasopisma, na ubezpieczenie, lub t. p. może być również przerwana, lecz w takim razie dany członek przestaje korzystać z odpowiednich świadczeń.

U w a g a: Członek Zrzeszenia winien zawiadamiać o każdej zmianie swego adresu.

§ 12.

Członkostwo ustaje:

- a) w razie wystąpienia, zgłoszonego przez członka na piśmie, przy czem składka winna być opłaconą do końca półrocza, w którem nastąpiło zgłoszenie wystąpienia;

b) w razie wykreślenia przez Zarząd Zrzeszenia na skutek zalegania w opłacie składek za czas 2-ch lat.

UWAGA. Członek, zalegający w opłacie składek, już po kwartale zalegania zostaje zawieszony w korzystaniu z tych specjalnych świadczeń, których koszt obciążałby Zrzeszenie, po roku — w korzystaniu z lokalu i urządzeń Zrzeszenia.

c) w razie wykluczenia na zasadzie wyroku Sądu Koleżeńskiego Zrzeszenia.

§ 13.

Nazwiska i adresy członków przyjętych oraz tych, którzy wystąpili, zostali wykreśleni lub zostali wykluczeni przez Sąd Koleżeński Zrzeszenia, jako też zmiany w adresach swych członków — Zarząd Zrzeszenia komunikuje Zarządowi P. T. T., który ze swej strony otrzymane dane podaje do wiadomości pozostałych Zrzeszeń.

§ 14.

O ile członek Zrzeszenia będący członkiem innego zrzeszenia-członka P. T. T. został z tamtego zrzeszenia wykluczony — to sprawa takiego członka winna być rozpatrzona przez Sąd Koleżeński Zrzeszenia. W każdym razie członek taki traci prawo bierne wyboru do Władz P. T. T., oraz nie może być delegowany na zebrania przedstawicieli innych zrzeszeń-członków P. T. T.

D. FUNDUSZE ZRZESZENIA.

§ 15.

Fundusze Zrzeszenia tworzą się z wpisowego i ze składek członków; z dochodów nieruchomości i od funduszów; z dochodów z urządzanych odczytów, zebrań, wycieczek, wystaw, gier i t. p.; z opłat za korzystanie z urządzeń Zrzeszenia, z prenumeraty czasopism i z wydawnictw, z zapisów, darów i t. p.

§ 16.

Wysokość wpisowego dla wszystkich członków nie może przekraczać 15 złotych, wysokość zasadniczej składki dla członków rzeczywistych miejscowych oraz dla członków nadzwyczajnych nie może przekraczać zł. 100.—, zaś dla członków rzeczywistych zamiejscowych zł. 60.— rocznie. Dożywotnim może zostać członek rzeczywisty, wpłacający zasadniczą składkę 1500 zł. jednorazowo.

Wpłacone składki w żadnym wypadku nie są zwracane. Ostateczną wysokość wpisowego i składki zasadniczej w oznaczonych wyżej granicach ustala i może zmieniać Walne Zebranie członków Zrzeszenia.

§ 17.

Prócz składki zasadniczej, mogą być pobierane od członków składki dodatkowe, jak składki za korzystanie ze specjalnych urzą-

dzeń np. pracowni chemicznej, składka za należenie do Kasy Ubezpieczeniowej lub t. p.

Wszelkie dodatkowe składki ustala i może zmieniać Walne Zebranie członków.

§ 18.

Wszelkie ofiary, darowizny i zapisy, o ile ich przyjęcie związane jest ze specjalnymi warunkami, mogą być przyjęte przez Zrzeszenie jedynie na mocy uchwały Walnego Zebrania członków Zrzeszenia.

§ 19.

Rokiem sprawozdawczym dla Zrzeszenia jest rok kalendarzowy.

E. USTRÓJ ZRZESZENIA.

§ 20.

W celu wypełnienia zadań, wskazanych niniejszym Statutem, Zrzeszenie może tworzyć w swem łonie: a) koła naukowe, zawodowe, koleżeńskie, sportowe, towarzyskie i t. p., łączące członków Zrzeszenia, dążących do pewnego wspólnego celu; b) wydziały odczytowe, wydawnicze, biblioteczne, zjazdowe i t. p., które powstają drogą wyboru członków tych wydziałów przez Walne Zebranie Zrzeszenia i mają za zadanie zapewnienie należytego funkcjonowania Zrzeszenia.

Wszystkie powyższe Organizacje w czynnościach swych winny się kierować regulaminami, zatwierdzonymi przez Walne Zebranie.

Nadzwyczajnym członkiem Koła Zrzeszenia może być członek innego zrzeszenia-członka P. T. T., wpłacając w tym wypadku składkę, przewidzianą przez regulamin danego Koła.

§ 21.

W poszczególnych miejscowościach poza miejscem siedziby Zrzeszenia mogą być tworzone jego oddziały, celem ułatwienia w komunikowaniu się i współpracy zamieszkałych w danej miejscowości członków Zrzeszenia. Oddziały w czynnościach swych kierują się regulaminem, zatwierdzonym przez Walne Zebranie.

F. WŁADZE ZRZESZENIA.

a) Walne Zebranie członków Zrzeszenia.

§ 22.

Najwyższą instancją do decydowania spraw dotyczących Zrzeszenia jest Zebranie Walne członków Zrzeszenia.

Zebrania bywają: doroczne Walne Zebranie Sprawozdawcze, doroczne Walne Zebranie Budżetowe, Walne Zebranie Nadzwyczajne wreszcie Walne Zebranie Likwidacyjne.

§ 23.

Walne Zebranie jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych członków, jeżeli o miejscu i terminie Zebrania członkowie byli powiadomieni przez:

- a) ogłoszenie w lokalu Zrzeszenia, wywieszone na przeznaczoną do tego tablicy, przez czas przynajmniej 2-ch tygodni przed terminem Zebrania;
- b) jednokrotne ogłoszenie w czasie od 3 do 2 tygodni przed terminem Zebrania, umieszczone przynajmniej w jednym piśmie, wyznaczonym przez poprzednie Walne Zebranie;
- c) pisemne zawiadomienie, skierowane do Prezydium Rady Delegatów oraz do wszystkich członków Komisji Rewizyjnej przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania.

W ogłoszeniach i zawiadomieniach o wyznaczeniu Walnego Zebrania winien być podany wykaz spraw, jakie będą na tem Zebraniu rozpatrywane. Sprawy, nieobjęte powyższym wykazem, mogą być rozpatrywane, lecz nie mogą być decydowane.

§ 24.

Walne Zebranie otwiera wyznaczony przez Zarząd Zrzeszenia jego członek i zarządza wybór przewodniczącego, którym nie może być członek Zarządu. Przewodniczący zaprasza asesorów, sekretarza i w razie potrzeby skrutatorów.

§ 25.

Uchwały Walnego Zebrania zapadają bezwzględną większością obecnych na sali — przy głosowaniu jawnem, lub złożonych głosów — przy głosowaniu tajnem; wyjątek stanowią sprawy, do których decydowania zastrzeżona jest niniejszym Statutem większość kwalifikowana.

Przy decydowaniu każdej sprawy, na żądanie conajmniej 1/10 liczby obecnych, głosowanie winno być tajne.

§ 26.

Sposób prowadzenia obrad na Zebraniach Walnych określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Zrzeszenia

§ 27.

Protokół Walnego Zebrania winien być wpisany do odpowiedniej księgi protokołów w ciągu dwóch tygodni po odbytem zebraniu i podpisany przez przewodniczącego zebrania, sekretarza i skrutatorów. Protokół winien zawierać wszystkie, powzięte przez Walne Zebranie, uchwały oraz rezultaty wszystkich przeprowadzonych głosowań; poza tem w protokole winny być zamieszczone te szczegóły obrad, co do których zostało ogłoszone na Zebraniu specjalne żądanie.

Księga protokółów znajduje się w kancelarji Zrzeszenia i jest dostępna dla wszystkich członków Zrzeszenia.

Zatwierdzenie protokołu następuje na najbliższem Walnem Zebraniu członków.

Ważne i pilne uchwały winny być zaprotokółowane i zatwierdzone na tem samem Zebraniu.

§ 28.

Doroczne Walne Zebranie Sprawozdawcze zwołuje Zarząd Zrzeszenia w pierwszym kwartale roku sprawozdawczego.

Do atrybucji Walnego Zebrania Sprawozdawczego należy:

- a) rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z działalności Zrzeszenia i bilansów za ubiegły rok sprawozdawczy oraz opinji Komisji Rewizyjnej;
- b) zatwierdzenie powyższego sprawozdania, bilansów i udzielenie Zarządowi absolutorjum za rok ubiegły, względnie powzięcie odpowiedniej decyzji w razie niezatwierdzenia przedstawionego sprawozdania i bilansów;
- c) wybór delegatów Zrzeszenia na Zjazdy Delegatów P. T. T. członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Komitetu Kwalifikacyjnego, Sądu Koleżeńskiego, Wydziałów oraz innych organizacyj Zrzeszenia.

Wszelkie wybory, dokonywane przez Walne Zebranie, winny się odbywać przez głosowanie tajne.

Do prawomocności wyboru niezbędna jest większość otrzymanych głosów, wynosząca nie mniej niż $\frac{1}{2}$, przyjmujących udział w głosowaniu; w razie równości otrzymanych głosów rozstrzyga los.

Nazwiska wybranych delegatów na Walne Zjazdy Delegatów P. T. T. Zarząd Zrzeszenia Komunikuje Zarządowi P. T. T. niezwłocznie po wpisaniu protokołu Walnego Zebrania do księgi protokołów i podpisaniu go przez przewodniczącego Zebrania, sekretarza i skrutatorów. Wykonane to winno być w ciągu 2-ch tygodni od daty Walnego Zebrania.

§ 29.

Sprawozdanie Zarządu z czynności za ubiegły rok oraz bilanse winny być przekazane przez Zarząd Zrzeszenia Radzie Delegatów przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania Sprawozdawczego.

§ 30.

Prócz spraw, wymienionych w par. 28, Walne Zebranie Sprawozdawcze może rozpatrywać i decydować również sprawy wyszczególnione w par. 35, jako podlegające zwykłej decyzji Walnych Zebrań Nadzwyczajnych.

§ 31.

Doroczne Walne Zebranie Budżetowe zwołuje Zarząd Zrzeszenia w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego. Do atrybucji Walnego Zebrania Budżetowego należy:

- a) rozpatrywanie i zatwierdzenie preliminarzy budżetowych na rok następny, po zapoznaniu się z opinią Rady Delegatów; preliminarze budżetowe winny być przesłane przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania Budżetowego do wszystkich organizacji, istniejących w łonie Zrzeszenia.
- b) zatwierdzenie, po zapoznaniu się z opinią Rady Delegatów, wysokości składki zasadniczej oraz składek dodatkowych za specjalne świadczenia, otrzymywane przez członków lub za należenie do poszczególnych organizacji Zrzeszenia.

§ 32.

Prócz spraw, wymienionych w par. 31, Walne Zebranie Budżetowe może rozpatrywać i decydować również sprawy, wyszczególnione w par. 35, jako podlegające zwykle decyzji Walnych Zebrań Nadzwyczajnych.

§ 33.

Walne Zebrania Nadzwyczajne zwoływane są przez Zarząd Zrzeszenia.

- a) w razie uznania potrzeby takiego zebrania przez Zarząd Zrzeszenia;
  - b) na żądanie Komisji Rewizyjnej, zakomunikowane Zarządowi;
  - c) na żądanie Rady Delegatów, zakomunikowane Zarządowi;
  - d) na żądanie, zgłoszone Zarządowi na piśmie przez $\frac{1}{5}$ ogólnej liczby rzeczywistych członków Zrzeszenia, względnie przez 50 członków rzeczywistych, o ile Zrzeszenie liczy takich członków ponad 250;
  - e) na żądanie Zarządu P. T. T.
- Żądania wymienione w punktach c, d i e winny być zakomunikowane w odpisie Komisji Rewizyjnej Zrzeszenia.

§ 34.

O ileby Zarząd Zrzeszenia w ciągu 3-ch tygodni po otrzymaniu żądania, wymienionego w § 33 punkty b), c), d) i e), nie wyzna-
czył i nie ogłosił terminu Walnego Zebrania, to zwołanie Walnego Zebrania winna uskutecznić Komisja Rewizyjna, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu Zrzeszenia.

§ 35.

Do atrybucyj Walnych Zebrań Nadzwyczajnych należy:

- a) balotowanie kandydatów na członków Zrzeszenia;
- b) zawiązywanie i rozwiązywanie w łonie Zrzeszenia Kół, Wydziałów i innych organizacji oraz zatwierdzanie dla nich regulaminów po zapoznaniu się we wszystkich powyższych sprawach z opinią Rady Delegatów;
- c) zawiązywanie i rozwiązywanie oddziałów i zatwierdzanie dla nich regulaminów;

- d) zatwierdzanie, po wysłuchaniu opinii Rady Delegatów, regulaminów dla Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady Delegatów, Sądu Koleżeńskiego i Walnego Zebrania, oraz regulaminów wszelkich organizacji, istniejących w Zrzeszeniu;
- e) uchwalanie zmian Statutu Zrzeszenia za zgodą P. T. T.;
- f) zatwierdzanie przyjęcia ofiar i darowizn, które pociągają za sobą zobowiązania;
- g) zatwierdzanie projektów nabycia lub sprzedaży nieruchomości, warunków zaciągania pożyczek i zawierania transakcyj hipotecznych;
- h) w wyjątkowych wypadkach uchwalanie wysokości składek zasadniczych i dodatkowych po zaznajomieniu się z opinią Rady Delegatów.

Sprawy, wymienione w punktach c) i g) winny być wniesione na porządek obrad 2-ch kolejnych Walnych Zebrań, wyznaczonych w terminach z odstępem od 7 do 14 dni jedno po drugim; na pierwszym z tych Zebrań, sprawa winna być przedstawiona i rozpatrzona oraz winna być wysłuchana opinia Rady Delegatów, na drugim zaś Zebraniu sprawa może być zdecydowana.

b) ZARZĄD ZRZESZENIA.

§ 36.

Organem wykonawczym i reprezentacyjnym Zrzeszenia jest Zarząd, składający się z sześciu do dwunastu członków, wybieranych przez Walne Zebranie Sprawozdawcze na lat trzy. Corocznie z Zarządu występuje trzecia część ogólnej liczby członków, w pierwszych dwóch latach przez losowanie, w następnych kolejną starszeństwa wyboru. Ustępujący mogą być ponownie wybierani tylko przez dwie kolejne trzyletnie kadencje.

§ 37.

W razie wyjścia z Zarządu któregośkolwiek z członków przed upływem jego kadencji skład Zarządu zostaje uzupełniony z pośród 4 do 8 zastępców, wybieranych corocznie na Walnem Zebraniu Sprawozdawczem. Nowy członek Zarządu pozostaje na urzędzie do końca kadencji członka, który ustąpił.

§ 38.

Członkowie Zarządu wybierają corocznie z pomiędzy siebie prezesa, jednego lub dwóch wiceprezesów, skarbnika, sekretarza i gospodarza oraz zastępców tych trzech ostatnich.

§ 39.

Posiedzenia Zarządu odbywają się conajmniej raz na miesiąc. Posiedzenia są prawomocne, gdy w nich bierze udział więcej niż połowa członków Zarządu, a w tej liczbie prezes lub wiceprezes. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, spisywane

są w księdze protokołów za podpisem conajmniej prezesa lub wiceprezesa i sekretarza.

§ 40.

- Obowiązki i prawa Zarządu Zrzeszenia są:
- reprezentowanie Zrzeszenia na zewnątrz;
  - wykonywanie uchwał Walnych Zebrań;
  - zarządzanie majątkiem Zrzeszenia i prowadzenie rachunków zgodnie z przyjętymi zwyczajami i przepisami prawa.
  - przyjmowanie wszelkich wpływów, zapisów, ofiar i darowizn, o ile nie pociągają za sobą zobowiązań;
  - nabywanie i sprzedawanie nieruchomości i zaciąganie pożyczek, a także dokonywanie transakcyj hipotecznych z warunkiem uprzedniego zatwierdzenia przez Walne Zebranie, na skutek wniosku Zarządu i opinii Rady Delegatów oraz Komisji Rewizyjnej.
  - zwoływanie Walnych Zebrań, przedstawianie sprawozdań z działalności, bilansów, preliminarzy budżetowych i wniosków.

§ 41.

Wszelka korespondencja winna być opatrzona dwoma podpisami: prezesa i sekretarza.

Wszelkie fundusze Zrzeszenia lub dla Zrzeszenia mogą być podnoszone za wspólnem pokwitowaniem prezesa i skarbnika:

Wszelkie umowy za wyłączeniem hipotecznych zawiera i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu mocą decyzji Zarządu. Umowy hipoteczne zawiera i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu mocą decyzji Walnego Zebrania. Odpisy decyzji tych, poświadczone przez prezesa łącznie z sekretarzem Zarządu, mają znaczenie aktu urzędowego. W ten sposób wydawane będą wszystkie plenipotencje, nie wyłączając plenipotencji do prowadzenia spraw sądowych.

We wszelkich czynnościach powyższych może występować w zastępstwie prezesa — wiceprezes, za sekretarza i skarbnika ich zastępcy.

c) Rada Delegatów.

§ 42.

W Zrzeszeniu istnieje Rada Delegatów, składająca się z delegatów Kół, Wydziałów, Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego i Zarządu Zrzeszenia.

Rada składa się z Delegatów, wyznaczonych w liczbie jednego delegata i jednego zastępcy przez wszystkie Władze i wymienione wyżej organizacje, istniejące w łonie Zrzeszenia. Sposób załatwiania czynności przez Radę oraz wewnętrzną jej organizację określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Zrzeszenia.

Rada ma prawo przedstawiać wnioski swoje Zarządowi Zrzeszenia, delegując jednocześnie jednego lub dwóch delegatów celem uzasadnienia tych wniosków.

§ 43.

Zadaniem Rady jest:

- a) współdziałanie ku uzgadnianiu działalności poszczególnych Kół, Wydziałów i Władz Zrzeszenia;
- b) rozpatrywanie wniosków, dotyczących budżetu, wysokości składek, regulaminów i zmian w nich, zmian Statutu, tworzenia i zamykania Kół, Wydziałów i innych organizacji w łonie Zrzeszenia, wniosków, dotyczących likwidacji Zrzeszenia oraz wypowiedanie o tych wnioskach opinii przed wniesieniem ich pod obrady Walnego Zebrania.
- c) układanie listy kandydatów do Wydziałów i Władz Zrzeszenia przed wyborem tych Wydziałów i Władz na Walnym Zebraniu członków Zrzeszenia; lista kandydatów ułożona przez Radę Delegatów, jest drukowana jako jedyna urzędowa lista kandydatów. Poza powyższą listą każdy członek Zrzeszenia w swoim imieniu lub każda organizacja Zrzeszenia może stawiać poszczególne kandydatury lub listy kandydatów.

d) Rada Naukowo-Techniczna Zrzeszenia

§ 44.

Zadaniem Rady Naukowo-Technicznej Zrzeszenia jest opinjowanie w sprawach, przekazywanych przez Zarząd, Koła naukowe i zawodowe, Wydziały oraz poruszanie i oświetlanie z własnej inicjatywy zagadnień naukowo-technicznych i ogólnych, z techniką związanych, również współpraca z Radą Naukowo-Techniczną P. T. T.

§ 45.

Rada Naukowo-Techniczna Zrzeszenia składa się:

- a) z delegatów Wydziałów i Kół naukowych i zawodowych;
- b) z zapraszanych specjalistów i przedstawicieli zawodów nie reprezentowanych w Zrzeszeniu.

§ 46.

Członkowie Rady Naukowo-Technicznej Zrzeszenia, wymienieni w par. 45 pod a) posiadają głos decydujący, członkowie zaś wymienieni pod b) — posiadają głos doradczy.

§ 47.

Wszystkie wnioski i uchwały, wychodzące na zewnątrz Zrzeszenia i ogłaszane w imieniu Zrzeszenia, muszą uzyskać zgodę Zarządu Zrzeszenia lub jeżeli Zarząd to uzna za potrzebne zgodę Walnego Zebrania.

§ 48.

Rada Naukowo-Techniczna pracuje na podstawie regulaminu, zatwierdzonego przez Walne Zebranie w myśl głównych wytycznych, przyjętych przez P. T. T.

e) Komitet Kwalifikacyjny.

§ 49.

Celem szczegółowego rozpatrywania zgłoszeń kandydatów na członków Zrzeszenia istnieje Komitet Kwalifikacyjny, powstający drogą wyboru jego członków przez Walne Zebranie.

Wnioski swe co do zgłoszonych kandydatów Komitet Kwalifikacyjny komunikuje Zarządowi Zrzeszenia, który przekazuje Walnemu Zebraniu wnioski, dotyczące kandydatów, poddawanych balotowaniu.

Liczbę członków Komitetu Kwalifikacyjnego, okres ich kadencji, oraz sposób załatwiania czynności przez Komitet określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

f) Komisja Rewizyjna.

§ 50.

Komisja Rewizyjna jest wybierana przez Walne Zebranie członków Zrzeszenia corocznie w całym składzie.

Komisję Rewizyjną stanowią nie mniej niż 5 członków, nie wchodzących w skład Zarządu Zrzeszenia.

Członek Komisji Rewizyjnej, będący członkiem danej organizacji Zrzeszenia, nie może brać udziału w rozpatrywaniu czynności tej organizacji.

Zadania Komisji Rewizyjnej Zrzeszenia polegają na badaniu:

- a) czy czynności Władz Zrzeszenia (za wyjątkiem Sądu Koleżeńskiego i Walnego Zebrania) oraz wszelkich organizacji, istniejących w łonie Zrzeszenia, są zgodne ze Statutem, z obowiązującymi regulaminami i z prawomocnymi uchwałami Walnych Zebrań członków Zrzeszenia lub członków poszczególnych organizacji;
- b) czy wydaktowanie sum, stanowiących fundusze Zrzeszenia lub jego poszczególnych organizacji, jest prawidłowe i zgodne z odpowiednimi zatwierdzonymi budżetami;
- c) czy przez Zarząd Zrzeszenia i przez poszczególne organizacje jego są należycie prowadzone księgi rachunkowe i wszelkie inne dokumenty.

§ 51.

Komisja rewizyjna ma w każdym czasie wolny dostęp do wszelkich ksiąg, korespondencji i dokumentów wszystkich Władz i organizacji Zrzeszenia, podlegających jej kontroli. Komisja Rewizyjna sprawuje swoje czynności, przez cały czas od wyboru swego do chwili wyboru następnej Komisji Rewizyjnej.

Z pod kontroli Komisji Rewizyjnej, decyzją Walnego Zebrania członków Zrzeszenia, mogą być wyłączone poszczególne organizacje Zrzeszenia, posiadające własne Komisje Rewizyjne.

Komisja Rewizyjna zdaje sprawę ze swoich czynności Walnemu Zebraniu członków Zrzeszenia przynajmniej raz do roku, a mia-

nowicie na Walnem Zebraniu Sprawozdawczem. Sprawozdanie i wnioski, przeznaczone na Walne Zebranie, Komisja Rewizyjna komunikuje Zarządowi przynajmniej na dwa tygodnie przed terminem Walnego Zebrania.

Sposób załatwiania czynności przez Komisję Rewizyjną określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

g) Sąd Koleżeński.

§ 52.

W Zrzeszeniu istnieje Sąd Koleżeński, któremu podlegają wszyscy członkowie Zrzeszenia oraz należących do niego oddziałów. Członkowie Sądu Koleżeńskiego są wybierani przez Walne Zebranie członków Zrzeszenia.

Liczbę członków Sądu Koleżeńskiego, okres ich kadencji oraz zakres spraw, podlegających Sądowi Koleżeńskiemu, i sposób postępowania Sądu określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

G. LIKWIDACJA ZRZESZENIA.

§ 53.

Wniosek o likwidację Zrzeszenia może być postawiony przez Zarząd Zrzeszenia lub zgłoszony na piśmie do Zarządu przez Komisję Rewizyjną, Radę Delegatów lub ¹/₁₀ ogólnej liczby członków rzeczywistych.

§ 54.

W celu rozpatrzenia i zdecydowania wniosku o likwidacji Zarząd wyznacza terminy dwóch kolejnych Walnych Zebrań Likwidacyjnych z odstępem nie mniej 7 i nie więcej 14 dni jedno po drugim. Przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem pierwszego z powyższych Zebrań Zarząd zawiadamia członków Zrzeszenia jak w § 23 o terminach obu Zebrań oraz zawiadamia pisemnie Komisję Rewizyjną, Radę Delegatów Zrzeszenia i Zarząd P. T. T.

§ 55.

Jeżeli wniosek o likwidację był do Zarządu zgłoszony, to przewidziane w poprzednim artykule, wyznaczenie i ogłoszenie terminów Zebrań Likwidacyjnych przez Zarząd Zrzeszenia winno nastąpić w ciągu 4-ch tygodni od daty otrzymania zgłoszenia; pierwsze zebranie likwidacyjne winno się odbyć najpóźniej w 10 tygodni od tejże daty.

§ 56.

O ileby Zarząd Zrzeszenia nie zastosował się do par. 55, to zwołanie Zebrań Likwidacyjnych winna skutecznie Komisja Rewizyjna, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu Zrzeszenia.

§ 57.

Na pierwszym z 2-ch Walnych Zebrań Likwidacyjnych sprawa likwidacji może być tylko rozpatrywana, przyczem winna być odczytana opinja Zarządu Zrzeszenia, Komisji Rewizyjnej i Rady Delegatów o postawionym wniosku; decyzja w sprawie likwidacji może być powzięta na drugim z powyższych Zebrań. Do prawomocności uchwały, postanawiającej likwidację, niezbędna jest większość $\frac{3}{4}$ obecnych przy głosowaniu jawnem, lub $\frac{3}{4}$ oddanych głosów przy głosowaniu tajnem. Zarząd P. T. T. może wydelegować na obydwie Walne Zebrania Likwidacyjne swego przedstawiciela, który uczestniczy w zebraniach z głosem doradczym.

§ 58.

W razie przyjęcia uchwały o likwidacji to samo Walne Zebranie Likwidacyjne zwykłą większością decyduje o przeznaczeniu majątku Zrzeszenia i wybiera specjalną Komisję Likwidacyjną do przeprowadzenia likwidacji.

§ 59.

Wszystkie uchwały drugiego Zebrania Likwidacyjnego winny być w ciągu 2-ch tygodni zakomunikowane Zarządowi P. T. T.

STATUT

Polskiego Towarzystwa Technicznego

A. NAZWA I SIEDZIBA.

§ 1.

Towarzystwo nosi nazwę: „Polskie Towarzystwo Techniczne” i jest jednostką prawną.

§ 2.

Terenem działania P. T. T. jest Rzeczpospolita Polska, siedzibą władz — m. st. Warszawa.

B. ZADANIA I ŚRODKI DZIAŁANIA.

§ 3.

P. T. T. ma za zadanie:

- a) rozwój i szerzenie wiedzy technicznej;
- b) współdziałanie w zastosowaniu zdobyczy techniki celem zaspokajania ogólnych potrzeb Państwa Polskiego oraz celem rozwoju jego przemysłu i handlu oraz wyzyskania bogactw naturalnych;
- c) obronę stanowiska technika w jego pracy zawodowej i zastępstwo spraw ogółu techników polskich tak wewnątrz jak i zewnątrz Państwa Polskiego;
- d) wzajemną pomoc moralną i materialną techników polskich;
- e) utrzymywanie łączności zawodowej i towarzyskiej pomiędzy technikami polskimi.

§ 4.

Środkami do osiągnięcia powyższych zadań są:

- a) urządzenie odczytów, wykładów, zjazdów, wystaw, wycieczek naukowych, konkursów, bibliotek, czytelní, laboratorjów, wy-

- dawanie i popieranie czasopism lub innych wydawnictw, oraz popieranie szkolnictwa zawodowego;
- b) rozważanie spraw technicznych oraz spraw związanych z techniką, a mających znaczenie ogólne, wydawanie w tych sprawach opinii i komunikowanie jej osobom, urzędom i instytucjom oraz delegowanie do nich przedstawicieli;
  - c) występowanie do instytucji społecznych i państwowych oraz do władz w obronie słusznych praw technika; występowanie w imieniu techników polskich na zjazdach krajowych i międzynarodowych;
  - d) udzielanie swym członkom porad i informacji w sprawach, związanych z techniką, pośrednictwo i pomoc w wyszukiwaniu pracy, zakładanie kas pożyczkowych, ubezpieczeniowych i t. p.;
  - e) organizowanie zjazdów, zebrań zawodowych i towarzyskich, wycieczek, zabaw, kół sportowych i t. p.

C. CZŁONKOWIE P. T. T.

§ 5.

W skład P. T. T. wchodzi samodzielne zrzeszenia techniczne, liczące nie mniej niż 50 członków; każde z nich jest jednostką prawną i posiada własną nazwę z uzupełnieniem: „Członek Polskiego Towarzystwa Technicznego“ („Członek P. T. T.“) i statut do niniejszego załączony.

§ 6.

Zrzeszenia są przyjmowane do P. T. T. zgodnie z § 22 niniejszego statutu.

D. WŁADZE P. T. T.

a) Ogólny Zjazd Delegatów.

§ 7.

Naczelną władzą P. T. T. są Ogólne Zjazdy Delegatów, składające się z przedstawicieli poszczególnych zrzeszeń członków P. T. T., wybieranych przez Walne Zebrania członków tych zrzeszeń.

Ogólny Zjazd Delegatów odbywa się w Warszawie, w miejscowości, wyznaczonej przez Zarząd P. T. T.

§ 8.

Liczba Delegatów, jaką zrzeszenie może wysłać na Ogólny Zjazd Delegatów, jest zależna od liczby członków tego zrzeszenia, a mianowicie:

przy liczbie członków		do	100	liczba delegatów	1
"	"	od	101	"	2
"	"	"	201	"	3
"	"	"	401	"	4
"	"	"	701	"	5
"	"	"	1001	"	6
"	"	"	2001	"	7
"	"	"	ponad 3000	"	8

Każdy delegat może rozporządzać na Ogólnem Zjeździe prócz swego głosu również głosami jednego lub dwóch delegatów swego lub innego zrzeszenia, o ile będzie posiadał na to upoważnienie na piśmie.

§ 9.

Ogólne Zjazdy Delegatów bywają: Sprawozdawcze, Budżetowe, Nadzwyczajne, wreszcie Likwidacyjne.

§ 10.

Ogólny Zjazd Delegatów jest prawomocny bez względu na liczbę przybyłych delegatów, o ile o terminie Zjazdu i o sprawach, jakie będą rozpatrywane, Zarządy wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T. były powiadomione listami poleconymi, przynajmniej na 3 tyg. przed tym terminem.

Na Zjeździe mogą być decydowane jedynie sprawy, objęte rozestawianym porządkiem dziennym.

Sprawy **pilne**, które wynikły już po rozestawieniu porządku obrad, mogą być również rozpatrywane i decydowane przez Zjazd Delegatów, jeżeli:

- a) o wprowadzeniu danej sprawy, jako pilnej, na porządek obrad Zarządy wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T. otrzymały zawiadomienie Zarządu P. T. T. listami poleconymi przynajmniej na 1 tydzień przed terminem Zjazdu i
- b) za rozpatrywaniem danej sprawy wypowie się przynajmniej $\frac{3}{4}$ ogólnej liczby reprezentowanych na Zjeździe głosów.

§ 11.

Ogólny Zjazd Delegatów otwiera wyznaczony przez Zarząd P. T. T. jego członek, zarządzając wybór przewodniczącego.

§ 12.

Uchwały Ogólnego Zjazdu Delegatów zapadają bezwzględna większością głosów, reprezentowanych na Zjeździe; wyjątek stanowią sprawy, dla których decydowania zastrzeżona jest niniejszym statutem większość kwalifikowana.

Przy decydowaniu każdej sprawy, na żądanie choćby jednego delegata, głosowanie winno być tajne.

Sposób prowadzenia obrad na Ogólnym Zjeździe Delegatów określa regulamin, zatwierdzony przez Ogólny Zjazd Delegatów.

§ 13.

Protokół Ogólnego Zjazdu Delegatów winien być w ciągu trzech tygodni po zakończeniu Zjazdu spisany, podpisany przez przewodniczącego Zjazdu, sekretarza i skrutatorów i przesłany do Zarządu P. T. T., który zaświadczone odpisy protokołu rozsyła w ciągu 10 dni do wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T.

Protokół winien zawierać wszystkie powzięte przez Ogólny Zjazd Delegatów uchwały oraz rezultaty odnośnych głosowań; poza tem w protokóle winny być zamieszczone zgłoszone vota separata.

Zatwierdzenie protokołu Ogólnego Zjazdu Delegatów następuje na najbliższym następnym Zjeździe.

§ 14.

Doroczny Ogólny Zjazd Sprawozdawczy odbywa się w drugim kwartale roku sprawozdawczego.

Do atrybucji Ogólnego Zjazdu Sprawozdawczego należy:

- a) rozpatrzenie sprawozdania Zarządu P. T. T. z czynności za ubiegły rok sprawozdawczy oraz opinii Komisji Rewizyjnej;
- b) zatwierdzenie powyższego sprawozdania i udzielenie Zarządowi absolutorjum za rok ubiegły, względnie powzięcie odpowiedniej decyzji w razie niezatwierdzenia przedstawionego sprawozdania;
- c) wybór członków Zarządu P. T. T. i ich zastępców, Komisji Rewizyjnej P. T. T. oraz wszelkich Komisji i Organizacji P. T. T.

Wszelkie wybory, dokonywane przez Ogólne Zjazdy Delegatów, winny się odbywać przez głosowanie tajne.

Dla prawomocności wyboru niezbędna jest większość otrzymanych głosów, wynosząca nie mniej niż $\frac{1}{2}$ głosów, reprezentowanych na Zjeździe.

§ 15.

Sprawozdanie Zarządu P. T. T. z czynności za ubiegły rok winno być rozesłane do wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T., przynajmniej na trzy tygodnie przed terminem Ogólnego Zjazdu Sprawozdawczego.

§ 16.

Prócz spraw, wymienionych w § 14, Ogólny Zjazd Sprawozdawczy może rozpatrywać i decydować również sprawy, wyszczególnione w § 21, jako podlegające zwykle decyzji Nadzwyczajnych Ogólnych Zjazdów Delegatów.

§ 17.

Doroczny Ogólny Zjazd Budżetowy, odbywa się w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego.

Do atrybucyj Ogólnego Zjazdu Budżetowego należy:

- a) zatwierdzenie wysokości składki, jaka winna być wnoszona przez zrzeszenia-członków P. T. T. od każdego członka tych zrzeszeń; zrzeszenia nie wnoszą wymienionej wyżej składki do P. T. T. jedynie od członków rzeczywistych, którzy zostali zwolnieni w swoim zrzeszeniu od wpłacania składki zasadniczej;
- b) rozpatrywanie i zatwierdzanie budżetu na rok następny.

§ 18.

Projekt budżetu, winien być rozesłany do wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T., oraz Stałych Delegacyj przynajmniej na 4 tygodnie przez terminem Ogólnego Zjazdu, na którym projekt będzie rozpatrywany.

§ 19.

Prócz spraw, wymienionych w § 17, Ogólny Zjazd Budżetowy może rozpatrywać i decydować również sprawy wyszczególnione w § 22, jako podlegające zwykle decyzji Nadzwyczajnych Ogólnych Zjazdów Delegatów.

§ 20.

Nadzwyczajne Ogólne Zjazdy Delegatów zwoływane są przez Zarząd P. T. T.:

- a) w razie uznania potrzeby takiego Zjazdu przez Zarząd P. T. T.;
- b) na żądanie Komisji Rewizyjnej P. T. T., zakomunikowane na piśmie Zarządowi P. T. T.;
- c) na żądanie Zarządów zrzeszeń-członków P. T. T., mających prawo do wysłania łącznie delegatów (głosów) w liczbie $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby delegatów wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T. Żądanie to powinno być zakomunikowane w odpisie również Komisji Rewizyjnej P. T. T.

§ 21.

O ileby Zarząd P. T. T. w ciągu miesiąca po otrzymaniu żądania wymienionego w § 19 punktu b) i c), nie wyznaczył terminu Ogólnego Zjazdu Delegatów i nie zawiadomił wszystkich zrzeszeń-członków P. T. T. o terminie Zjazdu, to Zjazd winna zwołać Komisja Rewizyjna, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od chwili otrzymania odpisu żądania, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu P. T. T.

§ 22.

Do atrybucyj Nadzwyczajnych Ogólnych Zjazdów Delegatów należy:

- a) przyjmowanie do P. T. T. zrzeszeń, istniejących na zasadzie statutu, dołączonego do niniejszego, oraz wykluczanie tychże zrzeszeń. Zrzeszenie, wykluczone przez Ogólny Zjazd Delegatów z P. T. T. nie ma prawa przy nazwie swojej używać uzupełnienia „Członek P. T. T.”;

- b) zatwierdzanie regulaminów dla Ogólnych Zjazdów Delegatów, dla Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz innych organizacji P. T. T.; ustalanie wytycznych dla regulaminów Walnych Zebrań Członków, dla Zarządów, Komisji Rewizyjnych, Rad Delegatów, Sądów Koleżeńskich, Oddziałów innych organizacji, oraz poszczególnych zrzeszeń członków P. T. T.
  - c) zatwierdzanie projektów nabycia lub sprzedaży nieruchomości, warunków zawierania pożyczek, lub przyjmowania przez P. T. T. zobowiązań, wykraczających poza wydatkowanie sum, objętych zatwierdzonym budżetem;
  - d) zatwierdzanie przyjęcia zapisów i darowizn, których przyjęcie związane jest specjalnymi warunkami;
  - e) zmiana statutu P. T. T.;
  - f) rozpatrywanie i decydowanie spraw, wniesionych przez Zarząd wynikających z zadań P. T. T., a wymienionych w § 3 i 4.
- Sprawy, wymienione w punktach c) i e), winny być wniesione pod obrady dwóch kolejnych Ogólnych Zjazdów Delegatów z odstępem od 4 do 6 tygodni jeden po drugim; na pierwszym z tych Zjazdów sprawa winna być przedstawiona i rozpatrzona, na drugim Zjeździe dopiero może być zdecydowana.

b) Zarząd P. T. T.

§ 23.

Zarząd P. T. T., jest wybierany w liczbie 12 członków przez Ogólny Zjazd Delegatów.

Członkowie Zarządu P. T. T. wybierani są na okres 3-letni, corocznie w liczbie $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby członków Zarządu; w pierwszym i drugim roku istnienia P. T. T. ustępujący członkowie wyznaczani są drogą losowania, poczynając od trzeciego roku — drogą starszeństwa wyboru.

Dla zastąpienia członków Zarządu, ustępujących przed końcem ich kadencji, wybierani są corocznie przez Ogólny Zjazd Sprawozdawczy na okres roczny zastępcy członków Zarządu w liczbie 6-ciu.

W razie ustąpienia członka Zarządu przed końcem jego kadencji wchodzi na jego miejsce zastępca, który przy wyborach otrzymał największą liczbę głosów; kadencja zastępcy trwa do końca kadencji zastąpionego członka Zarządu P. T. T.

Na skutek specjalnej decyzji Ogólnego Zjazdu Delegatów, w każdym czasie może być wybrany nowy Zarząd w pełnym składzie. Zarząd wybiera z pośród swego grona prezesa, trzech wice-prezesów, skarbnika i sekretarza.

Wewnętrzną organizację Zarządu P. T. T. oraz sposób załatwiania czynności określa regulamin, zatwierdzony przez Ogólny Zjazd Delegatów.

§ 24.

Obowiązki i prawa Zarządu P. T. T. są:

- a) Reprezentowanie P. T. T. na zewnątrz.

- b) Wykonywanie uchwał Ogólnych Zjazdów Delegatów.
- c) Zarządzanie majątkiem P. T. T. i prowadzenie rachunków, zgodnie z przyjętymi zwyczajami i przepisami prawa.
- d) Przyjmowanie wszelkich wpływów, zapisów, ofiar i darowizn, o ile ich przyjęcie nie jest związane ze specjalnymi warunkami, w przeciwnym razie należy uzyskać zgodę Zjazdu.
- e) Nabywanie i sprzedawanie nieruchomości i zaciąganie pożyczek, a także dokonywanie transakcyj hipotecznych z warunkiem uprzedniego zatwierdzenia ich przez Ogólny Zjazd Delegatów na skutek wniosku Zarządu i opinii Komisji Rewizyjnej.
- f) Zwoływanie Ogólnych Zjazdów, przedstawianie sprawozdań z działalności, bilansu, preliminarza budżetowego i wniosków.

§ 25.

Wszelka korespondencja winna być opatrzona podpisami dwóch członków Zarządu prezesa i sekretarza, lub ich zastępców.

Wszelkie fundusze P. T. T. lub dla P. T. T. mogą być podnoszone za wspólnem pokwitowaniem prezesa i skarbnika Zarządu.

Wszelkie umowy za wyłączeniem hipotecznych zawiera i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu, mocą decyzji Zarządu. Umowy hipoteczne zawiera i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu mocą decyzji Ogólnego Zjazdu. Odpisy decyzji tych poświadczone przez prezesa łącznie z sekretarzem Zarządu, mają znaczenie aktów urzędowych. W ten sposób wydawane będą wszystkie plenipotencje, nie wyłączając plenipotencji do prowadzenia spraw sądowych.

We wszelkich czynnościach powyższych może występować w zastępstwie prezesa — jeden z wiceprezesów.

c) Stałe Delegacje.

§ 26.

Istniejące w łonie poszczególnych zrzeszeń-członków P. T. T. jednorodne Koła, Wydziały oraz niektóre Władze (Sądy Koleżeńskie, Komitety Kwalifikacyjne) tworzą Stałe Delegacje w celu:

- a) uzgodnienia swojej działalności;
- b) wzajemnego współdziałania;
- c) posiadania przedstawicielstwa swego wobec Zarządu P. T. T.
- d) występowania nazewnątrz P. T. T., zgodnie z § 30.

§ 27.

Stałe Delegacje powstają drogą wyboru ich członków na Zjazdach bądź to wszystkich członków odpowiednich Kół, Wydziałów względnie Władz, bądź tylko ich delegatów.

§ 28.

Liczbę i sposób wyboru członków Stałej Delegacji każdego rodzaju Kół, Wydziałów i Władz Zrzeszeń, siedzibę Stałej Delegacji

oraz jej wewnętrzną organizację określa regulamin, zatwierdzony przez Ogólny Zjazd Delegatów.

§ 29.

Jeżeli na Zebraniu Zarządu P. T. T. mają być rozpatrywane sprawy, dotyczące danych Kół i Wydziałów to odpowiednia Stała Delegacja winna być zawiadomiona przez Zarząd P. T. T. o terminie zebrania zawczasu, aby na tem zebraniu mógł być obecny przedstawiciel Stałej Delegacji; przedstawiciel ten bierze udział w obradach nad temi sprawami z prawem głosowania.

§ 30.

Stałe Delegacje na wszelkie wystąpienia nazewnątrz P. T. T. winny uzyskać zgodę Zarządu P. T. T.

d) Rada Naukowo Techniczna.

§ 31.

Zadaniem Rady Naukowo-Technicznej jest opinjowanie w sprawach, przekazywanych przez Zarząd Zrzeszenia i Delegacje oraz poruszanie i oświetlanie z własnej inicjatywy zagadnień jak naukowo-technicznych tak i ogólnych, z techniką związanych.

§ 32.

Rada Naukowo-Techniczna składa się:

- a) z delegatów Rad Naukowo-Technicznych poszczególnych Zrzeszeń;
- b) z delegatów Stałych Delegacji technicznych;
- c) z zaproszonych delegatów Zrzeszeń zawodowych nie należących do P. T. T. o ile danej specjalności zawodowych i naukowych kół Zrzeszenia P. T. T. nie posiadają.

§ 33.

Członkowie Rady Naukowo-Technicznej o ile są delegatami wymienionemi w par. 32 pod a) i b) posiadają głos decydujący; członkowie zaś wymienieni pod c) — posiadają głos doradczy.

§ 34.

Wszystkie wnioski, wychodzące na zewnątrz P. T. T. i ogłaszane w imieniu P. T. T. muszą uzyskać zgodę Zarządu lub, jeżeli Zarząd to uzna za potrzebne, Zjazdu Delegatów.

§ 35.

Rada Naukowo-Techniczna pracuje na podstawie Regulaminu, zatwierdzonego przez Zjazd Delegatów.

e) Komisja Rewizyjna P. T. T.

§ 36.

Zadanie Komisji Rewizyjnej P. T. T. polega na badaniu:

- a) czy czynności władz P. T. T. (za wyjątkiem Ogólnego Zjazdu Delegatów) oraz organizacji względnie komisyj P. T. T. są zgodne ze statutem, z obowiązującymi regulaminami i z prawomocnymi uchwałami Ogólnych Zjazdów Delegatów;
- b) czy wydatkowanie sum, stanowiących fundusz P. T. T., jest prawidłowe i zgodne z zatwierdzonym budżetem;
- c) czy są należycie prowadzone księgi rachunkowe i wszelkie inne dokumenty;

Komisja Rewizyjna P. T. T., składa się z 7 członków i jest wybierana przez Ogólny Zjazd Sprawozdawczy corocznie w pełnym składzie.

Członkiem Komisji Rewizyjnej nie może być członek Zarządu P. T. T.

§ 37.

Członek Komisji Rewizyjnej nie może brać udziału w rozpatrywaniu przez Komisję czynności tej organizacji, której jest członkiem.

Komisja Rewizyjna ma w każdym czasie wolny dostęp do wszelkich ksiąg, korespondencji i dokumentów wszystkich Władz i organizacji P. T. T., podlegających jej kontroli. Komisja Rewizyjna sprawuje kontrolę, do której została powołana, przez cały czas od wyboru swego do chwili wyboru następnej Komisji Rewizyjnej.

Z pod kontroli Komisji Rewizyjnej P. T. T., decyzją Ogólnego Zjazdu Delegatów, mogą być wyłączone poszczególne organizacje P. T. T., posiadające własną Komisję Rewizyjną.

Komisja Rewizyjna zdaje sprawozdanie ze swoich czynności Ogólnemu Zjazdowi Delegatów przynajmniej raz do roku, a mianowicie na Ogólnym Zjeździe Sprawozdawczym. Sprawozdanie i wnioski, przeznaczone na Ogólny Zjazd Delegatów, Komisja Rewizyjna komunikuje Zarządowi P. T. T. przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem Zjazdu. Sposób załatwiania czynności przez Komisję Rewizyjną określa regulamin, zatwierdzony przez Ogólny Zjazd Delegatów.

E. FUNDUSZE P. T. T.

§ 38.

Fundusze P. T. T. tworzą się:

- a) ze składek, wnoszonych przez Zrzeszenia, będące członkami P. T. T. od każdego członka tych Zrzeszeń;
- b) z dochodów od posiadanych nieruchomości i od funduszków;
- c) z dochodów z urządzanych odczytów, zebrań i t. p.;
- d) z opłat za korzystanie z urządzeń P. T. T.;
- e) z prenumeraty czasopism i
- f) z wydawnictw, z zapisów, darów i t. p.

§ 39.

Zrzeszenia-członkowie P. T. T., poza należnemi od nich składkami na rzecz P. T. T. nie ponoszą żadnej innej odpowiedzialności finansowej za P. T. T.

§ 40.

Rokiem sprawozdawczym dla P. T. T. jest rok kalendarzowy.

F. LIKWIDACJA P. T. T.

§ 41.

Wniosek o likwidacji P. T. T. może być postawiony:

- a) przez Zarząd P. T. T.,
- b) przez Komisję Rewizyjną lub,
- c) przez grupę Zrzeszeń, członków P. T. T.; mających prawo do wysłania delegatów łącznie w liczbie nie mniejszej od $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby głosów wszystkich Zrzeszeń.

W wypadku c) odpis żądania winien być zakomunikowany Komisji Rewizyjnej P. T. T.

§ 42.

Po postawieniu lub otrzymaniu zgłoszonego wniosku o likwidacji Zarząd wyznacza terminy dwóch kolejnych Ogólnych Zjazdów Likwidacyjnych, z odstępem najmniej 4 a najwyżej 6 tygodni jeden po drugim; przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem pierwszego z tych Zjazdów zawiadamia listami poleconemi wszystkie Zrzeszenia, wchodzące w skład P. T. T., o terminach obu Zjazdów.

§ 43.

Zarząd po otrzymaniu wniosku o likwidacji powinien w ciągu 4 tygodni wyznaczyć termin ogólnych Likwidacyjnych Zjazdów Delegatów i podać te terminy do wiadomości zrzeszeń.

Pierwszy Ogólny Zjazd Likwidacyjny winien odbyć się nie wcześniej niż w 8 tygodni i nie później niż w 12 tygodni od daty otrzymana zgłoszenia.

§ 44.

O ileby Zarząd P. T. T. nie zastosował się do wymagań § 43, to Komisja Rewizyjna winna zwołać Ogólny Zjazd Likwidacyjny, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu P. T. T.

§ 45.

Na pierwszym z 2-ch Ogólnych Zjazdów Likwidacyjnych sprawa likwidacji może być tylko rozpatrywana, przyczem winna być odczytana opinia Zarządu P. T. T. i Komisji Rewizyjnej o postawionym wniosku; decyzja w sprawie likwidacji może zapaść na drugim z powyższych Zjazdów

Do prawomocności uchwały, postanawiającej likwidację, niezbędną jest większość, wynosząca przynajmniej $\frac{3}{4}$ reprezentowanych na Zejeździe głosów.

§ 46.

W razie przyjęcia uchwały o likwidacji ten sam Ogólny Zjazd Likwidacyjny zwykłą większością decyduje o przeznaczeniu majątku P. T. T i wybiera specjalną Komisję Likwidacyjną do przeprowadzenia likwidacji.

§ 47.

Likwidacja P. T. T. nie pociąga za sobą likwidacji Zrzeszeń które przestają używać jedynie przy swojej nazwie uzupełnienia „Członek P. T. T.”.

Wyszedł z druku

Spis Członków Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie

nabyć można w Kancelarii Stowarzyszenia
cena sprzedaży:

dla Członków 5 zł.

Cena księgarska 15 zł.

Polska Bibliografja Techniczna.

- P** 1928. 628(071.1)
B Gaz i woda Nr. 7.
T RUDOLF ZYGMUNT inż. Trzeci kurs zdrowia publicznego dla izyńców. 820 słów.
- P** 1928. 665.73
B Gaz i woda Nr. 7.
T SEIFERT MIECZYŚLAW inż. Bilans cieplny chłodzenia gazu w Krakowskiej Gazowni Miejskiej. 1350 sł. + 5 tabl.
- P** 1928. 665.73
B Gaz i woda Nr. 7.
T SEIFERT MIECZYŚLAW inż. Gospodarka koksem w Gazowni miejskiej w Krakowie. 550 słów.
- P** 1928. 665.75
B Gaz i Woda Nr. 8.
T SZULC ALEKS. Dr. Inż. i Konopka Józef inż. Kalorymetrowanie gazu. 1000 słów + 6 rys.
- P** 1928. 665.92
B Gaz i Woda Nr. 8.
T KONOPKA JÓZEF inż. Projekt oznaczeń rozpoznawczych dla rurociągów. 1400 słów + 4 tabl. barwne.
- P** 1928. 665.7
B Gaz i woda Nr. 9.
T SEIFERT MIECZYŚLAW inż. W sprawie komercjalizacji zakładów gminnych. 1600 słów.
- P** 1928. 628.44
B Gaz i woda Nr. Nr. 9, 10 i 11.
T RUDOLF ZYGMUNT inż. O usuwaniu śmieci i nieczystości z miast. 9800 słów.
- P** 1928. 536.62
B Gaz i woda Nr. 9.
T DUBOIS JÓZEF inż. Badania nad kalorymetrem „Union”. 2000 słów.
- P** 1928. 665.73
B Gaz i woda Nr. Nr. 10 i 11.
T SZULCE ALEKS. Dr. Inż. Zasadnicze zapalenie i gaszenie pieców gazowniczych. 2100 słów + 5 rys. + 3 tablice.
- P** 1928. 628.16
B Gaz i woda Nr. 10.
T PIOTROWSKI H. O działaniu odkażającym „Caporita”. 600 słów.
- P** 1928. 662.66
B Gaz i woda Nr. 11.
T KONOPKA JÓZEF inż. Węgiel koksujący jako surowiec dla gazowni i koksowni polskich. 850 słów + 2 tabl.
- P** 1928. 665.92(438)
B Gaz i woda Nr. 11.
T KONOPKA JÓZEF inż. Przesyłanie gazu na odległość na Górnym Śląsku. 400 słów.
- P** 1928. 661.183.2
B Gaz i woda Nr. 12.
T MUSZKAT KAZIMIERZ. Zagadnienie regeneracji węgla aktywowanego dla otrzymania benzenu z gazu świetlnego. 1500 słów + rys.
- P** 1928. 662.74(44):658.8
B Gaz i woda Nr. 12.
T WĘGLEWSKI STANISŁAW. Uwagi o organizacji sprzedaży koksu we Francji. 250 słów.
- P** 1928. 553:622
B Przegląd Górniczo-Hutniczy Nr.Nr. 17—18.
T BOHDANOWICZ K. O współpracy geologii i górnictwa (14850 słów).
- P** 1928. 332:553.41
B Przegląd Górniczo-Hutniczy Nr.Nr. 17—18.
T SZYSZKOWSKI M. Zagadnienie nabywczej siły złota w związku z istniejącymi zapasami i perspektywami jego wydobycia. (2150 słów).

- P 1928. 622.36:533.63(438)
 B Przegład Górnico-Hutniczy NrNr.
 T 19—20.
 STRĄCZYŃSKI EDWARD. Sole po-
 tasowe na kuli ziemskiej i warunki
 rozwoju ich kopalnictwa w Polsce.
 (12500 słów + 9 rys.).
- P 1928. 669.8
 B Przegład Górnico-Hutniczy NrNr.
 T 21—22.
 KORWIN-KRUKOWSKI H. Wewnątrz
 wielkiego pieca (10950 słów).
- P 1928. 669.14
 B Przegład Górnico-Hutniczy NrNr.
 T 21—22.
 K-d K-d. Zagadnienie technologiczne
 przemysłu stalowego. (2800 słów).
- P 1928. 622.36:553.63(438)
 B Przegład Górnico-Hutniczy NrNr.
 T 21—22.
 JACKIEWICZ ADAM. Produkcja i
 zużycie soli potasowych w Polsce w ro-
 ku 1927-ym. (920 słów).
- P 1928. 662.0075+669.0075
 B Przegład Górnico-Hutniczy NrNr.
 T 21—22.
 MALINOWSKI B. Stypendja na pod-
 róże badawcze zagranicą. (730 słów).
- P Przeg. Org. Nr. 10.
 B 1928. 658.323.1
 T KWIECIŃSKI A. im. gern. Nauko-
 we ustalanie stawek akordowych. 1300
 sł. + 5 rys.
- P 1928. 658.3.043
 B Przeg. Org. Nr. 10.
 T KARAFFA KOR BUTT K. prof. Hi-
 gieniczne znaczenie czynników meteo-
 rologicznych w warsztatach pracy.
 1700 sł. + 2 rys.
- P 1928. 658.6:677
 B Przeg. Org. Nr. 10.
 T LANDAUER E. dr. Formuły doty-
 czące kupna i sprzedaży w przemyśle
 włókienniczym. 2010 sł.
- P 1928. 347.965
 B Przeg. Org. Nr. 10.
 T SZTYCKGOLD M. drel. jur. O ra-
 cjonalizację pracy prawniczej. 1870 sł.
- P 1928. 658.53
 B Przeg. Org. Nr. 10.
 T ROMAILHO ppłk. Czas wzorcowy,
 czas rzeczywisty. 2560 sł.
- P 1928. 658.114:351.712
 B Przeg. Org. Nr. 11.
 T DRZEWIECKI P. inż. Sprawozda-
 nie z konferencji z udziałem p. Har-
 ringtona Emersona na temat organiza-
 cji przedsiębiorstw miejskich. 820 sł.
- P 1928. 658.53
 B Przeg. Org. Nr. 11.
 T LANDAUER E. dr. Kontrola czyn-
 nika „czasu” w produkcji. 2240 + 3
 rys.
- P 1928. 658.1
 B Przeg. Org. Nr. 11.
 T HENON R. Racjonalna amortyzacja
 w przemyśle .1130 sł. + 9 rys. + 3
 tabl.
- P 1928. 658.3.03
 B Przeg. Org. Nr. 11.
 T THUMEN CH. B. Odpoczynek i
 wydajność. 1070 sł.
- P 1928. 658.2:621.13
 B Przeg. Org. Nr. 11.
 T DRZEWIECKI. Kursy Zarządzenia
 warsztatami przemysłu metalowego w
 pierwszej fabryce lokomotyw w Pol-
 sce. 580 sł.
- P 1927. 621.78+669.912.7
 B Przgl. Techn. Nr. 31—32.
 T J. F. C. Stosowanie metali przy wy-
 sokich temperaturach.
- P 1927. 628.3 (438 Warszawa)
 B Przgl. Techn. Nr. 33—34.
 T PRZYŁĘCKI H. inż. Stacja do-
 świadczalna oczyszczania ścieków na
 kaskadzie w Warszawie.
- P 1927. 669.71
 B Przgl. Techn. Nr. 33.
 T W. Ł. Stopy glinu z germanem.
- P 1927. 621.13—2
 B Przgl. Techn. Nr. 33.
 T DOBROWOLSKI Z. inż. Ściegi
 podniebienne w skrzyniach ogniowych
 parowozów.

MODRZEJOWSKIE ZAKŁADY GÓRNICZO - HUTNICZE

SPÓŁKA AKCYJNA

ZARZĄD:
WARSZAWA,
SREBRNA 9.

HUTY: „MIŁOWICE“
„KATARZYNA“
„STASZIC“
FABR. „ŚWIATOWIT“

DYREKCJA:
SOSNOWIEC
HUTA „MIŁOWICE“

PRODUKCJA: Stal pociskowa, pociski artyleryjskie prasowane ze stali i odlewane z żeliwa stalistego, miotacze do min i miny Livensa, wszelkich wielkości butle stalowe bez szwu do gazów sprężonych, nawierzchnie do kolejek wążkotorowych montowane na żelaznych podkładach, łopaty i siekiery saperskie, menażki. Surowiec martenowski i odlewniczy, odlewy żeliwne (odlewy z rdzeniami i bez rdzeni, walce utwardzone i półtwarde, wlewnice i t. d.), odlewy z metali półszlachetnych, bloki i rygle stalowe i żelazne, żelazo handlowe, okrągłe, kwadratowe i płaskie, drut walcowany, bednarka walcowana na gorąco i na zimno, szyny wążkotorowe, łubki i siodelka do szyn normalno i wążkotorowych, haki, śruby, nakrętki, nity, podkładki, drut ciągniony, młoty, siekiery, oskardy, kilofy, łopaty, blacha cienka, czarna i dekapowana, rury gazowe i wodociągowe, oraz wszelkie naczynia metalowe emaljowane i aluminiowe.

102

PATENTY

na wynalazki, rejestracje marek, modeli wzorów w Polsce i zagranicą.

Czempinśki i Skrzypkowski
Inżynierowie

Rzecznicy patentowi przysięgli
Warszawa, ul. Krucza № 43.
Telefon Nr. 226-70.
Adres telegr. „Prawo-Warszawa“.

54

ARMATURA
DO PARY i WODY
P O M P Y

BIURO TECHNICZNE
Józef Breitkopf,

SPADKOBIERCY

istnieje od roku 1866.

WARSZAWA,

Al. Jerozollmska 16, tel. 156.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki S. A.

WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 46.

WYTWÓRNIĘ W PRUSZKOWIE I PORĘBIE

Skrót telegraficzny „PMECHANICS“

Tel. 106-06, 106-22, 106-13 i 106-99.

WYTWÓRNIĄ PRUSZKÓW

Dział obrabiarek do metali i narzędzi precyzyjnych.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE „PORĘBA“

Dział obrabiarek do metali, drzewa, gwoździ i drutu, odlewów maszynowych, odlewów ogrzewalnych, rur (pionowo lanych), naszyn kuchennych, odlewów sanitarnych emaljowanych.

PROSPEKTY I OFERTY NA ŻĄDANIE.

103

1927. 669.11/14:669.58
 Przgl. Techn. Nr. 34.
 MALKIEWICZ T. Cynkownie żelaza i stali. 800 sł.
1927. 621.92
 Przgl. Techn. Nr. 34.
 SZULC ST. inż. Obróbka wykańczająca przez rozszlifowanie pasowisto obrotowe i dogładzanie międzycarcowe. 1200 sł. + 6 rys.
1927. 621.132
 Przgl. Techn. Nr. 34.
 Nowe ciężkie lokomotywy amerykańskie. 100 sł.
1927. 92 Straszewicz Z. inż. mech. Ś. p. Straszewicz Zygmunt inż. mech. prof. 700 sł. + 1 rys.
1927. 669.71
 Przgl. Techn. 35 i 38.
 KOTT JERZY inż. Zjawiska uszlachetniania stopów glinowych. 7500 sł. + 17 rys.
1927. 622.331+662.64
 Przgl. Techn. Nr. 35 i Nr. 37.
 PURCEL F. PIERCE, prof. Eksploatacja torfowisk i użytkowanie torfu. 6400 sł. + 1 rys.
1927. 51:6:00.72
 Przgl. Techn. Nr. 35.
 CZOPOWSKI H. Matematyka dla inżynierów. 800 sł.
1927. 669.71
 Przgl. Techn. Nr. 35.
 Łączenie części glinowych. 1000 sł.
1927. 621.785
 Przgl. Techn. Nr. 36.
 CZOCHRALSKI JAN. Przyczynek historyczny do zagadnienia rekrytalizacji. 3600 sł.
1927. 621.931:669.14
 Przgl. Techn. Nr. 36.
 FESZCZENKO-CZOPIWSKI prof. O ciemnych pasmach na powierzchni wyrobów stalowych, obrabionych narzędziami tnącymi. 2800 sł. + 12 rys.
1927. 628.2 (438 Warszawa)
 Przgl. Techn. Nr. 36.
 GEMBARZEWSKI L. inż. W sprawie zakładu wodociągowego dla przedmieścia Pragi w Warszawie. 3200 sł. + 2 rys.
1927. 658.321.53
 Przgl. Techn. Nr. 36.
 HAUSWALD EDWIN prof. Płace premjowe wyrażone w jednostkach produkcji. 2400 sł. + 2 rys.
1927. 625.143.2
 Przgl. Techn. Nr. 36.
 Nowy defetoskop magnetyczny do badania szyn kolejowych. 200 sł.
1927. 523.57 + 626.01
 Przgl. Techn. Nr. 36 (Spraw. Pol. Kom. Energ.).
 MATAKIEWICZ M. dr. prof. O ujednostajnieniu metod oznaczenia spólczynników w formule Chęży'ego. 1400 sł.
1927. 621.785.5+669.14
 Przgl. Techn. Nr. 37.
 FESZCZENKO - CZOPIWSKI J. prof. Cementacja berylem niklu i stali specjalnych. 3500 sł. + 12 rys.
1927. 621.132.018
 Przgl. Techn. Nr. 37.
 Wyzyskanie i sprawność lokomotyw amerykańskich. 150 sł.
1927. 669.71
 Przgl. Techn. Nr. 37.
 W. Ł. Nowy stop „Almelee”. 700 słów.
1927. 625.23:658.516
 Przgl. Techn. Nr. 39.
 MOSZYNSKI W. inż. Zagadnienie zamienności i pasowań w budownictwie taboru kolejowego. 3600 sł. + 13 rys.
1927. 621.785.5+669.25+669.77
 Przgl. Techn. Nr. 39.
 FESZCZENKO - CZOPIWSKI J. prof. Cementacja kobaltu borem i berylem. 2600 sł. + 9 rys.
1927. 628.16
 Przgl. Techn. Nr. 39, 41.
 SZNIOLIS A. inż. Dezynfekcja wody. 10000 sł. + 5 rys.

AEG

WARSZAWA

KRAKOWSKIE-PRZEDMIEŚCIE 16/18.

KRAKÓW

UL. DUNAJEWSKIEGO NR. 3.

ŁÓDŹ

UL. PIOTRKOWSKA NR. 165.

POZNAŃ

UL. ŚW. MARCINA NR. 41.

SOSNOWIEC

UL. WARSZAWSKA NR. 6.

**„POWSZECHNE
TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNE
A. E. G.”**

SP. Z OGR. ODP.

Budowa turbin parowych.

Wszelkie instalacje elektryczne.

Wielkie składy materiałów elektrycznych.

- P 1927. 669.913.5
B Przegł. Techn. Nr. 39.
T W. Ł. Analiza magnetyczna jako metoda badania budowy słopów. 700 zł.
- P 1927. 621.74
B Przegł. Techn. Nr. 39.
T Zagadnienie odlewania metodą odśrodkową. 600 zł. + 1 rys.
- P 1927. 620.01:658.516
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T SAWIN prof. Układ tolerancji zakładów Skody. 3100 zł. + 7 rys.
- P 1927. 669.13
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T GRODZIEJEWSKI K. inż. i DICKMAN J. inż. Uszlachetnianie żeliwa przez odsiarczanie. 2500 zł. + 8 rys.
- P 1927. 92 Jechalski W. inż.
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T M. Ch. s. p. Władysław Jechalski. 1400 zł. + 1 rys.
- P 1927. 621.785+669.912.7
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T Z. J. Określanie temperatury początku rekrytalizacji. 200 zł.
- P 1927. 669.3
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T Z. J. O budowie i kształtowaniu się powierzchni odlanej miedzi. 300 słów.
- P 1927. 669.22
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T Z. J. Zjawiska chorobowe na srebrze. 300 słów.
- P 1927. 658.516
B Przegł. Techn. Nr. 40.
T Granice normalizacji. 300 słów.
- P 1927. 669.71+669.78+669.913.5
B Przegł. Techn. Nr. 41 i Nr. 44.
T ŁOSKIEWICZ W. inż. Obecne teorie uszlachetniania stopów glin-krzem 6200 zł. + 7 rys. + 10 fot.
- P 1927. 669.01 + 620.1.
B Przegł. Techn. Nr. 41.
T Z. J. Badanie materiałów z punktu widzenia obróbki makroskopowych w warsztacie. 4400 zł. + 23 rys.
- P 1927. 621.56
B Przegł. Techn. Nr. 42.
T KRAKOWIAK H. inż. Przyrządy kontrolujące działanie chłodzarek. 2400 zł. + 5 rys.
- P 1927. 621.791
B Przegł. Techn. Nr. 42.
T Z. D. Spawanie w budowie samolotów. 1600 zł. + rys.
- P 1927. 621.165.00.14
B Przegł. Techn. Nr. Nr. 43, 44, 47,
T 49 i 51.
UKLAŃSKI A. Badanie turbiny parowej o mocy elektrycznej 150 K. W. przy 5500 obr./mon. z międzystopniowym oddawaniem pary. 5200 zł. + 15 rys.
- P 1927. 621.941.2
B Przegł. Techn. Nr. 43.
T MOSZYŃSKI WACŁAW inż. Tablice suwakowe dla tokarek. 3500 zł. + 9 rys.
- P 1927. 669.14
B Przegł. Techn. Nr. 43.
T W. Ł. Stal zawierająca miedź i jej odporność wobec korozji. 400 zł.
- P 1927. 621.83
B Przegł. Techn. Nr. 44.
T STANKO J. inż. Przyrząd do badania ślimaków i ślimacznic. 200 zł. + 2 rys.
- P 1927. 657.472:658.381.4
B Przegł. Techn. Nr. 45.
T SMIGIELSKI J. inż. techn. O wpływie godzin nadliczbowych na koszty własne zakładów przemysłowych. 6000 zł. + 5 rys.
- P 1927. 669.1
B Przegł. Techn. Nr. 45.
T SZCZAWIŃSKI S. inż. O pęcznieniu żeliwa. 2400 zł. + 4 rys.
- P 1927. 625.62.00.23:669.71
B Przegł. Techn. Nr. 45.
T Wóz tramwajowy z glinu. 300 zł.
- P 1927. 620.19
B I. F. C. Przyczyny powstawania pęczy w blachach pocynkowanych.
T 200 zł.

SKF

SZWEDZKIE ŁOŻYSKA KULKOWE

WARSZAWA,

WIERZBOWA 8.

Nasze biuro konstrukcyjne wykonywa starannie i sumiennie, bezpłatnie i bez jakiegokolwiek bądź zobowiązania dla naszych Sz. Odbiorców wszelkie projekty wbudowy łożysk kulkowych i rolkowych.

ODDZIAŁY:

Poznań,   Katowice,   Łódź,   Lwów,   Kraków,
ul. Gwarna 20. 3-go maja 23. ul. Piotrkowska 142. ul. Sykstuska 2. ul. Wiślna 9.

Składy we wszystkich większych miastach.

56

W NASTĘPUJĄCYCH MIEJSCOWOŚCIACH

pracują

WIĘKSZE SILNIKI DIESLA NASZEJ FABRYKACJI:

Bielsk Podlaski, Brześć n/B (4), Bydgoszcz, Chmielnik (2), Grajewo, Grodno, Grójec, Jabłonna, Kalisz, Końskie, Krzemieniec, Kutno, Łęczyca, Nowy Sącz (2), Opalenica, Opoczno, Ostrów Pozn., Pińsk, (2), Przemyśl, Pułtusk, Radom, Rypin, Sierpc, Sitkówka, Skalmierzyce, Skarżysko, Skierniewice (3), Warszawa (2), Wilno (2), Wołkowysk (3), Września, Zakroczym.

ATLAS DIESEL

Warszawa, Czack.ego 1.

Inż. KONRAD WERNIK.

- P** 1927. 621.831
B Przegł. Tech. Nr. 45.
T STANKO JAN inż. Badanie dokładności zespołów kół zębatach człołowych. 600 sł. + 4 rys.
- P** 1927. 662.7
B Przegł. Tech. Nr. 45.
T Z. J. Próby ulepszania koksu górnośląskiego. 300 sł.
- P** 1927. 669
B Przegł. Tech. Nr. 46.
T FESZCZENKO-CZOPIWSKI prof. dr. O stopach łożyskowych. 2100 sł.
- P** 1927. 621.43.01
B Przegł. Tech. Nr. 46 i Nr. 47.
T WOYNICZ C. inż. Zagadnienie podwyższenia sprężania i detonacji w silnikach spalinowych. 4400 sł. + 4 rys.
- P** 1927. 553.21
B Przegł. Tech. Nr. 46.
T Nowe badania torfu w Szwecji. 600 słów.
- P** 1927. 621.791
B Przegł. Tech. Nr. 46.
T Części spawane zamiast odlewów. 800 sł. + 5 rys.
- P** 1927. 669.14
B Przegł. Tech. Nr. 47.
T Z. J. Wpływ temperatury wyżarzania na właściwości blach z miękkiej stali. 600 sł.
- P** 1927. 669.71
B Przegł. Tech. Nr. 47.
T W. Ochrona glinu i stopów glinowych zapomocą utleniania powierzchniowego. 200 sł.
- P** 1927. 621.165.00.14
B Przegł. Tech. Nr. 47, Nr. 48 i Nr. 49 (Spraw. Pol. Kom. Energ.),
T Projekt amerykański przepisów badania turbin parowych.
- P** 1927. 624.013.2.043
B Przegł. Techn. Nr. 48.
T WIERZBICKI WITOLD dr. inż. Metody obliczania słupów złożonych. 3000 sł. + 7 rys.
- P** 1927. 656.078.86
B Przegł. Techn. Nr. 48.
T SZTOLCMAN S. inż. Drogi wodne, a koleje żelazne 700 sł.
- P** 1927. 629.113.+621.791+669.71
B Przegł. Techn. Nr. 48.
T W. Ł. Samorodne spawanie części samochodowych ze stopów glinowych. 500 sł.
- P** 1927. 621.165.00.14.
B Przegł. Techn. Nr. 48 (Spraw. Pol. Kom. En.).
T Projekt australijski przepisów odbioru turbin parowych 1400 sł. + 2 rys.
- P** 1927. 671.4(438)
B Przegł. Tech. Nr. 49.
T BRONIEWSKI WITOLD dr. Nowe monety polskie. 2000 sł.
- P** 1927. 92 Keesom W. H. dr. prof.
B Przegł. Tech. Nr. 49.
T Zaszczytne odznaczenie znakomitego fizyka. 600 sł.
- P** 1927. 621.771.25
B Przegł. Tech. Nr. 49.
T Ł-SKI. O walcowaniu drutów. 600 słów.
- P** 1927. 621.165.(0631)
B Przegł. Tech. Nr. 49. (Spraw. Pol. Kom. Energ.).
T BOROWICZ V. dr. Sprawozdanie z posiedzeń Komitetu technicznego silników napędnych Międzynar. Kom. E-r. Podkomitet turbin parowych. 1400 słów.
- P** 1927. 621.882:658.516
B Przegł. Tech. Nr. 49.
T MIERZEJEWSKI H. prof. Konferencja Międzynarodowa w sprawie gwintu metrycznego. 800 sł.
- P** 1927. 338:622.338(438)
B Przegł. Techn. Nr. 50.
T KIELSKI A. dr. Obecne położenie naszego przemysłu naftowego 1200 sł.
- P** 1927. 338:622.338(438)
B Przegł. Techn. Nr. 50.
T SCHAETZEL ST. dr. O popieraniu kopalnictwa naftowego. 1500 sł.

PROGRAM

„Tygodnia Technicznego“ podczas Powszechnej Wystawy Krajowej
w Poznaniu w r. 1929.

Piątek 21 czerwca 1929.

Godz. 21. Spotkanie towarzyskie w sali malinowej w Bazarze.

Sobota 22 czerwca 1929.

Godz. 11. Otwarcie zjazdu Federacji Inżynierów Słowiańskich (F. I. S.) w sali Rady Miejskiej w Ratuszu.

Godz. 13. Śniadanie dla delegatów F. I. S. w sali Historycznej w Ratuszu.

Godz. 16. Obrady F. I. S. w sali Rady Miejskiej.

Godz. 21. Bankiet na cześć gości słowiańskich w Bazarze.

Niedziela 23 czerwca 1929.

Godz. 11. Otwarcie III. Ogólnego Zjazdu Polskich Techników Zrzeszonych w auli Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 16. Zebranie plenarne w auli Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 20. Uroczyste przedstawienie w Teatrze Wielkim dla uczestników Zjazdu.

Poniedziałek 24 czerwca 1929.

Godz. 10. Obrady grup fachowych i zebranie delegatów Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych w salach wykładowych Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 17. Zebranie plenarne i zakończenie III. Ogólnego Zjazdu Polskich Techników Zrzeszonych w auli Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 21. Raut w Centralnej Restauracji P. W. K.

Wtorek 25 czerwca 1929.

Godz. 10. Walne zebranie Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców w sali 18-tej Uniwersytetu Poznańskiego (Lubrańskiego).

Godz. 17. Walne zebranie Związku Gospodarczego Gazowników i Wodociągowców w Państwie Polskiem w sali 18-tej Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 21. Bankiet dla uczestników Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców w Bazarze.

Środa 26 czerwca 1929.

Godz. 10. Otwarcie Zjazdu i obrady Związku Elektrowni Polskich w auli Uniwersytetu Poznańskiego.

Godz. 17. Obrady grup fachowych i koleżeńskich.

Godz. 20. Przedstawienie w Teatrze Wielkim dla uczestników Zjazdu Związku Elektrowni Polskich.

- P** 1927. 621.311.2
B Przegł. Techn. Nr. 50.
T Centrala wodno-elektryczna w Lille
 Edet. 400 sł. + 3 rys.
- P** 1927. 691.54
B Przegł. Tech. Nr. 50 (Wiad. Pol.
T Kom. Norm.).
 Warunki techniczne dostawy cementu
 portlandzkiego i normy brania prób.
 (Polskie normy). 1200 sł.
- P** 1927. 621.72 + 629.113
B Przegł. Tech. Nr. 50 (Wiad. Pol.
T Kom. Norm.).
 Warunki techniczne dostawy samocho-
 dowych odlewów żeliwnych. 1200 sł.
- P** 1927. 669.342
B Przegł. Tech. Nr. 51.
T LOSKIEWICZ W. inż. Przykład
 wyługowywania mosiądzu przez roz-
 twór soli. 1000 sł. + 8 rys.
- P** 1927. 92 Wierusz Kowalski J. dr.
B Przegł. tech. Nr. 51.
T MAZUR JÓZEF dr. ś. p. Wierusz-
 Kowalski Józef, dr. 800 sł.
- P** 1927. 621.797 + 625.261:658
B Przegł. Tech. Nr. 51.
T WAGNER I. inż. Program zastoso-
 wania zasad naukowej organizacji do
 warsztatów kolejowych i dotychczasowa
 działalność w tym kierunku, 1400
 słów.
- P** 1927. 669.26
B Przegł. Tech. Nr. 51.
T J. Z. Chrom. 350 sł.
- P** 1927. 669.14:621.785
B Przegł. Tech. Nr. 51.
T J. F. Cz. Odwęglanie krawędzi
 stali węglistych. 600 sł.
- P** 1927. 621.43.019
B Przegł. Tech. Nr. 51.
T Nowe poglądy na przebieg zapłonu
 i spalania w wysokoprężnych silnikach
 spalinowych 1200 sł.
- P** 1927. 621.313.1:658.516
B Przegł. Tech. Nr. 51 (Spraw. Pol-
T Kom. Energ.).
 Normalizacja turboprzodnic we Fran-
 cji.
- P** 1027. 92 Drzewiecki Stefan + 533.6
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T KUCHARZEWSKI FELIKS. Zastę-
 gi Stefana Drzewieckiego na polu ba-
 dań z dziedziny lotnictwa. 1600 sł.
- P** 1927. 669:539.1
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T JASIEWICZ Z. inż. Teoria umoc-
 nienia metali. 800 sł.
- P** 1927. 621.798.1
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T RELWICZ J. inż. Nowe sposoby
 pakowania 1600 sł. + 18 rys.
- P** 1927. 92 Puciata K. M. inż.
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T ś. p. M. K. Puciata. 400 sł. + 1 rys.
- P** 1927. 658.381.4
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T RYTEL inż. i SMIGIELSKI inż.
 Ocena nadliczbowych godzin pracy.
 800 sł.
- P** 1927. 669.14
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T Z. J. Wpływ kobaltu, wanadu i
 manganu na właściwości stali narzę-
 dziowej. 350 sł.
- P** 1927. 621.182:621.364+621.311.16
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T nergja nadwyżkowa i jej wyzyska-
 nie w kotłach elektrycznych. 600 sł.
- P** 1927. 621.735.00.415
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T Ł-SKI. O sprawności obróbki spo-
 sobami kuzniczymi. 500 sł.
- P** 1927. 696.1(7)
B Przegł. Tech. Nr. 52.
T L. G. Instalacje wodne domowe w
 Ameryce. 300 sł.
- P** 1928. 621.791(07)
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 10.
T RYBICKI A. inż. Szkolenie techni-
 ków i rzemieślników spawaczy jako
 podstawa rozwoju spawania w Polsce.
 1750 sł.

Czwartek 27 czerwca 1929.

- Godz. 10.** Otwarcie i obrady Zjazdu Stowarzyszenia Elektryków Polskich w auli Uniwersytetu Poznańskiego.
Godz. 17. Walne zebranie Związku Elektrowni Polskich w sali 18-tej Uniwersytetu Poznańskiego (Lubrańskiego).
Godz. 21. Bankiet dla uczestników Zjazdu Związku Elektrowni Polskich w Bazarze.

Piątek 28 czerwca 1929.

- Godz. 10.** Obrady grup fachowych i koleżeńskich.
Godz. 16. Walne Zebranie Stow. Elektryków.
Godz. 21. Bankiet Elektryków.

W czasie od 24 do 27 czerwca 1929 r. odbędą się wycieczki miejscowe i zamiejscowe.

Główna Komisja Tygodnia Technicznego

w roku 1929

PLAN WYCIECZEK

podczas „Tygodnia Technicznego” Powszechnej Wystawy Krajowej, Poznań 1929 rok.

Punkt zborny dla wszystkich wycieczek przy Zamku,
narożnik ul. Wjazdowej i Wałów Batorego.

Nr. wycieczki	Dzień i data	Odjazd z pkt. zbornego	Wycieczki		Uwagi objaśniające
			Określenie	cel	
1	Poniedz. 24. 6. 29.	godz. 10.	techniczna maszynowa	H. Cegielski Tow. Akc. Poznań	Fabryka parowozów, lokomotyw, wagonów oraz konstrukcyj żelaznych. Czas trwania wycieczki ca. 3 godziny
2	Poniedz. 24. 6. 29.	godz. 10.	techniczna, urzędzeń miejskich	Zakłady Użyteczności Publicznej miasta Poznania	Gazownia, stara i nowa Elektrownia, Tramwaje Miejskie. Czas trwania wycieczki ca. 4 godziny.
3	Poniedz. 24. 6. 29.	godz. 15.	techniczna i krajoznawcza — towarzyska	Jeziro Góreckie i Ludwikowo oraz Zakłady Ceramiczne Perkiewicza w Mosinie	Okolice wycieczkowa Poznania. Czas trwania wycieczki około 6 godzin.
4	Poniedz. 24. 6. 29.	godz. 10.	ogólna	Dzielnice miasta Poznania	Sołacz (miasto ogród), Ogród Botaniczny, Ogród Zoologiczny, Park Moniuszki.

- P 1928.. 621.791:621.642.3
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 10.
T JONSCHER inż. Różne sposoby
 przypawania kołnierzy i den przy
 zbiornikach żelaznych. 850 sł. + 10
 rys.
-
- P 1928. 620.17
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 10.
T Próby na zginanie. 850 sł. + 1 rys.
-
- P 1928. 661.9+661.752
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 10.
T Prace techniczne Centralnego Biu-
 ra Acetylenu i Spawania Metali. 800
 słów.
-
- P 1928. 621.791.53
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 10.
T Aparat udoskonalonego cięcia pal-
 nikiem ręcznym. 300 sł. + 3 rys.
-
- P 1928. 661.9(438)
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 11.
T SZNER A. inż. Dziesięciolecie
 Przemysłu Acetylenowego i tlenowe-
 go. 700 słów.
-
- P 1928. 621.791.5+621.791.7¹(494)
B Spaw. i cięcie metali Nr. 11 i
T Nr. 12.
 Spawanie acetylenowo tlenowe i e-
 lektryczne w Zakładach Braci Sulcer
 w Winterhow. 2200 sł. + 15 rys.
-
- P 1928. 621.791.054
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 11.
T Ciekawy przykład zastosowania
 palnika acetylenowego i łuku elek-
 trycznego do cięcia żeliwa. 250 sł.
-
- P 1928. 665.882+621.392+621.791
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 11 i Nr.
T 12.
 SZNERR A. inż. Spawanie. 3600 sł. +
 11 rys.
-
- P 1928. 669.716
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 11.
T Rozwój zastosowania glinu w prze-
 myśle. 800 sł. + 5 rys.
-
- P 1928. 661.9
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 12.
T POSTUŁKA H. Nowe sposoby eko-
 nomicznego transportu większych ilo-
 ści gazów przemysłowych. 1500 sł. +
 5 rys.
-
- P 1928. 621.178
B Techn. Ciepl. Nr. 1.
T BIEDRZYCKI K. inż. Eksplozja
 koła zamachowego. 1300 sł. + 28 rys.
-
- P 1928. 614.83
B Techn. Ciepl. Nr. 1.
T BEDNARZEWSKI K. inż. Wybuch
 parnika. 100 sł. + 13 rys.
-
- P 1928. 621.1.01
B Techn. Ciepl. Nr. 1.
T T. S. Badania maszyn parowych.
 900 sł. + 24 rys.
-
- P 1928. 621.1.013
B Techn. Ciepl. Nr. 3.
T BOROWICZ W. prof. dr. inż. O
 różnych sposobach określania spraw-
 ności dysz. 3900 sł. + 17 rys.
-
- P 1928. 662.621
B Techn. Ciepl. Nr. 3 i Nr. 4.
T GRABOWSKI CZ. prof. Wartość
 opałowa jako pojęcie techniczne. 1350
 słów.
-
- P 1928. 621.436
B Techn. Ciepl. Nr. 3.
T BIEDRZYCKI R. inż. Badanie sil-
 nika Diesela 360 K. M. 500 słów.
-
- P 1928. 621.311
B Techn. Ciepl. Nr. 3.
T Elektrownie okręgowe czy fabrycz-
 ne (dyskusja w prasie amerykańskiej).
 2000 sł. + 1 rys.
-
- P 1928. 621.313.1
B Techn. Ciepl. Nr. 3.
T GIMBUT BOGDAN. Z praktyki
 silników elektrycznych. 750 sł. + 5
 rys.
-
- P 1928. 614.83
B Techn. Ciepl. Nr. 4.
T Wybuch bębna krochmalarki. 600
 sł. + 6 rys.
-
- P 1928. 621.165
B Techn. Ciepl. Nr. 5, Nr. 6, Nr. 7.
T i Nr. 8.
 CHRZANOWSKI W. prof. dr. inż. No-
 woczesne turbiny parowe. 5900 słów
 + 57 rys.

Nr. wycieczki	Dzień i data	Odjazd z pkt. zbor. nego	Wycieczki		Uwagi objaśniające
			Określenie	cel	
5	Wtorek 25. 6. 29	godz. 10.	Zabytkowa i architektoniczna	Ratusz, Tum, Góra Przemysława, Fara i t. p.	Stary Ratusz, najwspanialsza budowla renesansowa w Polsce, Kościół Farny, piękna świątynia barokowa Katedra budowla w podstawach gotycka, często restaurowana.
6	Wtorek 25. 6. 29.	godz. 10.	techniczna	Papiernia na Malcie, Słodownia Browarów Huggera w Głównie i Browary Huggera w Poznaniu	Nowoczesne urządzenia Papierni i browarowe. Czas trwania wycieczki około 5 godzin.
7	Wtorek 25. 6. 29.	godz. 10.	techniczna urządzeń miejskich	Zakłady Użyteczności Publicznej miasta Poznania	Spalarnia Smieci, Stacja Pomp Kanałowych. Czas trwania wycieczki około 3 godziny.
8	Wtorek 25. 6. 29.	godz. 9.	zabytkowa	Kórnik	Zamek z cennymi zbiorami muzealnymi i biblioteką, stary park.
9	Środa 26. 6. 29.	godz. 10.	techniczna	Fabryka „Samolot” w Ławicy pod Poznaniem	Fabryka samolotów. Czas trwania wycieczki około 4 godziny.
10	Środa 26. 6. 29.	godz. 10.	zabytkowa	Muzea poznańskie	Zwiedzenie Muzeum Wielkopolskiego, Mielżyńskich, Wojskowe i Przyrodnicze. Czas trwania wycieczki około 3 godziny.
11	Środa 26. 6. 29.	godz. 10.	ogólna	Dzielnice miasta Poznania	Wały, Dębina (las spacerowy), Kopiec Wolności, Szeląg
12	Środa 26. 6. 29.	godz. 8.	zabytkowa	Gniezno	Zwiedzenie zabytków miasta Gniezna. Czas trwania wycieczki cały dzień.
13	Czwartek 27. 7. 29.	godz. 10	techniczna	Fabryki w Luboniu pod Poznaniem	Fabryki: przetworów ziemniaczanych, sztucznych nawozów i drożdży. Czas około 6 godzin.
14	Czwartek 27. 6. 29.	godz. 8.	zabytkowa	Rogalin	Wycieczka statkiem, zwiedzenie galerii obrazów.
15	Czwartek 27. 6. 29.	godz. 10.	ogólna	Dzielnice miasta Poznania	Komandoria, Śródka (najstarsze podgórze Poznania), Wyspa Tumska' Chwaliszewo, Góra Przemysława.

P 1928. 621.178
B Techn. Ciepl. Nr. i Nr. 6.
T HUBER M. T. prof. Rozważania nad eksplozją koła zamachowego. 1850 sł. + 3 rys.

P 1928. 662.621
B Techn. Ciepl. Nr. 5.
T GRABOWSKI CZ. prof. Wartość opałowa paliwa. 700 sł.

P 1928. 662.93
B Techn. Ciepl. Nr. 5.
T SMOGORZEWSKI TOMASZ A-DAM. Paleniska na pył węglowy. 1300 słów.

P 1928. 677.21.022.23
B Techn. Ciepl. Nr. 5.
T ROZEN A. inż. Spawanie termiczne suszarni w przemyśle włókienniczym. 900 sł. + 2 rys.

P 1928. 621.791.352
B Techn. Ciepl. Nr. 5.
T MICHELIS B. inż. techn. i BIRAŃSKI K. Lutowanie twarde. 1500 sł.

P 1928. 621.165
B Techn. Ciepl. Nr. 6.
T BIEDRZYCKI R. inż. Badania odbiorcze turbiny parowej w Zjedn. Grohmana w Łodzi. 600 sł. + 9 rys. Zakł. Przem. K. Scheiblera i L.

P 1928. 621.851
B Techn. Ciepl. Nr. 6.
T BOSEK prof. Polit. w Zurychu. Obliczenie koła zamachowego. 1100 sł. + 2 rys.

P 1928. 621.851
B Techn. Ciepl. Nr. 6.
T HAUSWALD Z. prof. Naprężenia w kołach zamachowych. 900 sł. + 2 rys.

P 1928. 621.178
B Techn. Ciepl. Nr. 6.
T Eksplozja koła zamachowego. 800 słów.

P 1928. 621.791.352
B Techn. Ciepl. Nr. 7.
T ŁOSKIEWICZ W. inż. i JASCEWICZ Z. inż. O wytrzymałości szwu twarrego lutowanego blach żelaznych. 850 sł. + 8 rys. + 5 tabl.

P 1928. 614.836
B Techn. Ciepl. Nr. 7.
T SZAPIRO B. Niebezpieczeństwo urządzeń elektrycznych a środki zaradcze. 2400 sł.

P 1928. 662.621
B Techn. Ciepl. Nr. 8.
T CHRZANOWSKI ST. inż. Pobieranie próbeki węgla. 200 sł. + 2 rys.

P 1928. 662.93
B Techn. Ciepl. Nr. 9.
T RUDOLF M. inż. Komora ogniowa. 800 sł. + 1 rys.

P 1928. 621.311.1(438)
B Techn. Ciepl. Nr. 10.
T OBRAPALSKI J. inż. Kilka uwag w sprawie elektryfikacji Polski. 2400 sł. + 6 rys. + 5 tabl.

**W NAJBLIŻSZYM CZASIE
WYJDZIE Z DRUKU**

SPIIS CZŁONKÓW

**Stowarzyszeń Technicznych
należących do**

ZWIĄZKU

POLSKICH ZRZESZEŃ TECHNICZNYCH

Cłonkowie Zrzeszonych Towarz.

**NABYĆ MOGĄ
W KANCELARJI ZWIĄZKU**

W CENIE 10 ZŁ.

ZA PRZESYŁKĘ DOLICZA SIĘ 1.— ZŁ.

CENA KSIĘGARNI 25 ZŁ.

„FORTIS”

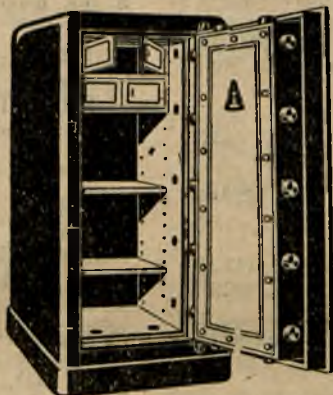
Krajowa Fabryka Kas i Konstrukcyj Stalobetonowych

Sp. z o. o. w Warszawie

TOWAROWA 33

Tel. 257-31

Adr. tel. „FORTIS”

JEDYNA FABRYKA W POLSCE

produkująca **Kasy, drzwi skarbcowe,**
i t. p. ubezpieczenia wyłącznie

z b e t o n u

pg. patentu S. A. „Troate” w Bazylei,
nieczułe na ogień i włamanie.

SKARBCE BANKOWE

Szafy betonowe ogniotrwałe

KATALOGI i OFERTY GRATIS : FRANKO.

Wystawa modeli „ICAR” Hotel Europejski tel. 32-23.